ASÜMMEETRILINE SÕDA 2

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI
2/2018

Kuidas talvel võitlus-võimelisena püsida?

VEDELIKUTARBIMISEST JA TOITUMISEST KÜLMADES TINGIMUSTES

Leia Kaitse Kodu! internetist

https://issuu.com/kaitse_kodu

www.facebook.com/kaitsekodu

www.instagram.com/kaitsekodu

https://www.youtube.com/kaitseliiteesti

KAITSE KODU!

kaitsekodu

KAITSELIIDU AJAKIRI 2 | 2018

Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu!
Asutatud 11. septembril 1925

Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kaheksa korda aastas

Peatoimetaja: Karri Kaas

Tegevtoimetaja: Asso Puidet

Foto- ja videotoimetaja: Kristjan Prii

Keeletoimetaja: Anu Jõesaar

Makett: Allan Kukk/Directormeedia

Küljendus: Matis Karu

Reklaam ja levi: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Toimetus: Tallinna mnt 49a, 80036 Pärnu
Telefon 717 9106

Toimetuse e-mail: kaitsekodu@kaitseliit.ee

Kaitse Kodu! internetis
http://www.kaitseliit.ee/et/kaitsekodu
www.facebook.com/kaitsekodu
www.instagram.com/kaitsekodu/

Kaitse Kodu! postkastis
Tellimuse saab vormistada Eesti Posti kataloogi alusel postkontoris või Eesti Posti kodulehel (www.omniva.ee)
Eesti Posti kaudu maksab Kaitse Kodu! aastatellimus 2.85 eurot; tellimisindeks 78226

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetusel on õigus kaastöid redigeerida ja lühendada.
Toimetus käsikirju ei retsenseeri ega tagasta.

Kaastööde saatmise tähtajad:
27. veebruar, 3. aprill, 22. mai, 25. juuli,
4. september, 16. oktoober, 4. detsember

Kaitseliit

Naiskodukaitse

Noored Kotkad

Kodutütred

Kaitseliit
Kaitseliit on kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev vabatahtlik, sõjaväeliselt korraldatud, relvi valdav ja sõjaväeliste harjutustega tegelev riigikaitseorganisatsioon, mis täidab temale Kaitseliidu seadusega ja selle alusel pandud ülesandeid.
Kaitseliit on 1918. aasta 11. novembril riigikaitseorganisatsioonina loodud Kaitseliidu õigusjärglane.
Kaitseliidu ülesanne on, toetudes vabale tahtele ja omaalgatusele, suurendada rahva valmisolekut kaitsta Eesti iseseisvust ja põhiseaduslikku korda.
Kaitseliitu kuulub üle 15 000 liikme. Koos Kaitseliidu struktuuriüksuste Naiskodukaitse, Noorte Kotkaste ja Kodutütardega on Kaitseliidu peres tegev üle 25 000 vabatahtliku.

Kaitse Kodu!
Kaitseliidu ajakirja esimene number ilmus 1925. aasta 14. oktoobril 40-leheküljelisena trükiarvuga 18 000 eksemplari. Seega kuulub Kaitse Kodu! vanimate seni ilmuvate Eesti ajakirjade hulka. Osava reklaami ning väljaande sisu väärtuslikumaks ja välimuse kaunimaks muutmisega kasvas Kaitse Kodu! menu lugejaskonnas ning 1928. aasta lõpus oli see juba Eesti üheks loetavaimaks ajakirjaks. Aastatel 1929–1932 ilmus Kaitse Kodu! senise kahe korra asemel kuus igal nädalal. Ajakirja viimane sõjaeelne number ilmus 20. juunil 1940.
Kaitse Kodu! uus algus oli 1993. aastal, mil ajakiri hakkas taas Kaitseliidu hõlma all ilmuma. Ajakirja anti välja neli numbrit, kuni see 1995. aastal peatoimetajana tööle asunud Ivar Jõesaare juhtimisel taas perioodiliselt ilmuma hakkas. Praegu ilmub Kaitse Kodu! kaheksa korda aastas tiraažiga 7000 eksemplari.

*Keep calm and carry on!**

Viimasel ajal on palju polemiseeritud selle üle, kas ja kui kiiresti õnnestub potentsiaalsel vastasel Eesti ära võtta. Selle kohta on avaldatud vastakaid arvamusi, mis seni on olnud ka võrdlemisi mitmekesised.

Ühed leiavad, et tegelikult pole see küsimus kulutatud hingeõhkugi väärt, sest meie kaitsevõime on selline ja selline. Teised raiuvad, et kuigi seni on käidud täiesti vale rada, pole veel hilja kurssi muuta. Kolmandad aga ütlevad, et paanikaks pole põhjust, sest asjad arenevad õiges suunas ning kui keegi isegi peaks kaaluma midagi mõtlematut meie vastu, siis ootab neid ees paras üllatus.

Vaadates enda ümber ringi, pole tegelikult viimases kahtlustki. Nii, nagu Eesti on terve sajandi – või natuke üle veerandi sellest, sõltuvalt kustkohast keegi mõõtma hakkab – jõudsalt edasi arenenud, on seda teinud ka Kaitseliit.

Meie relvastus ja varustus on paranenud, tehniline võimekus kasvanud ning väljaõpe muutunud tõhusamaks. Meid on ka üha enam ja enam. See kõik muudab meid täiesti arvestatavaks jõuks, mis kindlasti suudab üllatada.

Seetõttu on mõistlik järgida lauset pealkirjas:

* jää rahulikuks ja jätka samas vaimus!

Karri Kaas,
peatoimetaja

Sisukord

8 **INIMENE**
Tunnustust väärt inimesed

14 **INIMENE**
Sõjakunst ehk Kuidas jäädvustada hetke, mis on möödunud või mida pole veel olnud?

18 **SIIL**
Õppekogunemiseks Siil pakin seljakotti: ...

20 **HARITUD SÕDUR**
Asümmeetriline sõda 2
Planeeri, ründa, taandu – korda!

24 **ÜKSUS**
Inglid või kangelased?
Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 7
Afganistan: esimene välismissioon

27 **KAITSELIIT**
Kaitseliidu veebel – iga kaitseliitlase hääl ja tahe

30 **KAITSELIIT**
Puust ja punaseks: mis vahe on Kaitseliidu tegev- ja toetajaliikmel?

32 **LIITLASED**
Austria Miliz: nagu Kaitseliit, aga mitte täpselt

35 **MAAILMAPILK**
Süüria tükeldamine ehk Liitlase liitlane ei ole liitlane

38 **AJALUGU**
Kaitseliit siis ja praegu

40 **AJALUGU**
Hästi organiseeritud partisanid ehk Metsavendlus Leedus

42 **SÕJARAUD**
VBL: võib-olla parim Prantsuse maastur

46 **KURIOOSUM**
Jääst ja saepurust lennukikandja

48 **TEE ISE**
Mobiiliga pildistades ära unusta fotograafia põhitõdesid

50 **TEST**
Kõht täis lõunanaabrite moodi

52 **HEAD ISU**
Söönuks 8.84 eest: ühepajatoit ja mustikasupp

54 **HEAD ISU**
Mitte mingi pehme biskviit

56 **SÕJASPORT**
Vedelikutarbimisest ja toitumisest külmades tingimustes Utria dessandi 2018 näitel

60 **ÜLEELAMINE**
Lumest peavari aitab talvel ellu jääda

62 **MEDITSIIN**
Külmeta terviseks!

64 **NAISKODUKAITSE**
Lotta: Naiskodukaitse vanem õde

66 **NOORED**
Disko, praktika ja politseikoer Willy

68 **NOORED**
Kodutütred hingavad uues rütmis

70 **MILITAARTURISM**
Sõjalennunduse ajalugu norrakate vaatevinklist

72 **FILMIARVUSTUS**
Sõjakas sõjamasin

74 **RAAMATUARVUSTUS**
Pool tõde on parem kui terve tõde!?

KAANEFOTO:
SILVER HINNO

Karl-Erik Talvet võiks olla *combat artist*, selline eriala on USA kaitseväes olemas. Kui laskur-sanitaril on kaasas kott tema eriala asjadega, on *combat artist*'il kaasas kott joonistustarvetega.

24

Kui uus politseiülem tegi esimest ringkäiku, sattus ta oma peakorterist paari kilomeetri kaugusel mässuliste varitsusse, oli sunnitud varjuma läheduses oleva silla alla ega olnud võimeline oma julgestusmeeskonna abil tulekontaktist välja liikuma.

Pikalt juriidikasse ja kirjeldustesse laskumata võib öelda, et Leedu metsavendlus ja selle organiseerumise tase olid Eesti omast väga-väga kaugel ees.

40

56

Šokolaad muutub miinuskraadidel kiiresti hambale ebameeldivalt kõvaks, rasvarikast vorsti närida on pisut meeldivam. Soe vesi termoses jällegi aitab manustada külmunud süsivesikuid.

AUTORID

MARTIN MÄGI
vabatahtlik autor
Martin on Tallinna maleva Põhja kompanii laskur-sanitar, kes usub, et lugu tuleb kirjutada nii, nagu jutustaksid seda lõkke ääres oma võitluskaaslastele

RIHO ÜHTEGI
erioperatsioonide väejuhatuse ülem
Kolonel Riho Ühtegi on olnud Kaitseliidu liige aastast 1990 ja organisatsiooni tuline toetaja tänaseni

MARTIN ANDRELLER
vabatahtlik autor
Martin on metsavendlusele uurimisele pühendunud lähiajaloolane, kes tunneb end ühtviisi hästi nii punkreid otsides kui soomukiga sõites

ANDRIS TAMMELA
vabatahtlik autor
Vabakutseline ajakirjanik Andris on töötanud ja erinevatel teemadel artikleid avaldanud mitmes Eesti väljaandes

DANEL RINALDO
vabatahtlik autor
Danel on kõrgelt hinnatud fotokunstnik, kes ei pea paljuks oma teadmisi teistegagi jagada. Kas siis ajakirjade veergudel või fotoringi juhendades

KADI KASS
vabatahtlik autor
Kadi on Naiskodukaitse Tartu ringkonna liige aastast 2005 ja üle-eestilise Naiskodukaitse ajalookomisjoni liige aastast 2013

ANU ALLEKAND
Kaitseliidu noorsootöö arendusjuht
Anu, kes kuulub ka Eesti noorsootöötajate kogu juhatusse, on otsinud ja leidnud viisi, kuidas Kaitseliidu noortejuhte kõige paremini aidata ja juhendada

ASSO PUIDET
Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Sündmused

KAITSEMINISTEERIUM

Kõige värskem rühm
Kaitseministeeriumis töötavad vabatahtlikud moodustasid Kaitseliidu Toompea malevkonna kaitseministeeriumi rühma. Rühma põhiülesandeks on kaitseministeeriumi hoone ning sealsete töötajate rahuaegne kaitsmine. Rühma loomise põhjuseks on vabatahtlike tahe anda täiendav panus riigikaitsesse ja oma töökoha turvalisusesse.

Meened letti
Kaitseliidu Lääne maleva liikmed on aegade jooksul kogunud meeneid Kaitseliidu loomisest ja tegevusest kuni tänapäevani. Nüüd on põnevamad neist Haapsalus, Lääne maakonna keskraamatukogus vaatamiseks välja pandud. Näeb malevale kingitud esemeid, kaitseliitlaste auhindu, hinnalisi kingitusi ja teisi esemeid, mis kõnetavad ja kõnelevad Kaitseliidust.

HEIKI MAGNUS

NKK RAPLA

Naiskodukaitsjad tegid head
Kõik naiskodukaitsjad on head. Aga kohe eriti head on Rapla ringkonna naiskodukaitsjad Rita ja Monika. Rita heegeldas enneaegsetele lastele tillukesi kaheksajalgu, et lastel oleks, millest kinni haarata. Monika aga õmbles haiglas viibivatele lastele konni ja lepatriinusid.

KAITSELIIT

Kaitseliitlase tippmark
Esimeste Eesti juubeliaasta markide seas on Kaitseliidu 100. aastapäeva juubelimark, mida jaanuari lõpus avalikkusele esitleti. Kaitseliidu 100. aastapäeva ürituste sari ei piirdu kaugeltki margiga. Näiteks on järgnemas noorkotkaste ja kodutütarde lipuheiskamine Pika Hermanni tippu kogu veebruari vältel ning soomusauto Estonia esitlemine märtsis.

MARTIN AHVEN / ÕHTULEHT

Tuld!
Kaitseliidu Tallinna maleva Toompea malevkonna liikmetel eesotsas malevkonna pealiku leitnant Ilmar Raagiga oli kandev roll jaanuari lõpus Tallinnas korraldatud tuleskulptuuride etenduse õnnestumises. Just nemad olid need, kes kuivanud kuuskedest skulptuuridele tule otsa panid.

Rahutuur tuleb!
On paras aeg ratta porikad kinni kruvida ja kett ära õlitada. Sest on selge, et Kaitseliidu suur, 100. aastapäevale pühendatud rahutuur ehk jalgrattamatk tuleb! Küll suvel, juulikuus, ent juba jaanuari viimastel päevadel pidas rattamatka korralduskomitee koos malevate esindajatega Paides plaane ning märkis kaardile marsruute. Kavandatud on seitse erinevat trassi algusega igast Eestimaa nurgast ja lõpuga Paide Vallimäel.

KAITSELIIT

2 | 2018

NATALIA SÄRG

Tõhus taktika
Kaitseliidu Tartu malev teab, kuidas Kaitseliidu ridu täiendada. Lahenduseks on nimelt laskepäev. See sai selgeks jaanuari keskel Põhja-Tartumaa üksikkompanii korraldatud laskepäeval, mida külastas poolsada huvilist. Pärast käe ja silma proovilepanemist avaldasid paljud neist soovi malevaga liituda.

NKK TARTU

Unipihal lendasid vardad ja lõngad
Jaanuaris toimus Unipiha algkoolis Naiskodukaitse Tartu ringkonna kultuurigrupi eestvedamisel käsitöölaager. Kohale tulid 9 tegusat naist ja üks kodutütar, kes said valmis mitmeid toredaid asju. Laupäeval kooti ja heegeldati randmesoojendajaid ja sokke, pühapäeval meisterdati korvikesi. Nalja sai kah.

Aasta kaitseliitlane Enno Ottis
Kaitseliidu Jõgeva malevast

Aasta naiskodukaitsja Mare Kirr
Naiskodukaitse Saaremaa
ringkonnast

Tunnustust väärt inimesed

Laupäeval, 6. jaanuaril kuulutasid Kaitseliidu ülem kindralmajor Meelis Kiili ja Naiskodukaitse esinaine Airi Tooming Pärnus Endla teatris aasta kaitseliitlaseks Enno Otise Jõgeva malevast ja aasta naiskodukaitsjaks Mare Kirri Saaremaa ringkonnast.

Tekst: KK!

Enno on kaitseliitlane, sõjamees, kodanikuaktivist, abipolitseinik ja turvamees. Tal on kujutlematu tahe ja anne leida lisaks plaanilistele ka plaaniväliseid tegevusi ja üritusi, et oma allüksuse pädevusi veelgi paremaks muuta. Olles ise I klassi kütt, on ta aktiivseks laskeasjanduse edendajaks ja edasiviijaks oma malevas. Ta juhib Põltsamaa Ühisgümnaasiumi laskurringi, mille liikmetest suurem osa on Kaitseliidu tegev- ja noorliikmed.

Mare on alates 2015. aasta kevadest ringkonna esinaine, enne seda kuulus ta ringkonna juhatusse. Ta on kahekümne aasta jooksul panustanud ringkonna arendamisse oma oskusi ja teadmisi, on olnud baasväljaõppekursuse esmaabikoolitaja Naiskodukaitse Saaremaa ringkonnas ja Kaitseliidu Saaremaa malevas ning tegev meditsiini erialarühma juhtimises. Ta on akadeemilise jaoskonna üks loojatest ja oli alguses ka selle aseesinaine.

2017. aasta parim kaitseliitlane ja naiskodukaitsja pälvisid atraktiivse rändauhinna. Kaitseliidu ülema, Naiskodukaitse esinaise, kaitseministri ja kaitseväe juhataja hinnalised kingitused said ka kõik tiitlile esitatud nominendid.

Naiskodukaitse ringkonnad ja Kaitseliidu malevad olid sellele tiitlile esitanud alljärgnevad nominendid.

Laine Tops
Naiskodukaitse Alutaguse ringkonnast

Tänu oma sportlikule taustale on Laine aktiivne kaasalööja spordiüritustel. Ta on läbinud staabiassistendi kursuse, lisaks sellele on ta formeerija ja aitab uutel liikmetel organisatsiooni sisse elada. Tema ettepanekud jaoskonna juhatuses on kaalutletud ja argumenteeritud. Laine on Kiviõli-Lüganuse kodutütarde rühma juht ning nüüd ka uus Kodutütarde Alutaguse ringkonna vanem.

Aleksandr Pavlov
Kaitseliidu Alutaguse malevast

Aleksandr on olnud Kaitseliidu liige alates 1997. aastast. Ta on oma malevkonnas pidanud rühmapealiku ja rühmapealiku abi ametit ning praegu võtab rühma liikmena aktiivselt osa paraadidest ja väljaõppeüritustest. Juba aastaid on ta maleva reservõppekogunemistel väljas käinud autojuhina ning on oma taiplikkuse ja pealehakkamisega asendamatu. Lühidalt öeldes, on ta mees nagu orkester – kõik, mis vaja, teeb ära.

Veronika Isberg
Naiskodukaitse Harju ringkonnast

Veronika on Naiskodukaitse ohutushoiu kursuse instruktor ja mentorite koolitaja, samuti kuulub ta Naiskodukaitse sümboolikakomisjoni ja ringkonna ajalootoimkonda.

Suuresti tema algatusel taasloodi Rae jaoskond. Avalike suhete grupi juhina on tema innovaatiline mõtlemine ja tehniline taip elavdanud nii erialagrupi liikmete tegevust kui ka ringkonna üldist väljapaistvust. Veel on ta andnud igal aastal suure panuse „Anname au!" kampaania läbiviimisesse.

Daniel Nüüd
Kaitseliidu Harju malevast

Daniel on sihikindla, arenemisvõimelise ja isamaalise noore inimesena kasvanud organisatsiooni lihtliikmest malevkonna pealikuks. Ta osaleb aktiivselt oma malevat ja malevkonda propageerivatel üritustel ning on riigikaitseõpetaja. Instruktorina kaasalöömine Kaitseliidu Koolis võimaldab tal oma teadmisi ja kogemusi teistele edasi anda ning ka ise pedagoogikogemusi juurde saada. Üks tema motodest on, et kui areneb malevkond, siis areneb ka kogu malev ning omakorda kogu Kaitseliit.

Riina Kink
Naiskodukaitse Jõgeva ringkonnast

Riina on suurepärase suhtlejana kaasanud Naiskodukaitsesse palju uusi, noori ja hakkajaid liikmeid. Ta on võtmeisik Järvemäe jaoskonna loomisel.

Selle kõrval on ta heade oskustega välitoitlustaja, kes on oma oskusi lihvinud mitmetel kursustel ning Kodutütarde ja Noorte Kotkaste laagrites abiks olles. Koos oma võistkonnaga on ta saavutanud Naiskodukaitse välitoitlustuse võistlusel nii I kui ka II koha.

Riina on kuulunud ringkonna juhatusse ja revisjonikomisjoni ning on vabatahtlik instruktor.

Eve Kivistik Naiskodukaitse Järva ringkonnast

Eve on Järva ringkonnas hinnatud ja teemasid hästi valdav vabatahtlik instruktor, kes annab oma teadmisi edasi nii Naiskodukaitse organisatsiooniõpetuse kui ka esmaabi moodulis. Ta on Järva malevas lõpetanud jaosanitari erialakursuse. Lisaks on Eve formeerija ja meedikuna osalenud paljudel õppustel ning omab ametikohta Kaitseliidu üksuses. Evel on väga tugevad juhiomadused ning ta on ringkonnas omamoodi teerajajaks.

Mario Reinu Kaitseliidu Järva malevast

Mario on oma uskumatult rahuliku olemusega paljudele eeskujuks. Ta hindab väga kaaskaitseliitlaste ja -naiskodukaitsjate panust ning teeb alati ettepaneku tunnustamiseks – ta kuulab ja märkab. Lisaks on Mario noortele heaks nõuandjaks. Ta ise on kirjeldanud end järgmiste sõnadega: „Hari end, kogu kogemusi, muuda läbi iseenda tegevuste."

Reeli Rae Naiskodukaitse Lääne ringkonnast

Reeli on sihikindel, ülimalt arukas ja väga kõrge pingetaluvusega kamraad. Naiskodukaitse koormusmatka rajale on ta startinud seitse korda, kaaslased peavad teda parimaks kaardilugejaks ja rajavalijaks. Reeli on olnud Haapsalu jaoskonna aseesinaine ning nüüd täidab sama rolli Lääne-Nigula jaoskonnas. Reeli on õppinud staabiassistendiks ja täitnud seda rolli erinevatel õppustel ja võistlustel.

Lembit Saar Kaitseliidu Lääne malevast

Lembit on kauaaegne Kaitseliidu liige ning aktiivne, sõbralik ja heatujuline kaaslane. Tänu küllaltki pikale elukogemusele ja praktilisele meelele on tema nõuanded rännakul või õppusel alati väärtuslikud. Selle eest, et ta on oma eeskujuga sütitanud ka noori, on teda autasustatud Noorte Kotkaste aitaja märgiga. Lisaks sellele, et ta ise on aktiivne kaitseliitlane, on ta kasvatanud tööka ja tubli kaitseliitlase ka oma pojast.

Tuulike Molder Naiskodukaitse Põlva ringkonnast

Aktiivse naiskodukaitsjana tegutses Tuulike kuni 2004. aastani Harju ringkonnas, seejärel naasis oma kodukanti Põlvamaale. Ta oli Põlva ringkonna Kanepi jaoskonna üks asutajaliikmetest ning selle esinaine. Möödunud aastal taaslavastas ta organisatsiooni juubeliaasta puhul Naiskodukaitse-teemalise näidendi „Minu kohus". Tema eestvedamisel korraldatakse rahvamatku, ta on esmaabi- ja organisatsiooniõpetuse instruktor.

Kalle Kalmus Kaitseliidu Põlva malevast

Kalle on väga usaldusväärne, abivalmis ja õpihimuline kaitseliitlane. Maleva õppustel on ta aktiivne osaleja ja ka meditsiiniõppe läbiviija. Ta toetab hea meelega Naiskodukaitset, Noori Kotkaid ja Kodutütreid nende tegevustes. Lisaks sõjalisele väljaõppele leiab ta aega laulda maleva meeskooris Digilaik.

Karmen Vesselov
Naiskodukaitse Pärnumaa ringkonnast

Karmen on liitunud Naiskodukaitsega väga teadlikult ja tal on olemas visioon, mida ta organisatsioonis teha tahab. Pärnumaa ringkonna esinaisena juhib ta isiklïku eeskuju kaudu, on tähelepanelik ja püüab tegevustesse kaasata kõiki liikmeid. Ta huvitub ajaloost ja tegeleb ka ringkonna ajalooraamatu koostamisega. Veel tegutseb ta avalike suhete erialal, arendab elanikkonnakaitse valdkonda, on välitoitlustaja, staabiassistent ja vabatahtlik instruktor.

Roman Sillastu
Kaitseliidu Pärnumaa malevast

Roman on kandnud edasi malevasiseseid traditsioone nii malevkonna juhatuse liikme ja rühmapealikuna kui ka Pärnumaa maleva tegemisi toetades. Ta on olnud aastaid aktiivne orienteeruja ja saavutanud häid tulemusi sõjalis-sportlikel võistlustel. Samuti on ta panustanud oma aega ja teadmisi noorte riigikaitseõpetusse. Kohusetundlikkus on teinud temast vabatahtlike kaitseliitlaste ja noorte seas hinnatud võitluskaaslase.

Kaja Heinsaar
Naiskodukaitse Rapla ringkonnast

Kaja on Kaiu jaoskonna esinaine ja üks jaoskonna asutajatest. Ta oli ka Kaiu noorterühma loomise juures ja on sellest ajast peale väga aktiivselt noortega tegelenud. Ka on ta Rapla ringkonna juhatuse liige, omab ametikohta Kaitseliidu struktuuris ning annab oma meditsiiniteadmisi edasi vabatahtliku instruktorina.

Ardo Raidoja
Kaitseliidu
Rapla
malevast

Ardo on Kaitseliiduga liitumisest peale üles näidanud tahtmist õppida ja areneda, kasutades selleks kõiki võimalusi, mida Kaitseliit oma liikmetele täiendamiseks pakub, alates sõjameditsiinist ja sidest kuni lõhkeasjanduse ja langevarjuri oskusteni välja. Veel tegeleb ta aktiivselt spordiga, mängides maleva saalihokivõistkonnas ja esindades malevat teistel sportlikel võistlustel. Ta on aastaid kaasa löönud ka riigikaitselaagrite läbiviimisel.

Priit Venda Kaitseliidu
Saaremaa malevast

Priit on Kaitseliidu liikmeks oldud aja jooksul väga aktiivselt osa võtnud oma maleva väljaõppeüritustest. Oma üksuse eestvedajana on ta suutnud olla üksusele eeskujuks ja vaimseks liidriks – õppusele tullakse ikka koos oma „pundiga". Suhtlemisel on ta avatud ja lõbus ning ta on kaitseliitlane, kellega saab arvestada.

Elerin Öövel Naiskodukaitse Sakala ringkonnast

Elerin on Karksi jaoskonna aseesinaine, kes süstib sportlikku ja tervislikku vaimu kogu jaoskonna naistesse. Ta hoiab korras dokumentatsiooni ning haldab arhiivi. Ta on uutele liikmetele teerajajaks ja viib läbi arenguvestlusi. Elerin kuulub spordi-, toitlustus-, formeerimis- ja meditsiini erialagruppidesse ning on sanitari erialakursuse lõpetanuna pühendunud eelkõige meditsiinile.

Harri Mäesalu Kaitseliidu Sakala malevast

Harri on väga hea suhtleja ja oskab kaaslasi juhtida nii metsas õppustel kui ka vabal ajal. Ta on eeskujuks gümnasistidele, kellele annab riigikaitseõpetust ning kellest paljud on tulnud ka Kaitseliidu ridadesse. Lisaks õpetab ta noorkotkaid ja kodutütreid. Ta on aastaid olnud oma malevkonna juhatuse liige ning aidanud kaasa malevkonna arengule.

Anneli Looken Naiskodukaitse Tallinna ringkonnast

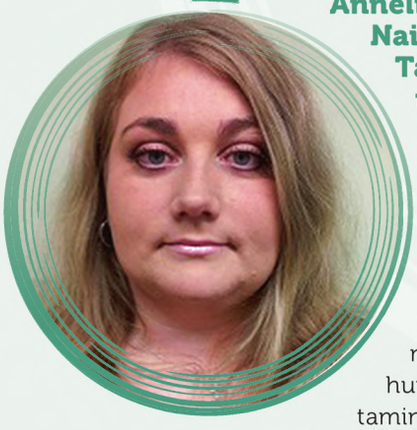

Anneli on alates 2015. aastast Sadama jaoskonna aseesinaine ning on suureks ja hinnatud abiks nii eelmisele kui ka praegusele esinaisele. Tema suureks huviks on aga toitlustamine ja pärast välikoka kursuse läbimist on ta aktiivselt toitlustamisega tegelenud nii Kaitseliidus kui ka Naiskodukaitses. Ta on toitlustuse baasväljaõppe vabatahtlik instruktor.

Allan Kruus Kaitseliidu Tallinna malevast

Allani tõi Kaitseliitu maailmavaade: kui tema ise ei panusta Eesti riigikaitsesse, kes siis veel? Ta on silma jäänud äärmise kohusetundlikkuse ja kõrge motiveeritusega. Ta on aktiivne laskespordiga tegeleja, kes osaleb instruktorina maleva laskepäevadel ja uute liikmete relvaõppetundides. Ta on alati kohal, alati raskeimas lõigus ja tema peale võib alati kindel olla.

Liina Pärnamäe Naiskodukaitse Tartu ringkonnast

Liina on kaaslastele kui akadeemiline ema, sest ta on akadeemilise jaoskonna liige juba 15 aastat. Ringkonna laohaldurina hoiab ta kohusetundlikult silma peal varadel, jaoskonna revisjonikomisjoni liikmena jälgib jaoskonna juhatuse tegemisi ning lihtliikmena on alati panustanud nii ringkonna kui ka jaoskonna ajaloo uurimisse ning talletamisse. Märkimist väärib ka Liina pühendumine välitoitlustusele. Ta jõuab komplekteerida erinevate õppuste kuivtoidupakke ning leiab võimaluse tagada toitlustamist Naiskodukaitse üritustel.

Janek Haara Kaitseliidu Tartu malevast

Janek on üksikkompanii juhatuse liige ja kompaniiülema abi. Alates Põhja-Tartumaa üksikkompanii taasloomisest 2013. aastal on ta oma üksuse üks vaieldamatuid tugisambaid. Kompanii on küll noor, kuid tänu Janeki suurele värbamistööle on sellega liitunud palju teotahtelisi kaasvõitlejaid. Üksuses kutsutakse teda organiseerimisgeeniuseks, sest ta oli möödunud aastal üks Tartu maleva 100. aastapäevale pühendatud maakaitsepäeva korraldajatest.

Riina Rääk Naiskodukaitse Valgamaa ringkonnast

Riina on Valga jaoskonna juhatuse liige. Ta on läbinud välikoka kursuse ja kuulub ringkonna toitlustusgruppi. Riina tunneb alati huvi Naiskodukaitse arengu vastu ja annab üritustele põhjalikku tagasisidet. Teda teatakse kui rõõmsameelset uute liikmete värbajat ning inimest, kes soovib alati midagi paremaks

Hannes Vanatoa Kaitseliidu Valgamaa malevast

Hannest saab pidada ausaks ja sihikindlaks töömeheks, kes on entusiastlik ideede algataja ja elluviija. Kompaniiveeblina teeb ta kõik endast oleneva, et väljaõpe oleks hästi korraldatud. Noorkotkaste pealikuna on ta andnud suure panuse noorte isamaalisse kasvatusse ning suurem osa tema käe all tegutsenud noorkotkastest jätkab ka Kaitseliidus. Hannes on alati aidanud allüksuse juhatust või ükskõik millist liiget – piisab palvest ja ta võtab selle täitmise oma kohuseks.

Seidi Lamus-Tšistotin Naiskodukaitse Viru ringkonnast

Seidi on olnud Tapa jaoskonna juhatuse liige ja on alates 2016. aastast Kadrina jaoskonna esinaine. Tema suureks panuseks on olnud Kadrina jaoskonna ellukutsumine, uute liikmete värbamine ja juhendamine. Samuti on ta südameasjaks võtnud avalike suhete ja teavitustöö edendamise Viru malevas. Ta kutsus 2017. aastal uuesti kokku Naiskodukaitse Viru ringkonna avalike suhete grupi ning juhib Kaitseliidu Kirde maakaitseringkonna teavitusmeeskonda.

Jaak Lepik Kaitseliidu Viru malevast

Jaak on Kaitseliidu liige alates 1994. aastast. Ta jätkas Viru-Nigulas soikuma kippunud Kaitseliidu tegevust rühma moodustamisega. Ta oli ka Naiskodukaitse Viru-Nigula jaoskonna moodustamise algataja ja eestvedaja ning on tegutsenud aktiivselt Noorte Kotkaste ja Kodutütarde kaasamisega Kaitseliidu tegevustesse. Ta on osanud isamaa kaitsmise ja armastamise vaimus üles kasvatada ka oma kolm poega ja tütre, kellest on saanud tublid Kaitseliidu ja Naiskodukaitse liikmed.

Marina Kõva Naiskodukaitse Võrumaa ringkonnast

Marina kuulub Vastseliina jaoskonda ja on ligi kümne tegevusaasta jooksul kandnud seal mitmeid vastutavaid ameteid alates noortejuhist ja lõpetades jaoskonna esinaise rolliga. Selle kõrval on tal jagunud energiat õppida esmaabiinstruktoriks, tegutseda ringkonnas mentorina ja olla staabiassistent. Marinale on Naiskodukaitses oluline see, et praktiliste ja teoreetiliste teadmiste kõrval hoitakse ja kasvatatakse ka naiste aatelisi väärtusi.

Ain Pajo Kaitseliidu Võrumaa malevast

Ain on õppustel väga algatusvõimeline, ettevõtlik, hea maastiku ja olukorra tajuja. Ta on kindel osaleja isamaalistel ettevõtmistel nii oma kompanii kui maleva vastutusalas. Ta on olnud aktiivne ka abipolitseinikuna ja piirivalve abistajana. Oma piirkonnas turvalisuse tagamiseks osaleb ta MTÜ Kindel Kants tegevuses, mille abil paigutati Misso piirkonda valvekaamerad ja integreeriti need politsei juhtimispunkti.

Sõjakunst ehk Kuidas jäädvustada hetke, mis on möödunud või mida pole veel olnud?

Karl-Erik võiks olla *combat artist*, selline eriala on USA kaitseväes olemas. Kui laskur-sanitaril on kaasas kott tema eriala asjadega, on *combat artist*'il kaasas kott joonistustarvetega

RAIDO VINT

Kaitseliitlasele seostub sõjakunstiga pigem Sunzi kui militaarteemalised maalid või joonistused. 2017. aasta detsembris sündis meeldiv erand, Eesti esimene sõjakoomiks „Kodu kaitsjad", mille joonistas Tallinna maleva Põhja üksikkompanii kaitseliitlane Karl-Erik Talvet.

Tekst: MARTIN MÄGI, vabatahtlik autor

Karl-Erik Talvet on sündinud Pariisis, elanud Šveitsis, Belgias, Itaalias ja muidugi Eestis.

Ta räägib vabalt prantsuse, inglise ja pisut itaalia keelt. Karl-Erik oskab väga hästi joonistada. Ta õpib Kunstiakadeemia vabade kunstide osakonnas maalikunsti magistriõppes. Tallinna maleva kaitseliitlased on näinud Plangu õppehoones tema militaarmaalide näitust ja veebruaris avatakse tema uus näitus Eesti Sõjamuuseumis.

Karl-Erik võiks olla *combat artist*, selline eriala on USA kaitseväes olemas. Kui laskur-sanitaril on kaasas kott tema eriala asjadega, on *combat artist*'il kaasas kott joonistustarvetega.

Räägin Karl-Erik Talvetiga tema stuudios. Karl-Erik, kus kõik alastimodellid on?

„Teises majas, kus on bakalaureused. Ma olen magister, me hoolitseme oma modellide saadavuse eest juba ise."

Visand peab olema korralikult joonistatud, et saaks üldise kompositsiooni paika. Ei pea olema liiga realistlik, kuid peab olema äratuntav, et saaks visandist edasi liikuda.

(Ma lihtsalt pean häälekalt oma nördimust väljendama, enne kui järgmise küsimuse juurde siirdun).
Miks joonistada, kui on võimalik pildistada? Milleks värvipliiatsid, kui maastikku on võimalik reaalajas ja pisidetailideni vaadata taevast drooniga?

„Kuid kuidas pildistada hetke, mis on möödunud või mida pole veel olnud? Joonistus võib olla inimlikum ja siiram kui foto. Seljakoti saab joonistada kaks korda suuremaks, et anda edasi sõduri väsimust. Joonistada saab ka hirmu ja unistusi, näiteks veel leidmata armastust või saabumata võitu. Ja kuidas pildistada korraga kahte erinevat ajajoont?"

Sa viid koomiksi lugejad korraga Vabadussõtta ja fiktiivsesse tänapäeva konflikti?

„Ma tahan proovile panna lugeja tähelepanuvõime, et millal ta saab aru paralleelide tekkimisest.

Kaitseliitlane saab kindlasti kohe esimestel lehtedel aru relvadest. Mu ema luges imestusega, et oota, siin on sul Tartu rahu, siin on ÜRO Julgeolekunõukogu ja mida see Putin Vabadussõjas teeb? Ja siis ta taipas, et tegemist on kahe paralleelse ajajoonega. Kuid mulle meeldis tema mõttetöö, kuidas ta mõistmiseni jõudis.

Sisulises mõttes ei ole sõjal ja sõjal vahet, lihtsalt vaenlane on aja jooksul paar korda nime muutnud. Mundrid muutuvad, tehnoloogia

A-10 Warthogid ja Scoutspataljon lahingutes. Stseen koomiksist

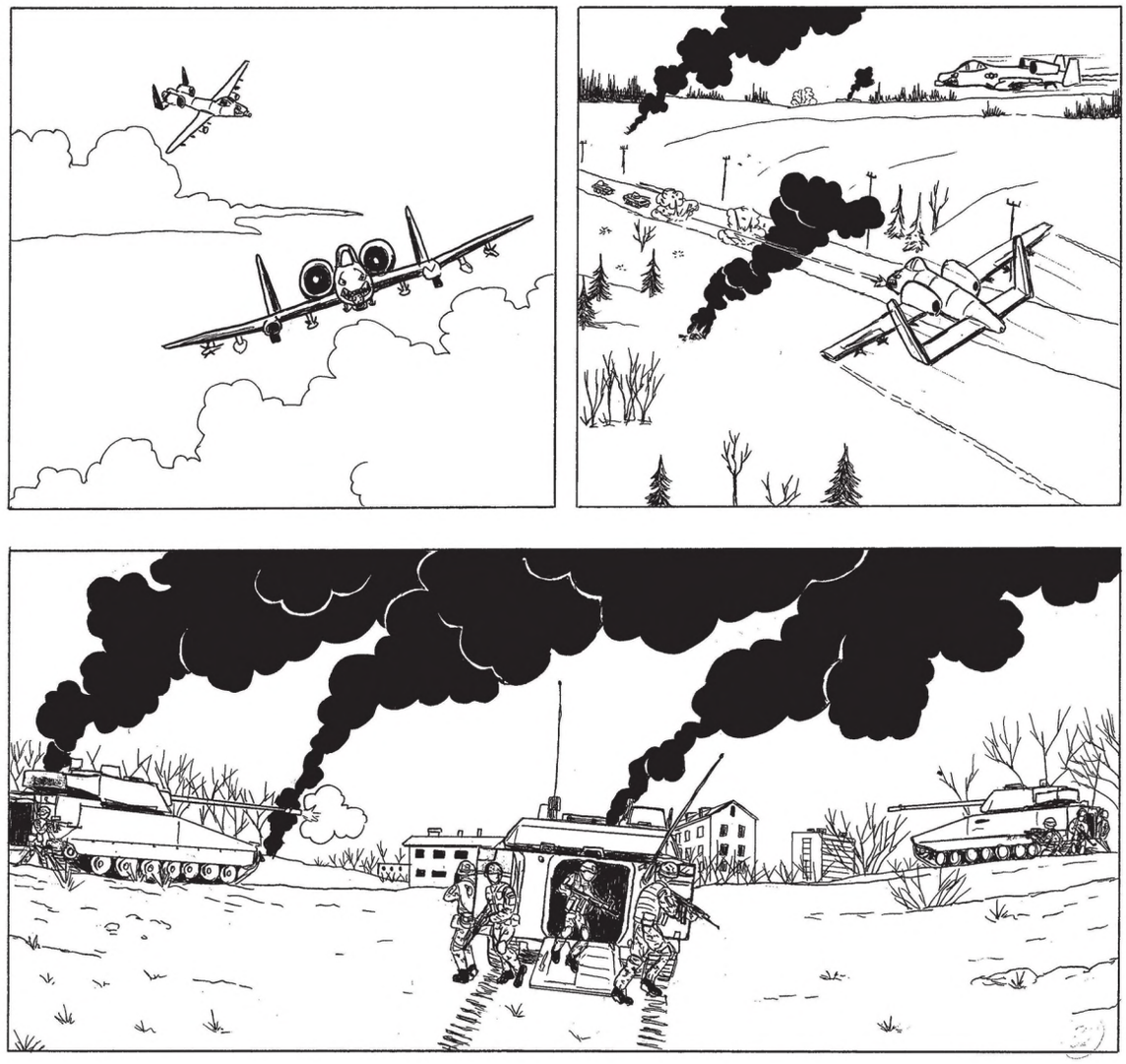

KARL-ERIK TALVET

muutub, sõda ise ei muutu. Koomiksis on rindekunstniku ja *selfie*'de stseen, mis näitab, et sõda on muutnud tehnoloogilisemaks. Kuid Virumaa pärast võitlesime Vabadussõjas, Teises maailmasõjas ja vajadusel võitleme ka tulevikus."

Kellel põhinevad sõjakoomiksi „Kodu kaitsjad" tegelased?

„Tegelased on fiktiivsed, kuid inspireeritud minu kaasvõitlejatest Kaitseliidus. Iga kaitseliitlane võib ennast mõnes tegelases ära tunda."

Must-valge on väga ilus ja dramaatiline!

„Kodu kaitsjad" on austusavaldus *la ligne claire* printsiibile, kunagistele Belgia ja Prantsuse koomiksitele, nagu Tintin ja teised.

Sellest hoolimata ei ole tegemist lastekoomiksiga, sest lugu on tõsine ja kaitseliitlaste kõnepruuk on nagu kaitseliitlastel ikka. Kahe eri põlvkonna lugude vahel segunevad armastus, hirm, kohusetunne, kaotusvalu ja võidurõõm. Seda on esimestel lehtedel pisut harjumatu lugeda, kuid sündmused on visuaalselt seotud ja kui lugejal tekib paralleel, siis muutub sündmustik tervikuks."

Ma olen sellises stiilis joonistusi näinud?

„Ma illustreerisin 2016. aastal Leo Kunnase raamatu „Sõda 2023". See on väga hästi jutustatud lugu samuti paralleelmaailmades. Leo raamatus on hea ja halb paralleel samas ajastus. Minu raamatus on ajastud erinevad.

Aivar Kivisivi 2012. aastal ilmunud raamat andis mulle lisamotivatsiooni Kaitseliitu astuda.

Võib-olla inspireerib ka „Kodu kaitsjad" kedagi Kaitseliiduga liituma."

Inspiratsioonist rääkides – mis inspireeris sind militaarteemalisi joonistusi ja maale tegema?

„2013. aastal oli mul koolis õlimaali kursus ja selle käigus sai mul tavamodellidest villand. Hakkasin kasutama oma keskkonda, sõpru ja kaitseliitlasi. Siis tundsin, et olengi leidnud oma suuna. Nii ta algas. Üks pilt sündis nii, et ma olin juba kolm tundi postil olnud, kell oli kuus hommikul ja ma ei saanud enam magama jääda. Hakkasin joonistama. Ei pea joonistama ainult lahingut või tegevust, ka magavat sõdurit saab joonistada. Wiiraltki joonistas Vabadussõja ajal magavat sõdurit."

ANNIKA KURG

Karl-Erik joonistamas maastikumudelit õppusel Põhjatäht 2017

Kuidas su maal sünnib? Kas sa näed oma peas valmispilti või on sul idee, mida teostama hakkad ja siis vaatad, kuhu värvid sind viivad?

„Ma hakkan enamasti pihta visandist, proovin, mis, kus ja kuidas asetseb. Visand peab olema korralikult joonistatud, et saaks üldise kompositsiooni paika. Ei pea olema liiga realistlik, kuid peab olema äratuntav, et saaks visandist edasi liikuda. Kriipsujukust ei piisa."

Kas sa maalid nagu ärritunud kuulipildur või võtab maali tegemine kaua aega?

„Ma ei tee tööd ühe jutiga. Pean vahepeal aja maha võtma. Keskmine seanss on kaks kuni kolm tundi, siis silm väsib. Ma võin nii maali hoopis ära rikkuda. Tegelen vahepeal millegi muuga, siis tulen töö juurde tagasi.

Ei, ma ei maali nagu ärritunud kuulipildur. Kaarel Liimandi töödest jääb mulje, et need on tehtud hetkega, kuid tegelikult ta maalis kaua. Maalid on erinevad, mul on keskmist raske öelda, kuid seitse või kümme seanssi läheb maali peale ära.

„Kodu kaitsjate" koomiksileht võttis päeva-kaks. A3le joonistatud koomiks vajab väga palju detaile."

Kas sa annetaksid oma maalid Kaitseliidule, kus nad oleks kogu aeg eksponeeritud, või müüksid eraisikule, nii et keegi ei näe neid enam kunagi?

„Kui valik oleks nii lihtne, siis kindlasti Kaitseliidule. Osa mu maale läheb oksjonile ja osa tulust annetan Vigastatud Sõjameeste Ühingule. On arvamusi, et oksjonikunst rikub Eesti kunstiturgu, kuid ma ei ole kuulus kunstnik ja kusagilt peab alustama."

Kas „Kodu kaitsjad" on sinu kingitus Eestile 100. sünnipäevaks?

„Nii võib öelda küll. Samas on see sobiv kingitus kõigile kaitseliitlastele ja koomiksihuvilistele.

Tulge kindlasti vaatama minu maalinäitust, seegi on osa minu kingitusest Eestile ja Kaitseliidule.

Näitus avatakse 16. veebruaril ja lõpeb oksjoniga 28. märtsil."

Kaitsevägi ja Kaitseliit korraldavad mais Eesti uuema ajaloo suurima õppuse Siil 2018, kuhu kutsutakse enamik Eesti kaitseliitlasi ja naiskodukaitsjaid, reservväelased, tegevväelased, ajateenijad ja liitlased.

Õppekogunemiseks Siil

Varustust on sõduril palju, vahest liigagi palju, ja see tuleb endaga kaasas kanda. Ent selg on sõduril tugev ja seljakott piisavalt suur, et mahutada suurem osa kraamist. Et aga kõik asjad oleks kättesaadavad just siis, kui neid vaja, tuleb pakkimise juures silmas pidada mõningaid reegleid ja näpunäiteid.

Tekst: staabiveebel MARGUS SOODLA, Kirde maakaitseringkonna veebel
Fotod: ASSO PUIDET

Esiteks paki seljakotis olev varustus alati veekindlalt. Selleks kasuta kilekotte. Sobivad näiteks mustad prügikotid. Peale riiete vihma ajal kuivana hoidmise on neist väga palju kasu ka veetakistuste ületamisel. Jäta meelde, mida millisesse kotti pakkisid. Seegi on lihtsam, kui kott on pakitud kindla korra järgi.

Varusaapaid ja nende hooldusvahendeid kanna seljakoti alumises osas. Välivormi, sooje riideid ja magamiskotti kanna seljakoti ülemises osas. Vaata, et vastu selga ei jääks teravaid ja kõvu esemeid. Klapitaskutesse võid pakkida midagi söödavat, hea kerge kätte saada. Lebo ehk magamisalus kinnita seljakoti külge aga nii, et see kõhuli visates sulle kuklasse ei suru ega hakka laskmist segama, näiteks seljakoti klapi alla. Pinguta kõik rihmad ja fikseeri kummiga.

Vasakpoolsesse küljekotti
Pesu
Hügieenitarbed
Riideparanduskomplekt
Kaks käterätti
Tualettpaber
Kaks paari sokke

pakin seljakotti: ...

Klapitaskutesse
Muu varustus, mille järgi võib kiire vajadus tekkida. Sealt saad selle ise või lahingupaarilise abiga kätte ilma kotirihmu lahti kiskumata.

Magamismatt
Kinnita rihmadega seljakoti peale omal eelistusel kas risti- või püstipidi.

Põhikoti ülemisse ossa
Magamiskott
Tagavaravormikomplekt
Kampsun
Kiivrialune müts

Parempoolsesse küljekotti
Kindad
Telkmantel

Põhikoti alumisse ossa
Saapad
Saapahooldusvahendid
Tagavarapatareid

KARRI KAAS

Asümmeetriline sõda 2

Planeeri, ründa, taandu – korda!

Kui eelmises asümmeetrilist sõda käsitlevas artiklis rääkisime teoreetilisest alusest, siis nüüd on aeg minna praktiliste näpunäidete juurde. Üks on kindel – asümmeetrilisel sõjapidamisel on enim võimalusi õnnestuda just territoriaalkaitses, kui võideldakse omas kodus: tänavatel, mis tuttavad nagu taskupõhi; metsades, kus pole ühtki võõrast rada; rabades, mille läbimiseks ei pea enam kasutama kaarti.

**Tekst: kolonel RIHO ÜHTEGI,
erioperatsioonide väejuhatuse ülem**

Ütleb ju üks asümmeetrilise sõjapidamise printsiipe, et ära tuleb kasutada mistahes eeliseid vastase ees. Selliseks eeliseks on kahtlemata kohalike olude tundmine ja elanikkonna toetus. Vastane seevastu kohalikku keskkonda ei tunne ning suure tõenäosusega kohalikud inimesed teda ei toeta.

Kodus sõdivad võitlejad teavad kõiki maastikunüansse ja salaradu, mida saab edukalt kasutada vastasele lähenemiseks ja temast eemaldumiseks. Niisamuti teatakse võimalikke „pudelikaelu“, kus vastane peab liikumistempo maha võtma või jääb troppis seisma.

Teine asümmeetrilise sõjapidamise printsiip ütleb: „Ära sõdi vastase sõda!“ Konventsionaalne vastane püüab iga hinna eest dikteerida käitumist, et oma vastane maastikul fikseerida ja seejärel hävitada. Taas annab asümmeetriliselt sõdivale poolele eelise hästi tuttav territoorium. Vastast on siin võimalik suunata ja tema liikumistempot aeglustada üsnagi lihtsate vahenditega ning väikese isikkoosseisuga. See eeldab aga head planeerimist ja koordineerimist.

Omal maa-alal sõdimine annab võimaluse lahingupaigad aegsasti ette valmistada ja eelnevalt varustada. Samuti tegevust neis lahingupaigus kümneid kordi läbi harjutada. Sisuliselt võiksid võitlejad olla võimelised märguande peale liikuma teadaolevatele positsioonidele ning tegutseda mitmeid kordi läbiharjutatud viisil: teades, milline on nende tulesektor, millal õhkida laeng, millele keskenduda ning millal ja kuidas positsioonilt eemalduda.

Sünkroniseeritud torm

Suurim väljakutse ülematele on selliseid lahinguid sünkroniseerida. Kõik peaks toimuma nii, et vastasel ei jääks palju aega ega võimalusi ühele sihtmärgile keskenduda. Piltlikult öeldes peab vastasele jääma mulje, et teda rünnatakse iga küla, iga silla ja iga metsatuka juures.

See ei tähenda, et ründajaid peab olema palju. Kui külas on kümme maakaitseväelast, siis on ründajateks kümme meest; kui neid on viis, siis tehakse rünnakuplaan viiele.

Sisuliselt tuleks kasutada samasugust planeerimis- ja juhtimismudelit, nagu kasutavad eriväelased, kus planeerimine ja juhtimine toimub allüksuste tasandil ning kõrgemal pool vaid koordineeritakse tegevusi (joonis 1).

Kui anda kohalikele võitlejatele võimalus lahinguplaan oma kodukoha jaoks ise välja töötada, siis võib jõuda üllatavate ja väga nutikate lahendusteni. Edasi sellised plaanid

Piltlikult öeldes peab vastasele jääma mulje, et teda rünnatakse iga küla, iga silla ja iga metsatuka juures.

liidetakse ja sünkroniseeritakse ning saadakse üldine territoriaalkaitse plaan, mis kokkuvõttes võib osutuda efektiivsemaks, kui oleks olnud traditsiooniline konventsionaalne kaitseplaan.

Eduka asümmeetrilise tegevuse käigus, kus vastast kulutatakse kogu vastutusala ulatuses ja sügavuses, võib kätte jõuda hetk, mil vastane pole enam suuteline edasi liikuma, sest on ilma jäänud logistikast ja luurest ning tema lahingukomponendid on saanud tõsiselt kannatada.

Just sellisel moel hävitati venelaste Maikopi motolaskurbrigaad 1995. aastal Groznõis, kus tšetšeenid kasutasid edukalt väikeüksuste taktikat ja lahingute sügavust asümmeetrilises sõjapidamises.

Kaevikus ei surda

Asümmeetriline sõjapidamine on kõige efektiivsem siis, kui ta koosneb katkematust reast lahingutest, mille eripäraks on see, et „ei surda kaevikus".

Joonis 1

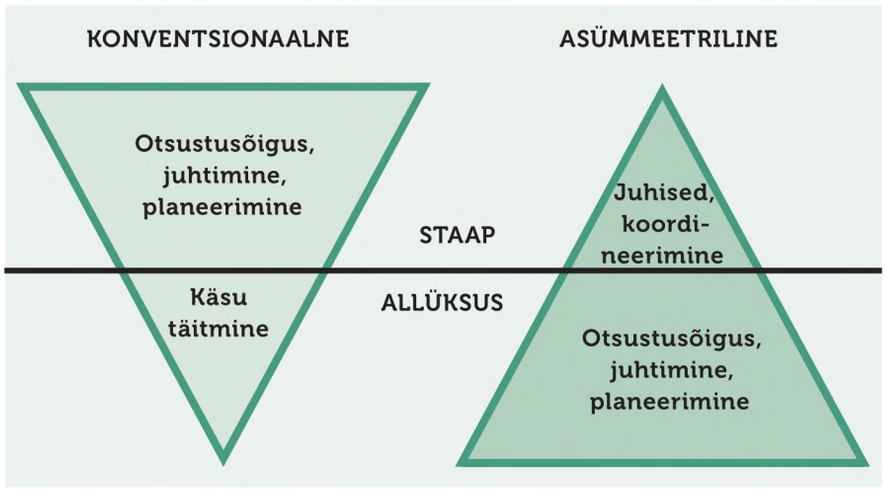

Andmed: Riho Ühtegi

Vastasele peab jääma mulje, et teda rünnatakse pidevalt ja kõikjal ning hea organiseerimise korral saavad samad üksused taas ja taas lahingutegevuses osaleda. Eelduseks on see, et nad ei lange esimeses lahingus. Seetõttu on lahingud väga lühiajalised ja peavad olema vastasele üllatuseks. Nende kestvus ei tohi olla pikem kui aeg, mille jooksul vastane jõuab end koguda, sest siis on ülekaal juba tema poolel.

Lahingu ettevalmistamisel ja läbiviimisel võiks kasutada mudelit, mis on näidatud joonisel 2. Seegi mudel on omane erioperatsioonidele, kuid sobib väga hästi ka mistahes väikeüksuste lahinguoperatsioonideks.

Mudel jaotab lahingu kolmeks etapiks. Joonist alt üles lugedes on nendeks:

- **planeerimine** – iga lahing on planeeritud tegevus, milles osalejatele jagatakse ülesanded ja vastutusalad. Plaan peab kirjeldama positsioonidele liikumist, sealset tegevust ja eemaldumist. Plaan olgu võimalikult lihtne, sest keerulised plaanid on sageli mitmeti tõlgendatavad;
- **valmistumine** – lahingu ettevalmistamine on asümmeetrilises sõjapidamises olulise tähtsusega. Õige varustuse kaasavõtmine ja kontrollimine on vaid väike osa valmistumisest. Tegevus peaks olema ka võimalikult põhjalikult läbi harjutatud, et igaüks teaks, kus, millal ja kuidas käituda. Samal ajal tuleb tagada, et vastane ei saaks aimu kavandatavast rünnakust, selle toimumise kohast ega ajast – lahinguplaan peab jääma saladusse;
- **läbiviimine** – kolm komponenti, mis tagavad eduka lahingu, on kiirus, üllatus ja eesmärgipõhisus. Igal lahingul on selge eesmärk ning rünnaku käigus tuleb keskenduda selle eesmärgi saavutamisele.

Löö, keda jaksad

Mõnikord tekib lahingu käigus tunne, et on võimalik saavutada rohkem tulemusi ja tekitada vastasele suuremat kahju. Paraku lastakse end sel puhul tihti vastasega siduda.

Joonis 2

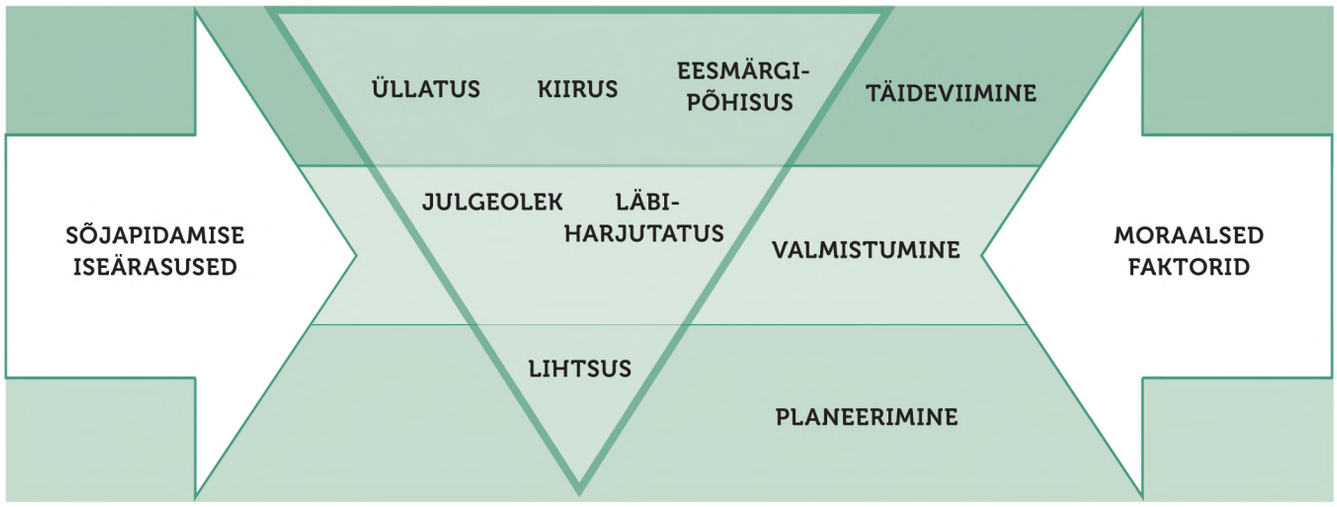

Andmed: Riho Ühtegi

Kaob üllatusmoment, vastane paneb oma ülekaalu maksma ja tagajärjeks võib olla võitlejate kaotus. Seepärast on oluline, et üksus keskenduks vaid oma ülesande täitmisele.

Rünnata tuleks seejuures kõike, millele hammas peale hakkab. Kui see on vastase luurepatrull, siis rünnatakse seda, sest luurepatrulli ründamine jätab vastase mingiks ajaks silmadest ilma ja sunnib teda ümber organiseeruma, et saata välja uus patrull. Rünnatakse ka julgestusüksusi, kui jõudu on piisavalt või positsioon soodne.

Aasta eest kirjeldasid ukrainlased operatsiooni, mille käigus hävitati vastase kiirreageerimisüksus. Nimelt rünnati ühte mässuliste tugipunkti, seepeale saatis vastane välja kiirreageerimisüksuse, mille teel oli aga hästi ettevalmistatud varitsus. Seega ei olnud sihtmärgiks mitte tugipunkt, vaid hoopis kiirreageerimisüksus, mis tugipunkti rünnates välja meelitati.

Kõige enam rünnatakse aga vastase logistikat, sest tank ilma kütuse ja laskemoonata ei ole enam sõjamasin. Ka söömata sõdur ei ole enam efektiivne võitleja. Egas Kaitseliidu ülem kindral Kiili asjata meenuta, et Talvesõjas ründasid sissid kõigepealt venelaste kööke.

Tahe on tähtsaim

Kirjutasin asümmeetriast sõjapidamises esmakordselt 2002. aasta septembris ajalehes Postimees, kus püüdsin kirjeldada asümmeetrilist ohtu ja seda, kuidas see muudab nüüdisaegset sõjapidamist. Aasta hiljem kaitsesin Balti Kaitsekolledžis oma lõputöö teemal „Väikeriigi võimalused efektiivseks sõjapidamiseks endast tugevama vaenlase vastu“, kus keskendusin territoriaalkaitsele ning nutikale ja säästvale sõjapidamisele.

Olen aastaid uurinud ebatraditsioonilisi sõjalisi konflikte (neid nimetatakse irregulaarseteks vastandina regulaarsetele konfliktidele) ja jõudnud seisukohale, et kuigi asümmeetriline sõjapidamine on omane enamasti „pahade“ mässuliste käitumisele või partisanivõitlusele, on seda võimalik edukalt rakendada ka maakaitses.

Tegelikult territoriaalkaitse ongi oma põhiolemuselt asümmeetriline, sest lahingutegevus toimub kogu vastutusalal, mitte kitsas rindelõigus. Samal ajal annab asümmeetriline sõjapidamine võimaluse olla efektiivne ka seal, kus sõjaväge napib. See loob võimaluse kaasa lüüa kõigile neile, kes ühel või teisel põhjusel rühmades, kompaniides ja pataljonides sõdida ei saa. Nii vana kui noor, nii mees kui naine – kõik saavad panustada kaitsetegevusse, olgu siis püssiga varitsuses, binokliga vaatluspostil või hoopis toitu ja sooje riideid jagades.

Asümmeetria eeldab aga ka mõnede vanade dogmade kõrvaleheitmist. Iga sõjamees ei pea olema täies elujõus ja füüsiliselt heas vormis. Iga linna ja küla ei tule kaitsta viimse veretilgani (sest kui viimane veretilk on kaotatud, võtab vastane selle nagunii). Iga lahingut ei tuleks võtta kui otsustavat ja viimast. Igal sõduril ei pea olema täiskomplekt varustust ja laskemoona. Teinekord võib taat viie padruniga imesid korda saata, kui tema lahingupaik on vastavalt ette valmistatud ja olukord soodne.

Asümmeetrilises sõjapidamises on vajalik kavalus ja „karbist väljapoole“ mõtlemine. Tegelikult loob asümmeetriline sõjapidamine häid eeldusi ka kõige moodsama kõrgtehnoloogia kasutamiseks, olgu selleks siis UAVd, robotid või kõiksugused sensorid ja vaatlussüsteemid. Nende kasutamine kombineerituna traditsiooniliste sõjapidamisvahenditega võimaldab tuua sõjapidamisse uusi ja tavatuid lahendusi. Aga see on juba mõne teise kirjutise teema.

Nii vana kui noor, nii mees kui naine – kõik saavad panustada kaitsetegevusse, olgu siis püssiga varitsuses, binokliga vaatluspostil või hoopis toitu ja sooje riideid jagades.

Inglid või kangelased? Erioperatsioonide väejuhatuse lugu 7

Afganistan: esimene välismissioon

Alljärgnev keskendub 2012. aasta lõpust alates Afganistanis ISAF-i koosseisus osalenud Eesti sihtüksuse tegevusele, andes elulis-te näidete kaudu ülevaate sellest, kuidas erioperatsioo-nide väejuhatuse liikmed on irregulaarse sõja kesk-konnas läbi viinud sõjalist toetust ning olnud võime kordistajad (*force multiplier*).

Tekst: ERIOPERATSIOONIDE VÄEJUHATUS
(Julgeolekukaalutlustel autori identiteeti ei paljastata)

Käsitletav juhtum on hea näide selle kohta, kuidas väga väike üksus on võimeline küllaltki suurel vastutus-alal (pool miljonit elanikku umbes 4000 km² alal) sõjalise toetuse kaudu muutma märgatavalt julge-olekuolukorda.

Artikli eesmärk ei ole kirjeldada Eesti sihtüksuse esimese rotatsioo-ni ajal Afganistanis toimunut kui veatut või tagasilöökideta ajajärku. Kõik probleemid, nagu korruptsioon, nõrk keskvalitsuse mõju, mässuliste informaatorid julgeolekujõudude hulgas jne – need ja paljud muud kit-saskohad olid ja on endiselt Afganis-tanis olemas, kuid sellest hoolimata oli võimalik küllaltki lühikese ajaga saavutada objektiivselt mõõdetavad positiivsed muudatused.

Ettevalmistused

Kuivõrd tegemist oli esmakordse (erioperatsioonide) välismissiooniga, siis kulus suur osa ettevalmistustest kõikvõimalike logistika-, side-, luure- ja teiste asjaolude väljaselgitami-sele ning „paika loksutamisele," mis oli küll ajamahukas ja stressirohke, kuid kokkuvõttes edukas ja andis hindamatuid kogemusi.

Tänu sellele, et eelnevalt oli teada täpne operatsiooniala, kohalik partnerüksus ja meie tõenäolised ülesanded, keskendus suur osa ette-valmistustest kohaliku geograafia, ilmastiku ning poliitilise, sotsiaalse, majandusliku ja julgeolekuolukor-ra väljaselgitamisele ja analüüsile – kuidas see kõik mõjutab meid ja meie tegevusi.

Lisaks vastase suuruse, struktuu-ri, paiknemise ja tegevuse väljaselgi-tamisele kulus palju aega ka ülevaa-te saamiseks sõbralikest üksustest: alas opereerivad erinevad Afga-nistani üksused, nende asukohad, ülesanded, struktuurid, alluvussuh-ted jne. Kogu see eeltöö muutis Eesti sihtüksuse tegevuse kohale jõudes lihtsamaks ja efektiivsemaks.

Olukord kohale jõudes

Olles kohale jõudnud, ennast sisse seadnud, ala üle võtnud ning läbi viinud esimesed tutvumisvisiidid ja -patrullid, tuli tõdeda, et olukord provintsis oli täpselt nii kriitiline, kui erinevatest ettekannetest ja ülevaadetest välja võis lugeda.

Üks provintsi läbivatest põhi-maanteedest oli kogu Afganistani arvestuses auväärsel teisel kohal isevalmistatud lõhkekehade init-sieerimise „edetabelis". Kohalikud üksused tegelesid peamiselt enda baaside valvamisega ning provint-si keskuseks olevast linnast paari kilomeetri kaugusel oli mässulistel tegutsemisvabadus nii päeval kui öösel. Raketirünnakud baasidele (ka sellele, kus paiknes Eesti sihtük-sus) leidsid aset nii tihti, kui jõuti provintsi rakette juurde tuua. Heaks näiteks julgeolekuolukorra kohta oli see, et Afganistani armee varustas

KRISTEL MAASIKMETS

ÜKSUS

logistiliselt üht oma kaugemal paiknevat tugipunkti tsiviilautode ja erarõivais isikute vahendusel – armee masinatega ei oleks saadetis lihtsalt kohale jõudnud.

Positiivseks osutusid esimesed kohtumised meie partnerüksuse, umbes 100liikmelise politsei eriüksusega, kelle peamisteks ülesanneteks olid kõrge riskiga kinnipidamiste läbiviimine provintsi piirides ja kiirreageerimine mitmesugustele rünnakutele.

Arusaadav paralleel Eestiga oleks vahest K-komando, kuid kohalikku julgeolekut ja vastase olukorda silmas pidades kasutas Afganistani politsei eriüksus tihti tankitõrjerelvi ja raskekuulipildujaid. Üksuse liikmed olid motiveeritud, neil oli

Raketirünnakud baasidele (ka sellele, kus paiknes Eesti sihtüksus) leidsid aset nii tihti, kui jõuti provintsi rakette juurde tuua.

oma ülesannete täitmiseks vajalik varustus ja relvastus ning nende juhtkond koosnes autoriteeti omavatest ja pädevatest isikutest.

Paar nädalat pärast Eesti sihtüksuse jõudmist alale vahetus provintsis politseiülem (PCoP – *Provincial Chief of Police*), brigaadikindrali auastmes ning provintsi ligi kolme tuhandet politseinikku juhtiv ülem.

Kui uus politseiülem tegi oma esimest ringkäiku, sattus ta oma peakorterist paari kilomeetri kaugusel mässuliste varitsusse, oli sunnitud varjuma läheduses oleva silla alla ega olnud võimeline oma julgestusmeeskonna abil tulekontaktist välja liikuma.

Kui meie partnerüksus ehk politseiülema alluvusse kuuluva politsei

eriüksus meid sellest olukorrast teavitas, õnnestus meil füüsiliselt sekkudes lahendada olukord edukalt ja ilma sõbralike kaotusteta selliselt, et algselt piinlik olukord pöördus politseiülema edulooks.

Selle ja sellesarnaste „ärevate olukordade“ lahendamine olid kasulikud, loomaks suhteid Afganistani julgeolekujõudude üksuste ülematega ning saamaks adekvaatset ja ilustamata tagasisidet erinevate üksuste võitlusvõimest, omavahelistest suhetest, logistikast jmt.

Tegutsemise põhimõtted

Eesti sihtüksuse esialgne ülesanne oli anda sõjalist toetust eelmainitud Afganistani politsei eriüksusele ning tegutseda koos nendega. Kuid olukorda laiemalt vaadates oli selge, et ainult oma peamisele partnerile keskendudes ei ole me võimelised olukorda provintsis stabiliseerima. See ei tähendanud seda, et oleksime oma partnerid hüljanud – viisime neile regulaarselt läbi väljaõpet, osalesime nendega koos mitmetel operatsioonidel, toetasime vajadusel logistiliste probleemide lahendamisel ja kindlustasime, et nende ülemad saaksid aru nende võimetest ning neid sellele vastavalt kasutaksid.

Tänu sellele, et lasksime politsei eriüksusel iseseisvalt tegutseda, suurenes märgatavalt nende enesekindlus, nad harjusid initsiatiivi võtma, sest teadsid alati, et olime valmis neid jõu ja nõuga toetama.

Ka nendel juhtudel, kui partnerüksus täitis ülesandeid iseseisvalt, vaatas Eesti sihtüksuse juhtkond nende plaani läbi, veendumaks, et see on realistlik. Olime valmis neid vajadusel toetama, monitoorides operatsiooni kulgu.

Tänu sellele, et lasksime politsei eriüksusel iseseisvalt tegutseda, suurenes märgatavalt nende enesekindlus, nad harjusid initsiatiivi võtma, sest teadsid alati, et olime valmis neid jõu ja nõuga toetama.

Eesti sihtüksuse tegutsemine koos Afganistani politsei eriüksusega oli näide sõjalisest toetusest, mis kattis kõik selle tegevuse valdkonnad – **treenimine** (taktikalise ja tehnilise väljaõppe läbiviimine), **nõustamine** (juhtimisnõuanded, operatsiooniplaanide kooskõlastamine, soovitused kõrgematele ülematele, kuidas üksust eesmärgipäraselt kasutada), **toetamine** (luureinfo, tuletoetus, logistika) ja **koos tegutsemine** (rotatsiooni alguses partnerüksuse hindamiseks, seejärel suuremad ja keerukamad operatsioonid ning toetus hädaolukordades).

Arvestades üldist julgeolekuolukorda, formuleerusid peatselt kaks põhimõtet, millele rajasime oma tegevuse provintsis: koostöö ja kaine mõistus. Lähemalt sellest, kuidas nende põhimõtete rakendamine mitte just kõige sõbralikumas reaalsuses toimis ning millise tulemuseni viis, juba sarja järgmises osas.

Eesti sihtüksuse liige osalemas Afganistani julgeolekujõudude operatsioonieelsel koordineerimiskoosolekul. Pildil on esindatud liikmed seitsmest erinevast Afganistani julgeolekujõudude allüksusest EOVJ

Kaitseliidu veebel – iga kaitseliitlase hääl ja tahe

Ühelt poolt on Kaitseliit alati valmis – valmis vastu seisma kurjale. Teisalt ollakse pidevas liikumises paremuse poole. Läinud aasta viimastel nädalatel astutigi selles suunas suur samm edasi, kui staabiveebel Peeter Landist sai esimene Kaitseliidu veebel – sellist ametikohta pole Kaitseliidus varem olnud.

Tekst: ASSO PUIDET, Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

MERIKENE ANNUK

Kaitseliidu veebli ametikoht on ühendavaks lüliks Kaitseliidu ülema administratsiooni ning juba varem ametisse määratud Kaitseliidu ringkonnaveeblite vahel. See loob parema ühenduse ja sidususe iga üksiku kaitseliitlase ja Kaitseliidu juhtkonna vahel.

Ametijuhendi järgi on Kaitseliidu veebli eesmärgiks tugevdada sisemist sidet Kaitseliidu liikmete vahel kõikides Kaitseliidu struktuuriüksustes. Tagada Kaitseliidu traditsioonide järjepidevuse ja põhiväärtuste hoidmine. Olla kõikide Kaitseliidu allohvitseride tugiisik. Ning kujundada ja nõustada juhtkonda Kaitseliidu allohvitseride distsipliini, karjääri- ja motivatsioonipoliitika küsimustes. Tulemuseks peaks olema senisest oluliselt kiirem ja paindlikum asjaajamine.

Vastutusrikas ametikoht

Kaitseliidu veebel peab omama suurt pilti isikkooseisust ja allohvitseridega seonduvast temaatikast ning ühtlasi mõistma Kaitseliidu ülema tahet.

Kaitseliidus on kahte tüüpi allohvitsere: tegevväelased ja vabatahtlikud. Kui tegevväelastest allohvitsere teenib Kaitseliidus pisut üle saja, siis vabatahtlike allohvitseride arv on ümaralt 2500. Nii tegevväelaste kui ka vabatahtlike allohvitseride karjäär vajab suunamist, neile tuleb luua arenguvõimalused. Kui tegevväelastel on tänaseks selge, dokumenteeritud karjäärisüsteem, siis vabatahtlikele on tarvis see valdkond paremini läbi töötada. Sellega kaasneks kaitseliitlaste selgem arusaam koolitustest ja karjäärist.

Allohvitseride hariduse ja sõjaväelise väljaõppe üldnõuete kohaselt on esmase kaitsevõime säilitamise

Esimene Kaitseliidu veebel Peeter Land on valmis silmitsi seisma selle ameti proovikividega

ASSO PUIDET

ja suurendamise tagamiseks vaja fikseerida allohvitseride kvalifikatsioonile, kompetentsusele ja pädevusele esitatavad nõuded. Need loovad eelduse läbipaistvale karjääriplaneerimisele. Seega on Kaitseliidu veebli üks võtmerolle tõsta väljaõppe taset väljaõppestandardite kaudu. See tähendab ka seda, et malevatest jõuab vajaduspõhine info ringkonnaveebliteni, kes edastavad selle Kaitseliidu veeblile. Ja tema teeb vastavalt oma ametijuhendile ettepanekuid allohvitseride ametikohtadele paigutamiseks ja väljaõppesse suunamiseks.

Kui vaatame aga tegevväelaste poole, siis kindlasti vajab suurt tähelepanu Kaitseliidu ja kaitseväe vaheline rotatsioon. Allohvitserid vajavad kogemusi, pikaajaline teenistuskogemus on neile hindamatu väärtusega. Ent rotatsioon ei saa olla eesmärk omaette. Roteerimissüsteem ei peaks lähtuma vaid Exceli tabelist, vaid arvestama lisaks organisatsiooni vajadustele ka roteeritavate endi vajadusi, soove ja võimalusi. Kaitseliidu veebli eesmärgiks on inimesekeskus!

Organisatsiooni elujõulisuse määrab ära selles viljeldav kultuur. Mida tugevam on sisemine side, seda võitlusvõimelisem on ka Kaitseliit. Pole kahtlustki, et Kaitseliidu veebel on üks määravaimaid võtmeisikuid, kes viib ellu ja juurutab organisatsioonikultuuri omadusi, nagu isamaalisus, vaprus, lojaalsus, sõjakus, kohusetunne, leidlikkus, kamraadlus, tahtejõud, algatusvõime ja inimlikkus.

kindralmajor MEELIS KIILI, Kaitseliidu ülem

Kui tuua veel näiteid Kaitseliidu veebli ametikohustustest, siis nende hulgas on ka allohvitseride teabepäevade ja tseremoniaalsete ürituste korraldamine. Samuti allohvitseride käitumise ja välimuse jälgimine, nende läbiviidava väljaõppe kontrollimine ja veel palju muid jooksvaid ülesandeid.

Neli ringkonda – üks suund

Eelpool sai mitmes kohas mainitud ringkonnaveebleid, ent kes on siis need ringkonnaveeblid, kelle vahendusel saab kaitseliitlane enda hääle kuuldavaks teha?

Põhja ringkonna veeblit ei ole veel kinnitatud. Paigas on Kirde, Lääne ja Lõuna maakaitseringkonna veeblid, kes oma vastutusalas hoogsalt tegutsevad ning püstitatud eesmärkidega silmitsi seisavad.

Nii peab Kirde maakaitseringkonna veebel, Viru jalaväepataljoni pataljoniveebli kohalt Kaitseliidu teenistusse tulnud staabiveebel Margus Soodla oma ametis suurimaks proovikiviks seda, kuidas jõuda iga Kaitseliidu liikmeni, võita nende usaldus ja tegeleda neil tekkinud probleemidega. „Organisatsiooni liikmed peavad tundma, et nendest hoolitakse, nende mured lähevad korda ja leiavad lahenduse," teab Soodla täpselt, milleni ta oma veebliametis jõuda tahab. Konkreetsemalt on tema tahe parandada oma ringkonnas vabatahtlikest kaitseliitlastest allohvitseride sõjalise väljaõppe taset. „Allohvitserid on need, kes juhivad oma mehi lahingus, ning lisaks sellele on Kaitseliidu sõjaaja ülesanded suurenemas," selgitas Soodla.

Samas suunas liiguvad ka Lääne kaitseringkonna veebli, 2010. aastast Pärnumaa maleva ridades teeninud vanemveebel Hannes Ausi mõtted, kes nimetab oma suurimaks ülesandeks väljaõppes ühtluse ja järjepidevuse saavutamist.

Just ühtlus, ühes suunas mõtlemine ja tegutsemine on ka Lõuna maakaitseringkonna veebli, 2011. aastast Tartu malevasse kuuluva vanemveebel Teet Bluumi hoitav suund. „Nagu kaitseväes, nii on meilgi inimesed erinevate taustadega ja arusaamadega. Ühtsete arusaamade juurutamine ongi põhifookuses," selgitas Bluum, kes on oluliseks pidanud just sõjaväelise juhtide koolitamist. Nii on Lõuna maakaitseringkonnas planeeritud jaoülemate täiendkursus, mille kaudu tahetakse jõuda juhtide ja juhatamise kaasajastamiseni, mis omakorda parandab reakooseisu lahinguoskuste taset.

Kaitseliidu veeblite ja nende tegutsemise kaudu tugevneb meie inimeste kindlustunne homse ees. Kinnistub teadmine, et riik on kaitstud ja hoitud. Ja ehkki suuri, olulisi ülesandeid jagub nii ringkonna- kui ka Kaitseliidu veeblile, võib juba väita, et käivitamisfaasist on üle saadud ja süsteem töötab. Ringkonnaveeblid omavad ülevaadet, kes on inimesed nende vastutusalas, millised on nende vajadused ja perspektiivid. Aga see ei tähenda, et nüüd võib loorberitele puhkama jääda. Ei, selleks, et midagi arendada, tuleb süsteemi jätkusuutlikult pidevas töös hoida. Teisisõnu: „ *If I do my full duty, the rest will take care of itself* (Kui ma teen kõik, mis vaja, laheneb ülejäänu iseenesest)," tsiteeris Land legendaarset kindral George S. Pattonit.

Puust ja punaseks: mis vahe on Kaitseliidu tegev- ja toetajaliikmel?

KAITSELIIT

Tegevliige

Tohib kanda kaitseväelase vormiriietust	V
Tohib kanda Kaitseliidu vormi	V
Saab olla keskkogu valitud liige	V
Saab olla keskjuhatuse valitud liige	V
Saab olla keskrevisjonikomisjoni liige	V
Saab olla vanematekogu liige	V
Saab olla nimetatud Kaitseväe sõjaaja ametikohale	V
Saab osaleda Kaitseväe õppekogunemisel	V
Saab osaleda Kaitseliidu koosseisus Kaitseväe õppekogunemisel	V
Saab osaleda riigi sõjaliste võimete ettevalmistamisel	V
Saab kaasuda korrakaitse tegevusse	V
Saab kaasuda päästesündmusele	V
Peab omam Eesti Vabariigi kodakondsust	V
Saab taotleda Kaitseliidu relvaluba	V
Saab Kaitseliidu relva kodus hoida	V
Saab tiirus Kaitseliidu relvaga lasta	V
Saab Kaitseliidu relva ajutiselt hoida ja kanda	V
On õigus saada 10 päeva tasustamata puhkust tööandjalt Kaitseliidu sõjaväelises väljaõppes osalemiseks	V
On õigus saada Kaitseliidult hüvitist 5 päeva ulatuses sõjaväelisel väljaõppel osalemisel	V
On sõjaväelisel väljaõppel õigus Kaitseliidu tagatistele vigastuse või surma korral	V
On õigus teenistuskohustuse täitmisel tekkinud kulu hüvitamisele	V
Saab välislähetuse päevaraha	V
Saab olla Kaitseliidu valvur	V
Saab sõlmida ressursimahuka koolituse kokkuleppe	V

Liikmelisuselt jagunevad kaitseliitlased tegev-, noor-, toetaja- ja auliikmeteks. Ent millised võimalused ja piirangud seab liikmestaatus? Vaatleme lähemalt ning võrdleme omavahel kaht suurt gruppi: tegev- ja toetajaliikmeid.

Tekst: LEA VAINULT,
Kaitseliidu peastaabi üldosakonna juhataja

Toetajaliige

X	Tohib kanda kaitseväelase vormiriietust
V	Tohib kanda Kaitseliidu vormi
X	Saab olla keskkogu valitud liige
X	Saab olla keskjuhatuse valitud liige
X	Saab olla keskrevisjonikomisjoni liige
V	Saab olla vanematekogu liige (kui on kodanik)
X	Saab olla nimetatud sõjaaja ametikohale Kaitseväe maakaitseüksuses
X	Saab Kaitseliidu koosseisus osaleda Kaitseväe õppekogunemisel
V	Saab osaleda Kaitseliidu sõjaväelisel väljaõppel (saab olla kaasatud, ei saa olla õpetatav, võib toetada väljaõppe andmist)
V	Saab osaleda riigi sõjaliste võimete ettevalmistamisel (saab olla kaasatud ülesande täitmisse)
X	Saab kaasata korrakaitse tegevusse
V	Saab kaasata päästesündmusel
X	Peab omam Eesti Vabariigi kodakondsust
X	Saab taotleda Kaitseliidu relvaluba
X	Saab Kaitseliidu relva kodus hoida
V	Saab tiirus Kaitseliidu relvaga lasta
V	Saab Kaitseliidu relva ajutiselt hoida ja kanda
X	On õigus saada 10 päeva tasustamata puhkust tööandjalt Kaitseliidu sõjaväelises väljaõppes osalemiseks
X	On õigus saada Kaitseliidult hüvitist 5 päeva ulatuses sõjaväelisel väljaõppel osalemisel
X	On sõjaväelisel väljaõppel õigus Kaitseliidu tagatistele vigastuse või surma korral
V	On õigus teenistuskohustuse täitmisel tekkinud kulu hüvitamisele
X	Saab välislähetuse päevaraha
X	Saab olla Kaitseliidu valvur
X	Saab sõlmida ressursimahuka koolituse kokkuleppe

LIITLASED

Austria Miliz: nagu Kaitseliit, aga mitte täpselt

Euroopa süda Austria. Välisvaenlast pole – ümberringi sõbralikud riigid. Neutraliteet. Ent armee on. Olemuselt üsna sarnane tegev- ja reservväelastest ning Kaitseliidu vabatahtlikest koosnevale Eesti kaitsejõudude struktuurile. Kaitseliidu ekvivalendiks Austrias on aga Miliz, mis ühtlasi moodustab aktiivse reservi tegevväelaste kõrval.

Tekst: ASSO PUIDET, Kaitse Kodu! tegevtoimetaja

Just eelöeldust tulenevalt on Milizal mõningaid põhimõttelisi erinevusi võrreldes meie vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooniga.

Kui Kaitseliidu liikmeks võib teoreetiliselt saada igaüks, kel piisavalt motivatsiooni ning puhas taust ja südametunnistus, sõltumata sellest, kas ajateenistus on läbitud või mitte, siis Miliza ridadesse on võimalik astuda alles pärast kohustusliku ajateenistuse läbimist.

Muide, võimalus valida, kas astuda või mitte astuda Miliza ridadesse, tekkis 2006. aastal. Enne seda oli süsteem jäigem. Kuni aastani 1971 oli Austria meessoost kodanikel kohustus läbida üheksa kuu pikkune ajateenistus. Ajateenistuse läbinul oli kohustus ilmuda kaheaastase intervalliga neljapäevastele õppustele, meie mõistes reservõppekogunemistele.

Pärast 1971. aastat vähendati kohustusliku ajateenistuse kestust kuuele kuule. Samas sätestati, et reservi arvatu pidi osalema reservõppekogunemistel kokku kuuskümmend päeva.

Võrdluseks, Eestis võib reservis oleva isiku tema auastme põhiliiki arvestades kutsuda reservteenistusse järgmiselt: ohvitseri – kokku kuni 12 kuuks, allohvitseri – kokku kuni 9 kuuks ja sõduri – kuni 14 päevaks.

Vabatahtlik reserv

2006. aastal aga võeti vastu otsus, et kohustuslik ajateenistus piirdub kuue kuuga. Kõik. Tollest aastast ja otsusest alates tulebki mängu vabatahtlikkuse printsiip. Iga ajateenistuse läbinu saab nüüd valida, kas tahab kuuluda aktiivreservi ehk Milizasse.

Nagu näeme, on ajateenistus Austrias endiselt taimelava, kust kasvavad peale uued vabatahtlikud riigikaitsjad. Juhul, kui ajateenistuse läbinul on soov riiki edasi teenida ning seista hea selle eest, et põhiseaduslikud väärtused, piir ja sisekord oleksid kaitstud, võimaldatakse tal sõlmida leping Milizaga.

Kui kaitseliitlastest paljud kasutavad igal nädalavahetusel võimalust väljaõppes osaleda, siis Miliza liikmetele toimub väljaõpe vaid korra kahe aasta jooksul.

Ülejäänud aja elavad nad tsiviilelu, ent peavad arvestama, et mobilisatsiooni korral tuleb neil kodumaad teenima asuda. Kuuluvad nad ju Austria kaitsejõudude süsteemi ning on vastavalt ajateenistuses saadud väljaõppele koosseisu arvatud kas ühes kümnest regionaalsest, reservistidest koosnevast jalaväepataljonist või selle juurde kuuluvas insenerikompaniis.

Jalaväepataljonide ülesandeks Austria kaitsejõudude süsteemis on objekti- ja territooriumikaitse, osalemine välismissioonidel, vajadusel korrakaitseorganite toetamine, reageerimine suurõnnetustele ning ka osalus tsiviilkaitses.

Insenerikompaniid tagavad mõistagi operatsioonide insener-tehnilise õnnestumise, samuti tõkestavad vastase liikumist. Iseäranis suur roll on neil aga kõiksuguste õnnetuste ja katastroofide likvideerimises ning järgnevates päästetöödes. Seda nii otseselt kui ka kaudselt, võimaldades päästjatel piirkonda pääseda.

Ajaline leping

Erinevalt Kaitseliidu liikmelisusest, mis ei ole ajaliselt piiratud, sõlmib Milizaga liituja lepingu selle kohta, mitu päeva ta riiki teenib. Kehtestatud on ka päevade miinimumarv, mis Eesti reservväesüsteemi sarnaselt sõltub organisatsiooniga liituja auastmest.

Sõdurina Milizaga liitudes on vähim teenistuspäevade arv kolmkümmend ehk kaks korda sama palju kui Eesti reservsõduril.

Arvestades, et vastavalt kehtivale korrale tuleb Miliza liikmel iga kahe aasta tagant viibida viie- kuni kümnepäevasel õppusel, kestab selline leping kolm kuni kuus aastat. Seejärel on võimalik lepingut pikendada.

Miliza allohvitseri teenistuspäevade miinimumarvuks on 120 ja ohvitseril tuleb sõlmida Milizaga liitumisleping vähemalt 150 päevaks.

See aga ei tähenda, et ohvitseri leping venib ajateljel aastakümnete pikkuseks. Ohvitserid ja allohvitserid saavad oma teenistuspäevad kiiremini täis, sest osalevad väljaõppes sagedamini kui reasõdurid.

Õppused Viini südames

Näitena suurõppusest, millest iga Miliza liige peab vähemalt kord kahe aasta jooksul osa võtma, sobib läinud hilissügisel Viinis toimunud õppus, mille fookuses oli Miliza koostöö politseiga. Nõuab ju kahe erineva otstarbega struktuuri koostöö ühist arusaamist, kuidas teine pool tegutseb, sidet peab, reageerib.

Seda ka olukorras, kus legendi kohaselt oli Saksamaal ja Austrias tegutsev radikaalne liikumine korraldanud juba hulganisti meeleavaldusi, põrkamata tagasi riikliku tähtsusega asutuste ja objektide saboteerimisest. Olukord eskaleerus pärast seda, kui võimud vahistasid organisatsiooni juhtfiguurid ning saatsid nad Austriasse kohtu ette. Oma liidrite vabastamist nõudnud jüngrid hakkasid senisest veelgi aktiivsemalt rahvast üles ässitama, liikmeskonda kasvatama ning stiihilisi rünnakuid ja meeleavaldusi korraldama.

Toetudes kogutud andmetele, võis oodata ülesköetud rahvamasside rünnakuid ka Austria pealinna

Kui kaitseliitlastest paljud kasutavad igal nädalavahetusel võimalust väljaõppes osaleda, siis Miliza liikmetele toimub väljaõpe vaid korra kahe aasta jooksul.

ERITLASED

ASSO PUIDET

ASSO PUIDET

gaasi- ja elektritööstuse ning õlireservuaaride vastu. Samuti oli oht, et üritatakse üle võtta riiklik telekeskus, kustkaudu oma riigivaenulikku sõnumit edastada. Sellises äärmiselt plahvatusohtlikus situatsioonis palus politsei appi armee, kellega koos tuli mängu ja võttis põhiraskuse enda kanda Miliz.

Kindlustati perimeeter, seati sisse kontrollpunktid mainitud objektide pääslates ning valmistuti koos politseiga objekte võimalike rünnakute eest kaitsma. Ent siiski peaülesandega toetada politseid, andes taustajõuna neile võimaluse teha oma tööd ning tagada kohtuprotsessi õnnestumine.

Oluline on lisada, et kirjeldatud õppus viidi läbi reaalsetes tingimustes, mis tähendab, et relvastatud Miliza mehed olidki õlitehase ja telemaja juures valves, katkestamata seejuures asutuste igapäevast tööd.

Nii võisid teletöötajad näha, kuidas keemiakaitseülikondades sõdurid telejaama fuajees „keemiareostust likvideerisid“ ja asutuse territooriumile tunginud bravuurikalt käitunud mehed asfaldile väänasid.

Õlihoidla pääslasse saabunud töötajaid aga tervitasid täies vormis ja relvastuses sõdurid, sekundeerimas patrullivatele politseinikele. Tõsi, et mitte normaalset töökorraldust häirida, peeti kontrollimiseks kinni vaid õppusesse sisse kirjutatud ja vastavalt märgistatud sõidukid.

Üks erinevus Kaitseliidust on veel. Nimelt pole Miliza liikmetel õigus oma relvastust kodus hoida.

Läbilõige ühiskonnast

Milizat, mille peamine ülesanne on täiendada võimaliku sõjalise konflikti korral elukutseliste sõdurite ridu, nende kõrval lahingusse minna ja vastavalt oma väljaõppele panustada, ei rakendata rahu ajal siiski ainult väljaõppes ja kriiside lahendamisel.

Austria lõuna- ja idapiiril patrullivatest sõduritest moodustavad praegu neljandiku vabatahtlikud, Miliza liikmed. Samuti osalevad Miliza liikmed koos elukutselistega Euroopa Liidu ja NATO välismissioonidel.

Välisel vaatlusel ei erine Miliza liige kuidagi elukutselisest Austria kaitseväelasest. Sama oliivikarva vorm ja sama relvastus: StG-d, Glockid, MG-d – kõik, mis palgalistel riigikaitsjatelgi.

Üks erinevus Kaitseliidust on veel. Nimelt pole Miliza liikmetel õigus oma relvastust kodus hoida. Teemat küll aeg-ajalt tõstatatakse, kuid praegu ollakse seisukohal, et lahingurelvastust kodusele hoiule ei anta. Küll aga saavad Miliza liikmed kodusele hoiule muu isikliku varustuse ja vormi.

Sarnaselt Kaitseliidule väärtustatakse Milizagi juures enim seda, et tänu oma vabatahtlikkusele koondab organisatsioon endasse läbilõike ühiskonna paremast osast. Inimesi erinevatelt elualadelt ja erinevate oskustega. Ning võimaluse korral proovitakse neid ka rakendada vastavalt igaühe huvidele ja oskustele. Täpselt nagu Kaitseliidus.

Süüria tükeldamine ehk Liitlase liitlane ei ole liitlane

Vaevalt oskasid Süüria-Iisraeli piiri lähedal asuva Daraa linna noorukid, kes Tuneesias ja Egiptuses vallandunud revolutsioonide õhinas või ka kellegi ässitusel 6. märtsil 2011 pimeduses seintele valitsusevastaseid loosungeid maalisid, arvata, et sellest tuleb välja nii julm, pikk ja segane üleilmne kriis.

Tekst: TOOMAS ALATALU, politoloog

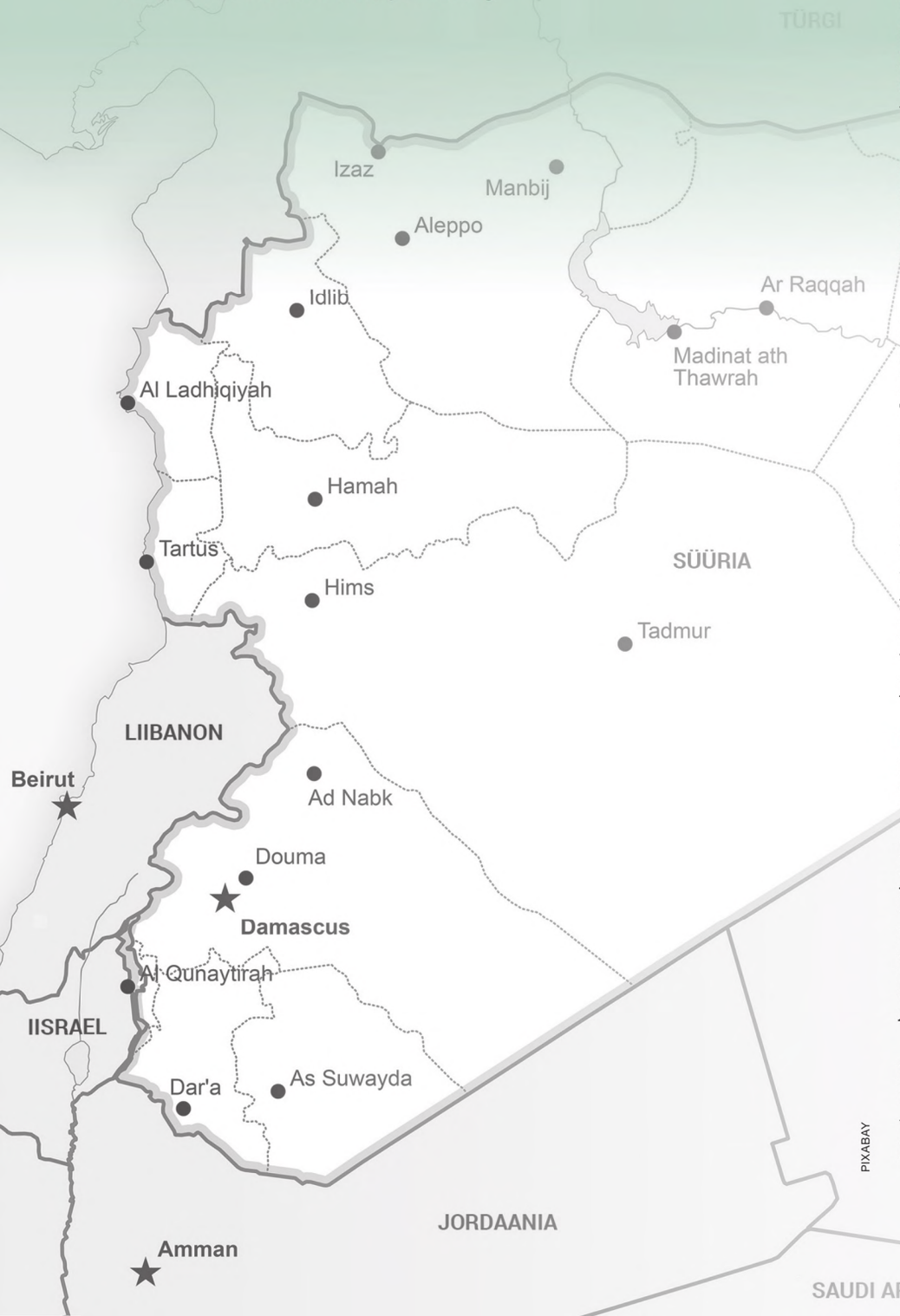

PIXABAY

Ent just seda päeva – kinnivõetud noorukeid piinati ja üks tapeti – loetakse Süüria kodusõja, mida algul ka revolutsiooniks kuulutati, alguseks.

Kolm nädalat hiljem hakati siinseal tulistama, ent valitsuse olukord läks tõsisemaks alles juulis 2012, kui Assadi perekonna kogunemisel lõhati pomm (kaks kuud varem üritati peret mürgitada – laipu 3), mida toetas mässajate samaaegne sissetungimine Aleppo linna. Ründajad olid peamiselt võõramaalased, finantseeritud kas Türgi, Saudi Araabia või Pärsia lahe riikide poolt.

Tänaseks on riik varemetes, kuue aasta jooksul tapetute arvuks antakse 350 000–480 000 ja sõjapõgenike arvuks 5,2–7,6 miljonit, viimastest suur osa üritas 2015.–2016. aastal Euroopasse pääseda.

Miks alates 2015. aastast, seletub lihtsalt, sest aasta varem sisenes Süüriasse Iraagis tekkinud kurikuulus islamikalifaat ehk ISIL või Daesh. Tema üksused vallutasid Süüria opositsiooni käes olnud Raqqa linna, mis muudeti Iraagis asuva Mosuli kõrval kalifaadi teiseks pealinnaks. Sunni äärmuslaste terror kõigi teiste usundite esindajate ja nende kultuuri vastu, millega paisteti silma veel Iraagis, läks käiku ka Süürias, kus kohalike kõrval hukati ka pantvangistatud eurooplasi, ameeriklasi ja asiaate.

Lubage esitleda: Hitler

Loogilise vastusena sellele alustas USA juhtimisel toimiv koalitsioon septembris 2014 pommitama ISILi kontrollitud alasid Raqqa ümbruses ja Kirde-Süürias (kus põlisasukateks kurdid). Damaskuse suunas liikunud ISILi üksusi aga ei „tülitatud“ ja polnud raske ette kujutada, et mingil hetkel hakati just neilt ootama Assadi režiimi kukutamist.

Viimast oli konflikti algusest peale toetanud Venemaa, kes puhkenud konfliktis Süüria keemiarelva varude üle (2012–2013) saavutas lahenduseks nende riigist väljavii-

mise. USA-Venemaa ühistoimetamine selles oli omamoodi kõrvaltöö Iraani tuumaleppe tegemises, mis 2013–2015 oli maailma suure viisiku ainuke edukas koostööareen.

Arvestades USA ja Iraani kaasalöömist selles, oli isegi loogiline, et Kreml üritab veel kord kõrvalareeni kasutada. Mängiti suurelt – kuna agressioon Krimmis ja Ida-Ukrainas oli paisanud Moskva rahvusvahelisse isolatsiooni, siis üritati septembris 2015 sellest suure käraga välja tulla: lääneriikidele pakuti uut Hitleri (kelleks Putin kaliifi oma ÜRO kõnes ümber ristis) vastast koalitsiooni.

Veel enne Putini kõnet olid Vene lennukid maandunud Süürias, et pärast kõnet – 30. septembril 2015 – alustada ISILi ja ka teiste Assadi vastaste positsioonide ründamist õhust. Erinevalt USAst oli tal selleks ka leping Süüria valitsuse ehk siis Assadiga, mille alusel hiljem sõlmiti Süürias loodud/taasavatud Venemaa õhu- ja merebaaside lepingud.

24. augustil 2016 viis oma väed Süüria põhjaossa ka Türgi, kes sel hetkel oli veel Moskvaga tülis allatulistatud Vene lennuki pärast. Võiks öelda, et viimasel hetkel, sest toimuva naabruses – Aleppos – algas kohe õhust Venemaa toetatud Süüria maavägede pealetung, mis lõppes linna vabastamisega detsembris.

See tähendas pööret kodusõjas ja nädal hiljem (20. detsembril) teatati uue koalitsiooni sünnist – Venemaa, Iraan ja Türgi, kes kuulutasid endid ka eesseisva Süüria rahuprotsessi garantideks. Loogiline koalitsioon, sest šiialik Iraan oli algusest peale toetanud Süüria šiiasid (alaviidid, kellede hulgast pärit Assad), sunniitlik Türgi esindas Süüria rahva enamust.

Kes on võitja?

Sõjategevus Süürias 2017. aastal tuletas kangesti meelde Saksamaal

Damaskuse suunas liikunud ISILi üksusi aga ei „tülitatud“ ja polnud raske ette kujutada, et mingil hetkel hakati just neilt ootama Assadi režiimi kukutamist.

1945. aastal toimunut, kus kõik pealetungijad olid küll liitlased, ent käis selge üksteise ületrumpamine.

USA juhitud koalitsioon kuulutas veel oktoobris 2016 välja Raqqa ründamise, ent sama lubas ka veebruaris 2017 Venemaa värske liitlane Türgi. Raqqa vabastamise au läks oktoobris siiski USA juhitud koalitsioonile, ent sealsest piiramisrõngast väljunud väeosad jõudsid appi Deir Erzoris Süüria valitsusvägedele ja Vene üksustele vastupanu osutajatele!?

Varsti pärast Deir Erzori vabastamist ja Eufrati vastaskaldale jõudmist selles piirkonnas kuulutas Venemaa 6. detsembril sõja Süürias lõppenuks. Seda pidi kinnitama ka sõja käiku pöörde toonud Vene vägede ülemjuhataja president Putini välkvisiit Süüriasse 11. detsembril.

Võitja käis kohal ja faktid Venemaa osast sõjategevuses on muljetavaldavad – Süüriast käis läbi 48 000 meest, kellest hukkus sadakond; Venemaa kasutas kõiki võimalusi oma laevastike ja lennukite, uute relvade ja tõrjesüsteemide kasutamiseks: tehti 34 000 lahingulendu, anti 166 raketilööki vee alt, merelt, maa pealt, õhust jne, jne.

Erinevalt USA juhitud koalitsioonist, kes teinekord hoiatas tulevast rünnakust ette lendlehtede pildu-

misega, ei kõhelnud Venemaa relvi käiku lasta siis, kui vastas ei seisnud süürlased, vaid nn rahvusvahelised võitlejad, kelle hulgas oli tuhandeid Venemaa enda või Kesk-Aasia vabariikide kodanikke. Viimaste suhtes kehtis Tšetšeenia sissisõja päevil kehtestatud reegel: terroriste vangi ei võeta.

Süüriasse kalifaadi poolel sõdima läinute kohta ütles Putin ise korduvalt, et parem hävitada nad seal, kui hakata nendega hiljem kodumaal tegelema. See Moskva hoiak oli teada ja määras paljus ära nende käitumise, kes olid otsustanud alla anda – seda üritati teha USA juhitud koalitsiooni üksustele.

Vaieldamatu on ka Venemaa osa rahu toomises paljudesse piirkondadesse, kus paljudel juhtudel olid vahendajateks Venemaa enda moslemitest ohvitserid ja ka moslemi vaimulikud. Veel Aleppo võitluste käigus lahendati vastasseise sääraselt, et kaotajale poolele tagati võimalus koos relvade ja pereliikmetega lahkuda piirkonda, mida sel hetkel kontrollisid n-ö omad. 2017. aastal algas samuti Venemaa algatusel deeskaleerimistsoonide loomine, kus kõik algas tulevahetuse lõpetamisest ja kontaktide sisseseadmisest.

Väed koonduvad

Pärast Raqqa vabastamist tuli Venemaa välja ettepanekuga korraldada kõigi Süüria valitsusmeelsete ja opositsiooniliste jõudude esindajate kongress Venemaal. Sellest võinuks saada suur punktipanek kodusõjale.

Paraku sai novembrist detsember, mil Moskval tuli teatada, et Türgi vastuseisu tõttu kurde kongressile ei kutsuta ja et see toimub Sotšis. Pärast toimumisaja täpsustamist – jaanuari lõpp 2018 – tuli uus teade, et suur osa opositsioonist boikoteerib seda, sest peavad Venemaad ennast agressoriks.

Ehk siis – väike kodusõda jätkub ja paistab, et Venemaal tuleb hakata jagama võitja loorbereid USAga. Trumpi korraldusel 7. aprillil antud ootamatu tiibrakettide löök jäi pikalt USA üksikuks sõjaoperatsiooniks Venemaa kontrollitud sõjatandril, ent Astanas toimunud rahukõneluste kõrval elustati taas Genfi kõnelused ja Trumpi ametisseastumise esimese aastapäeva aegu jaanuaris 2018 teatas riigisekretär Tillerson USA vägede (väidetavalt 2000 meest) jäämisest Süüriasse, kuniks püsib ISILi oht ja võimul on Assad, kes evib ka Iraani toetust.

Nagu teada, loeb Washington Iraani Lähis-Idas suuremaks kurjaks kui Venemaad.

Kuna USA on teatanud 30 000-lise nn piiriarmee moodustamisest Kirde-Süürias ja Türgi teatas 30. detsembril oma Süüria Rahvusarmee loomisest peakorteriga Azazis, siis lõhnab asi kangesti Süüria tsoonideks jagamise järele.

Jällegi kerkib silme ette paralleel 1945. aasta Saksamaaga. Kas nii läheb, näitab mõistagi aeg ja esimeses järjekorras selle mehe tegevus, kelle Putin kergekäeliselt tänapäeva Hitleriks kuulutas.

Sõjategevus Süürias 2017. aastal tuletas kangesti meelde Saksamaal 1945. aastal toimunut, kus kõik pealetungijad olid küll liitlased, ent käis selge üksteise ületrumpamine.

Kaitseliit siis ja praegu

Kaitse Kodu! 1926. aasta teises numbris ilmus pilt Kaitseliidu Pärnumaa maleva Tori malevkonna teise kompanii pealike kursusest.

Tekst: KK!

Foto on tehtud sama aasta jaanuari alguses Sindis. Vähemalt nii on kirjas ajakirjas ilmunud pildi allkirjas, kuid päris kindel selles ei saa tänapäeval enam olla. Kahtlusi süvendab ka tõsiasi, et kolmanda samasse sarja kuuluva foto selgitus avaldati Kaitse Kodu! veergudel vigadega.

Pildi all on märgitud, et sihtimisharjutusel sihib jaopealik E. Trumm ning seisavad Sindi rühma pealik V. Annusver ja jao pealik J. Kreitsberg. Tegelikult aga sooritab harjutust relvaga Eugen Tumma. Sellele faktile juhtis tähelepanu tema poeg. Õppuse toimimiskohaks pakkus ta Sindit, mis langeb kokku ajakirjas ilmunud infoga.

Sindis, kuulsa töösturi J. C. Wöhrmanni auks nimetatud puiesteel asub rida maju, mis ehitati siis, kui Eesti kuulus veel impeeriumisse, mida valitses tsaar. Suure tõenäosusega on 1926. aasta Kaitse Kodu! teises numbris avaldatud pilt tehtud just seal, ühe Sindi kalevivabriku meistri elamu ees. Nii arvab ka vanaproua, kelle isa oli esimese iseseisvuse ajal kohaliku Kaitseliidu liige. Proua on naabermajas elanud 1932. aastast ehk sünnist saati ning teadis sellest ajast nii mõndagi rääkida.

KAITSE KODU!

Tori malevkonna II kompanii pealikute kursus laskeasendite õppimisel 9. jaanuaril 1926. Keskel seisab Pärnumaa maleva instruktor A. Kullamaa, vasakult paremale põlvelt laskeasendis Tori ratsarühma pealik Alberg, II rühma jao pealik Ostrov, I rühma jao pealik Jürgenson ja II rühma pealik J. Kukk

MARTIN ANDRELLER

Pärnumaa maleva kaitseliitlased 29. jaanuaril 2018. Keskel seisab Pärnumaa maleva relvur ja laskeinstruktor R. Ristimets, vasakult paremale põlvel kaitseliitlased I. Laanepõld, R. Vaeno, J. Ots, R. Randmaa.

Metsavendi oli Leedus läbi aastate kokku üle 50 000, kes osalesid relvastatud võitluses otseselt, nendele tuleb lisaks lugeda kõik, kes neid toetasid

MARTIN ANDRELLER

AJALUGU

Hästi organiseeritud partisanid ehk Metsavendlus Leedus

Metsavendlus Eestis, Lätis ja Leedus on nime poolest sama asi, siiski selgub lähemalt vaadates, et sisu poolest pole see päris nii.

Tekst: MARTIN ANDRELLER, ajaloolane

Esmalt tuleb öelda, et Leedu (nagu ka Läti) kontekstis kasutatakse tihti nimetust 'partisan', mis aga Eestis on aastakümnetega omandanud ühemõttelise seose Nõukogude partisanide ja nende tegevusega II maailmasõja ajal. Seetõttu leiab siin artiklis kasutust eestipärasem termin – metsavennad.

Isamaa-armastusest tingitud võitlus

Leedus, mille üldine ajalugugi on Eesti omast üpris erinev, esines organiseeritud relvastatud vastupanu Balti riikidest ilmselt enim. Kui Eesti metsavendlust saame nimetada stiihiliseks rahva vastupanuks selle kõige paremas ja organiseerumise poolest ka kõige halvemas mõttes, siis Leedus on lood teised. Loomulikult oli sealne rahvaarvgi suurem kui siinmail, mis tähendab ka suuremat metsavendade üld- ja samuti hukkunute arvu.

Leedu ajaloolaste sõnutsi oli 1945. aastal võitlusega seotud kuni 30 000 metsavenda, keda juhtisid endised ohvitserid, aga ka tudengid ja õppejõud, kellel oli mingisugune sõjaline taust. Kõige suurematesüksustes olevat olnud koos kuni 200 meest. Lahingutegevus vaenupoolega meenutas pigem tavalist sõjapidamist, mis muidugi selgitab ka seda, et ajavahemikus 1944–1945 langes vaenlasega peetud lahingutes pea 10 000 metsavenda. Relvastatud vastupanu perioodi lõpuks oli surnute arv kasvanud 20 000ni. Kokku oli Leedus aga läbi aastate üle 50 000 metsavenna, kes osalesid relvastatud võitluses otseselt, ja nendele lisaks kõik, kes neid toetasid.

Leedu ajaloolaste uurimistöödest leiame viiteid, et otseselt ja kaudselt oli võitlusega seotud umbes neli protsenti rahvastikust. Isamaa-armastuse tõttu polnud harukordne, kui kõik ühe pere pojad läksid metsa ja hakkasid vastupanu osutama. Teadaolevalt kaotasid kolm perekonda oma kuus poega erinevates lahingutes vaenlasega. Kuus pere-

konda kaotas viis poega ja viisteist perekonda ei saanud enam kunagi kokku oma nelja pojaga. Selline vastupanu tähendas muidugi ka seda, et kümnendi jooksul olid julgeoleku huviobjektiks metsavendade emad, naised ja pruudid. Neid veeti ülekuulamistele ja piinati, et saada teada metsavendade asukoht.

Hästi organiseeritud vastupanu

Leedu metsavendluse algus oli küll spontaanne, kuid siiski suudeti luua territoriaalsel printsiibil vastupanuregioonid, mida oli 1948. aastal kolm. Igas regioonis olid väiksemad ringkonnad sõjaliste formeeringutega (rühmad, jaod), mis katsid terve Leedu. Enamik üksuste juhte olid endised allohvitserid, mõnes piirkonnas oli aga juhiks lihtsalt mõni ajateenistuse läbinud tudeng või õpetaja. Kindla struktuuri üks osi oli üleskutsete avaldamine distsipliini hoidmiseks, samas toonitati vajadust vältida mõttetut veresauna. Leedu metsavendade üks erijooni Eestiga võrreldes oli seegi, et kanti vanu, allesjäänud sõjaväevorme või õmmeldi nende eeskujul uusi. Vormidel kanti Leedu rahvussümboolikat ja erinevaid eraldusmärke. 1940. aastate lõpul kuulutati välja suisa „partisanivormi“ otsimine.

1949. aasta veebruaris, pärast viie aasta pikkust pingutust, koondusid peaaegu kõik üksused ühe juhtimise alla – sellega hakkas vastupanu riigis organiseerima ja kontrollima Leedu vastupanuliikumise nõukogu. Täpsem nimetus on pikem ja kõlab eesti keelde tõlgituna kohmakalt, aga sisuliselt oli tegu kogu Leedut hõlmava vastupanunõukoguga, kellele allusid kõik metsavendade üksuste juhid. Pikalt juriidikasse ja kirjeldustesse laskumata võib öelda, et Leedu metsavendlus ja selle organiseerumise tase oli väga-väga pikalt Eesti omast ees. Praktiliselt on need võrreldamatud.

Igapäevases tegevuses ja käitumises võeti palju eeskuju Leedu sõjaväest, näiteks juhtimises, staapide loomises ja nende tegevuses. Mõnes kohas pidid tulevased metsavennad sooritama sõjanduse tundmise eksami, mille järel määrati neile sobilik auaste. Üleüldiselt koostati Leedus omajagu dokumente ja eeskirju, mille eesmärgiks oli metsavendade ja nende tegevuse distsiplineerimine ja koordineerimine, aga ka märgi mahajätmine tulevastele põlvedele.

Leedu ajaloolaste uurimistöödest leiame viiteid, et otseselt ja kaudselt oli võitlusega seotud umbes neli protsenti rahvastikust.

Leedu metsavendluse kolm perioodi

Leedu metsavendluse saab jagada kolme perioodi. Esimene, 1944. aasta juulist 1946. aasta maini, oli kõige intensiivsemate lahingute aeg. See oli periood, mil vastupanu tundus kõige romantilisem, inimestes püsis lootus ja kindel usk peatsesse vabanemisesse ja õigluse taaskehtestamisse. Metsavennad koondusid suurtesse rühmadesse, mis ründasid näiteks väiksemaid linnu. Üldjoontes ei olnud tegemist sissitaktikaga, nagu me sellest täna aru saame, sest hävitati nõukogude okupantide ametiasutusi, mobilisatsiooniplaane, inimeste kohta käivaid dokumente jms.

Ühtlasi oli see aga periood, mil metsavennad kandsid kõige suuremaid kaotusi. See tingis ka taktika muutuse.

1946. aasta maist kuni 1948. aasta novembrini hoiduti suurematest lahingutest julgeolekuga, jaguneti väiksematesse gruppidesse ja suurte laagrite asemel keskenduti väiksemate punkrite ehitamisele. Sellel perioodil loodi omavahelised tihedad kontaktid vastupanu koordineerimiseks, samuti saadi kontakt läänemaailmaga. Metsa oli võitlejaid alles jäänud umbes 4000.

1948. aasta novembrist kuni 1953. aasta maini kestis kolmas ja kõige keerukam periood. Lahingute tulemusena oli metsavendi alles jäänud umbes 2000, nad pühendusid rohkem omavahelisele koostööle, koordineerimisele, samuti n-ö ideoloogilisele sõjale. Keskenduti inimeste julgustamisele ja teavitamisele – võib öelda, et leedumeelsele propagandale, õhutamaks ja hoidmaks inimeste kodumaa-armastust ja usku tulevikku.

Leedu metsavendade vaenlaseks olid Nõukogude siseväed, kokku 60 000–70 000 sõdurit ja relvastatud isikut, kes korraldasid haaranguid ja ründasid metsavendade punkreid. Samuti loodi metsavendade vastaseks võitluseks hävituspataljonid umbes 20 000–22 000 liikmega, kellest enamik olid päritolult leedulased. Lahingutes metsavendadega sai nendest surma 2000. Lisaks kasutati metsavendluse mahasurumiseks agentide võrgustikku, mis hõlmas 1951. aasta seisuga 27 000 Leedu siseministeeriumi heaks töötanud inimest.

Leedu metsavendluse lõpuks peetakse 1953. aastat, kui langesid või hukati viimased suuremad metsavendade juhid ja eestvedajad.

WIKIPEDIA.ORG

Leedu partisanide komandör Adolfas Ramanauskas-Vanagas

ASSO PUIDET

SÕJARAUD

VBL: võib-olla parim Prantsuse maastur

Prantsusmaa militaarsõidukite tootja Panhardi kerget soomukit Véhicule Blindé Léger (VBL) peetakse tänaseni üheks võimekaimaks selle riigi relvajõududele toodetud patrull- ja luuremasinaks, mida saab kasutada äärmiselt erinevates lahinguolukordades.

Tekst: ANDRIS TAMMELA, vabatahtlik autor

SÕJAPÄEVAD

Ühed esimesed tuleristsed sai VBL 1990. aastatel Jugoslaavia kodusõjas, kus teenis välja hüüdnime „Sarajevo takso“. Nimelt kasutasid Prantsuse rahuvalvajad soomukeid aastail 1992–96 Bosnia ja Hertsegoviina pealinnas Sarajevos. Muuhulgas transporditi nendega tsiviil- ja ametiisikuid, et kaitsta neid serblaste snaiprite eest. Rahuvalveoperatsioonide käigus olid VBLid kasutusel ka Kosovos, Somaalias ja Liibanonis.

NATO operatsioonidel kasutasid VBLe Afganistanis nii Prantsuse kui Gruusia väeüksused. Islamistide vastu peetud võitluses Aafrikas saatis Prantsusmaa väejuhatus 2010. aastal mobiilsed sõidukid ka Elevandiluurannikule ja Malisse.

Kõnealuse soomuki ajalugu ulatub tagasi 1980. aastate keskpaika. Esimene variant valmis 1985. ja edasiarendus 1987. aastal, mil Panhard võttis VBLi arenduse üle Prantsusmaa suurautotootjalt Peugeot’lt.

Jah, VBL oli algselt Peugeot P4 maasturi edasiarendus. Nimelt otsustas Prantsuse sõjavägi juba 1960. aastate lõpus, et kogu relvajõudude džiibipark tuleb välja vahetada. Kahjuks selgus, et kuigi masin oli mobiilne ja väike, oli tema meeskond vaenlase relvade eest kaitsetu. Nii jõuti ideeni uuest kergsoomukist, millel oleksid P4ga võrreldavad omadused. Maasturi kaheliitrine mootor oli esialgu kasutusel ka soomukis, kuid see on tänaseks vahetatud märksa võimsama, 95hobujõulise (70 kW) Peugeot’ turbodiiselmootori XD3T vastu.

Kerge, aga mitte kõige turvalisem

VBLi muudab ennekõike unikaalseks masina mitmekülgsus. Väike, neljarattaveoga, täielikult sõltumatu vedrustusega soomuk on võitlusvõimeline ühtviisi nii kõrbes, mägedes, linnatänavatel kui džunglis. Seda passib kasutada nii trans-

pordi- kui luureülesannetes, samuti julgestusoperatsioonidel, aga sellega võib vastu hakata tankidelegi. Mõned mudelid on varustatud koguni õhutõrjerelvadega.

Olenevalt variatsioonist on masin kuni neli meetrit pikk ja kaks lai, suudab paagitäiega läbida maksimumkiirusel 110 km/h kuni 700 kilomeetrit ja on võimeline ületama madalamaid veekogusid kiirusega kuni 5,4 km/h.

Vaid neli tonni kaaluvad soomukid saab vajaduse korral missioonipiirkonda paisata mitte ainult transpordilennukite, vaid ka helikopteritega või, kui olukord seda nõuab, visata alla isegi langevarjuga. Ent selle, suhteliselt kergest kaalust tuleneva manöövrivõime eest tuleb lõivu maksta. Nimelt on masinal sellevõrra õhem soomus. Piisav, et pakkuda kaitset tavamoonaga tulistavate käsitulirelvade ning ka granaadikildude vastu. Samas aga jääb tavasõja olusid silmas pidades loodud masin nõrgukeseks miinide ja asümmeetrilises sõjas laialdaselt levinud isevalmistatud lõhkekehade (IED) ees. Nukker näide masina haavatavuse kohta pärineb 2013. aasta 27. veebruarist, mil Malis VBLi kõrval plahvatanud IED muutis sõjamasina rusudeks, vigastades raskelt ühte ja kergemalt teist masinas viibinud Prantsuse sõdurit.

Palju eri nägusid ja torusid

Oma ehituselt suuresti tavasõidukit meenutava soomuki mootor paikneb ninaosas. Kuulikindlate klaasidega masinas on ruumi kuni neljaliikmelisele meeskonnale. Juht istub ees vasakul, tema kõrval paremal komandör. Meeskond pääseb masinasse ja sealt välja kummalgi küljel oleva ukse kaudu. Laskuri päralt aga on masina pisut avaram tagaosa, kuhu avaneb soomuki tagumisel küljel paiknev luuk.

Selleks, et kasutada VBLi eri lahinguolukordades võimalikult paljude relvaliikide vastu, on Panhard tänaseks välja töötanud mitmeid erinevaid Véhicule Blindé Léger'i tüüpe. Lisaks veel variatsioonid ekspordiks, vajadusel on masinad kohendatavad igale missioonile vas-

KARRI KAAS

LISATEAVE

Tehnilised andmed:

Panhard Véhicule Blindé Léger
Tühimass: 4,3 tonni
Kandevõime: 1 tonn
Tippkiirus: 110 km/h
Kiirus vees: kuni 5,4 km/h
Pikkus: 3,80–4 m
Laius: 2,02 m
Kõrgus: 1,73 m
Kütusekulu: 16 l / 100 km
Meeskonnas: 2–3 liiget
Tootmises: 1990. aastast tänaseni

Andmed: http://www.panhard-defense.eu/Defense/VBL/VBL

tavaks. Nagu öeldud – VBLi trump on mitmekülgsus ja modifitseeritavus.

Algupäraselt kandis VBL standardvarustuses 7,62 mm AA52 (tuntud ka kui La Nana) kuulipilduja, kuid praegu kasutusel olevate masinate relvaarsenali on märgatavalt laiendatud. VBL MILAN ATGM näiteks on mõeldud tankide hävitamiseks kuni kahe kilomeetri kauguselt. Selleks on masina katusele paigaldatud Eesti kaitseväe relvastussegi kuuluv tankitõrjeraketisüsteem MILAN, mida suunatakse MIRA termokaameraga.

VBL ERYX ATGM on mõeldud võitluseks lähidistantsil kuni 600 meetrit. Selleks on meeskonna relvastuses kuni viis ERYX õlaltlastavat raketti ja öövaatlusseadmed. Selle versiooni varustusse kuulub 7,62 mm LMG kergkuulipilduja.

Lähivõitluseks on ka versioon VBL AT4CS ATGM. Selle masina meeskond peab mõnesaja meetri raadiuses vaenlasega hakkama saama 7,62 mm LMG kergekuulipilduja ja 84 mm soomustläbistava raketikompleksiga AT4CS.

Samuti on prantslaste sõjamasin kohendatav nii staabi- kui luuremasinaks. Neis on pandud suurimat rõhku moodsatele side- ja luurevahenditele. Relvastusse kuuluvad kerged kaasaskantavad kuulipildujad ja käsirelvad. Sealjuures on staabimasin kujundatud omanäoliseks kontoriks, milles leiduvad nii kaardid, väike laud kui muu vajalik inventar ja mis mahutab neli meeskonnaliiget.

Venelased jäid ilma

Tänaseks on Panhardi Véhicule Blindé Léger'ist heade lahinguomaduste tõttu saanud suurepärane müügi- ja ekspordiartikkel masinatootjale. Prantsuse armee käsutuses peaks olema praegu ligi 1500 soomukit, kuid seda on müüdud vähemalt 20 riiki, peamiselt Aafrikasse Prantsusmaa kunagistesse kolooniatesse ja Lähis-Itta. Aga ka näiteks rohkem kui tuhat ühikut Mehhikosse. Euroopas on suurimad VBLi kasutajad lisaks prantslastele Kreeka, Gruusia ja Portugal.

Üsna sarnased soomukid teenivad näiteks ka Jaapani ja Türgi relvajõududes. 2011. aastal avaldas ka Venemaa soovi osta Prantsusmaalt 500–1000 VBL soomukit. Samal aastal oli mäletatavasti õhus ka prantslaste kahe kopterikandja Mistral müük Venemaale. Ent nii, nagu Ukrainas lahvatanud konflikt luhtas Mistralide müügi, jäi pooleli ka VBLide müük venelastele. Eestimaa pinnal aga võis suuremas koguses VBLe näha alles hiljuti koos meie liitlasvägedega Prantsusmaalt.

Ent selle, suhteliselt kergest kaalust tuleneva manöövrivõime eest tuleb lõivu maksta. Nimelt on masinal sellevõrra õhem soomus.

Allikad:

https://en.wikipedia.org/wiki/V%C3%A9hicule_Blind%C3%A9_L%C3%A9ger

http://www.tanks-encyclopedia.com/modern/France/Panhard_VBL.php

https://aw.my.com/us/news/general/vehicles-focus-vbl

http://www.panhard-defense.eu/Defense/VBL/VBL

http://www.army-technology.com/projects/panhard-vbl-vehicle/

https://www.militaryfactory.com/armor/detail.asp?armor_id=988

Jääst ja saepurust lennukikandja

Teise maailmasõja esimeses pooles oli Suurbritannial suuri raskusi sõjatehnika jaoks toorme hankimisega. Nii langes „hullu" Briti leiutaja idee seilata vaenlase poole jääpankadel viljakale pinnasele.

Tekst: ANDRIS TAMMELA, vabatahtlik autor

Nimelt oli Suurbritannial 1942. aastal suur puudus ka lennukikandjatest, mille ehitamiseks nappis materjale, eriti terast. Aga kus häda kõige suurem, seal ... häda kõige suurem. Ja selles suures hädas pakkuski välja Briti ajakirjanik ja leiutaja Geoffrey Pyke (1893–1948), kes paistis silma sensatsiooniliste ideedega, et talvistes tingimustes sõdimiseks tuleks enda liitlaseks teha selline looduslik materjal nagu jää. Oli ju materjal vastupidav, sisuliselt uppumatu, odav ja kergesti kasutatav. Samuti oli sellist laeva vaenlase rünnakute korral kerge parandada – anna aga külma.

Pyke'i arvestuse või vähemalt idee kohaselt saanuks jäast ehitada hiigelsuure lennukikandja, mis näeks välja enam-vähem nagu laev ikka, aga oleks 610 meetrit pikk, 180 meetrit lai, mahutaks paarsada lennukit ja pealt tuhande sõduri. Ja siis ... mis muud, kui täies lastis Norra lähistele seilata ja natsid sealt välja ajada. Näiteks.

Põnevam kui vannipart

Ei läinudki teab mis kaua aega, kui aina populaarsust koguv idee jõudis Briti toonase peaministri Winston Churchilli lauale. Hull aeg nõuab segaseid ideid ja nii andis Churchill, kes seni kasutas jääd peaasjalikult viskiklaasis, ettevõtmisele rohelise tule ning jää hakkas liikuma, nagu öeldakse.

Ettevõtmine sai endale ka väga tähelepanuväärse nime: projekt Habakuk, prohveti järgi, kes kirjutas oma Heebrea Kirjade raamatus: „...

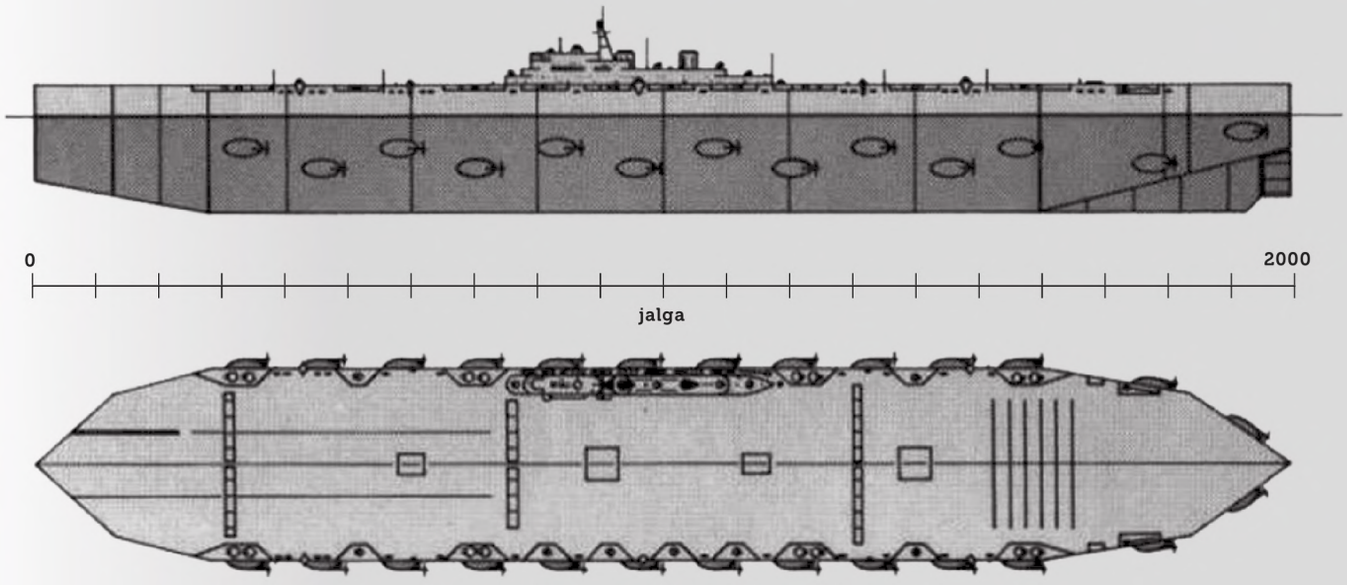

3 X WIKIPEDIA

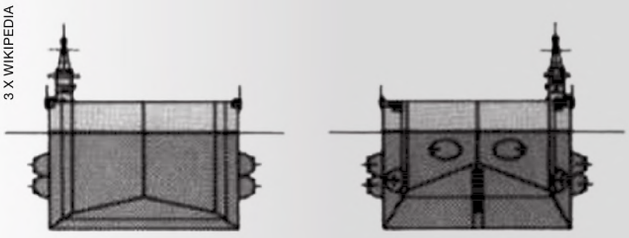

14 osa saepuru ja 86 osa jääd, segage kokku ning tadaa – teil ongi tükike pükreeti.

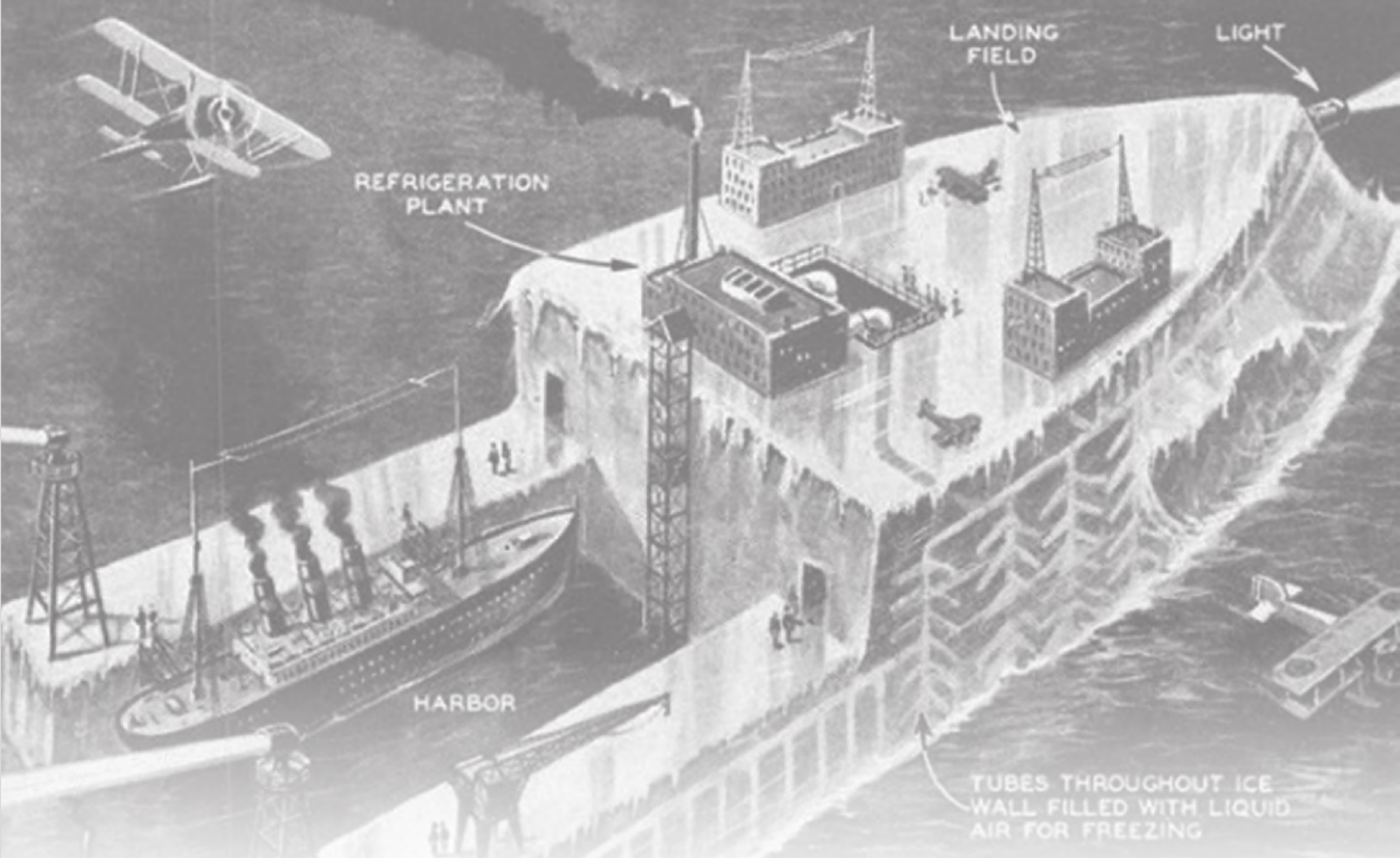

ole täielikult üllatunud, sest ma teen midagi, mida sa ei usu, kuigi sulle seda öeldi.“ (Habakuk 1:5).

Igaks juhuks, enne jäämägede siledaks lihvimist, konsulteeris Pyke ka Austria päritolu, kuid Briti saartel sündinud molekulaarbioloogi Max Ferdinand Perutziga, kes tegeles aktiivselt liustike uurimisega. Perutz, kes polnud sugugi rumal mees ja võitis muuseas 1962. aastal Nobeli keemiaauhinna hemoglobiini ja müoglobiini uurimise eest, juhtis kohe tähelepanu asjaolule, et suure tõenäosusega libiseksid lennumasinad jääst alusele maandudes sellest lihtsalt üle.

Samuti märkis teadlane, et jää, olgugi tugev, on samal ajal küllalt habras ning muudab surve all kergesti kuju.

Mis oleks, kui ...

Et jääd tugevdada, tulid Pyke ja Perutz ideele segada jää sisse saepuru, mis toimiks seal tugevdava materjalina. Umbes nagu teras tsemendi sees. Pyke'i järgi sai materjal nimeks pükreet ning selle retsept on laias laastus selline: võtke 14 osa saepuru ja 86 osa jääd, segage kokku ning tadaa – teil ongi tükike pükreeti. Materjali suureks plussiks oli, et mida külmemas vees see ujus, seda tugevamaks muutus. Testid, mille käigus väidetavalt sai üks admiral oma pükstesse lisaaugu, näitasid, et pükreet peab vastu nii käsirelvade tulele kui ka mürskudele.

Legendi kohaselt olevat kamakas pükreeti jõudnud ka Churchilli kätte, kes selle siis endaga kuuma vanni kaasa võttis ja vaimustusega jälgis, kuidas see ei sulanud ega sulanud ega sulanud.

Pyke'i juhtimisel ja Churchilli toetusel valmis Kanadas Alberta osariigis asuval Patricia järvel ka lennukikandja prototüüp. Tõsi küll, oluliselt väiksemas mahus kui see, millega Norrasse plaaniti seilata – kõigest 18 meetri pikkune, pigem viilkatusega aita kui lennukikandjat meenutav ujuvalus.

Läks liiga kulukaks

Küll aga juhtis katsemudel tähelepanu mitmetele puudustele. Olulistele puudustele. Nimelt ujus jäämass aeglaselt ja tõmbus vees kokku. Selleks, et pükreeti laevade ehituseks kasutada, vajas materjal nii isolatsiooni kui ka eraldi jahutussüsteemi.

Selgus ka, et materjali stabiliseerimiseks oleks ikkagi vaja suures koguses terast, mis muutnuks selle tootmise arvatust märksa kallimaks. Teras omakorda oleks jäämassi muutnud veelgi aeglasemaks ja raskemini manööverdatavaks.

Kuigi paberil oli Pyke'i idee muljetavaldav, osutus mõte lõpuks siiski ebapraktiliseks ja selle teostamisest loobuti. Meeste ehitatud prototüüp aga sulas pärast kolme kuuma Kanada suve ning selle jäänused vajusid järve põhja.

Pyke'i kolossaalsed ideed aga sellega ei piirdunud. Veel sõja ajal jõudis ta esitleda ideed tuuletunnelist, millega oleks võimalik lennutada langevarjudessant Birmast Hiina aladele. Kuid meest ei võetud enam tõsiselt ja 1948. aastal tegi tunnustamata geenius endale unerohu üleannusega otsa peale.

1985. aastal tuli korraks kõne alla kasutada pükreeti Norras Oslos kaiehituse materjalina. Aga jutuks see jäigi. 2011. aastal ehitati siiski Viinis pükreedist jäämaja. See aga hakkas kolm kuud hiljem sulama.

Allikad:

http://all-that-is-interesting.com/project-habakkuk

https://en.wikipedia.org/wiki/Project_Habakkuk

http://forte.delfi.ee/news/militaaria/projekt-habakuk-winston-churchilli-ulisalajane-jaast-lennukikandja-jai-ehitamata?id=72572893

https://99percentinvisible.org/article/project-habbakuk-britains-secret-ice-bergship-aircraft-carrier-project/

Mobiiliga pildistades ära unusta fotograafia põhitõdesid

Mobiiltelefoniga pildistamine on saanud igapäevaseks tegevuseks ning väärtuslikke hetki talletatakse mobiiliga kodus, metsas seeni korjates, õppusel – kõikjal. Kuidas aga telefonikaamerast välja pigistada parim või vähemalt parem tulemus? Sellest kirjutab elukutseline fotograaf Danel Rinaldo.

Tekst: DANEL RINALDO, fotograaf

Kas hea tulemuse saavutamiseks peab näpus olema just nutitelefonide viimane sõna või piisab ka mõnest niiöelda veidi ajale jalgu jäänud seadmest (mis täidab aga endiselt ideaalselt oma põhilist, olemuslikku funktsiooni – vahendab kõnesid)?

Kaamera oskuslik seadistamine vastavalt valgusoludele tuleb hea tulemuse saavutamise juures kindlasti kasuks. Ent manuaali sadade lehekülgedega tutvumise asemel võib esialgu kõrva taha panna mõne näpunäite. Vahet pole, kas pildistada mobiili, kompakt- või peegelkaameraga, esmalt tuleb endale selgeks teha mõningad fotograafia alustalad. Nende mõistmine annab teile heade fotode loomiseks parema põhja kui ükskõik kui moodne ja võimekas telefon või fotoaparaat.

Fotograafia alustalad

Valgus. Sõna 'fotograafia' pärineb kreeka keelest ning tähendab valgusega joonistamist. Võime järeldada, et valgus on üks fotograafia põhielementidest. Mida rohkem on valgust, olgu see loomulik või kunstlik, seda suurem on tõenäosus talletada kvaliteetset pilti.

ISO. Paljud on sellisest asjast kuulnud, aga mis see ikkagi on? ISO on lühidalt sensori valgustundlikkuse määramisaste. Mida rohkem on valgust, seda väiksem võiks olla ISO arvnäitaja, mida vähem valgust, seda suurem. Arvestada tuleb asjaoluga, et näiteks ISO 100 juures on värvid üsna loomulikud ja pilt müravaba, kuid kõrgema ISO juures (1600) võib pildile tungida digitaalne müra ning värvid on märksa kahvatumad.

Paraku on tundlikkuse ehk ISO määramist võimalik teha vaid üksikutel mobiiltelefonidel. Kui teie telefonil see võimalus on, siis kasutage seda julgesti, kui ei ole, siis ei ole ka midagi katki, kaamera teeb selle töö ära automaatselt.

Kas automaatika lihtsustab kaamera käsitsemist? Kindlasti, kuid see ei pruugi alati kasuks tulla hea foto tegemise juures. Pigem võib juhtuda, et automaatika eksib või tõlgendab su kavatsust valesti. Kõik on automaatrežiimil pildistades kokku puutunud sellega, et välk sähvatab just siis, kui seda kõige vähem vaja on, tihtipeale valgustades pildistatava objekti üle või rikkudes atmosfääri, milles viibite ja mida talletada soovisite. Lahendus – lülita välk välja.

Valgusbalanss ja värvustemperatuur (kelvinid). Kaameras on enamasti eelnevalt seadistatud mõned valikuvariandid: päike, pilves, varjus, välk, hõõglamp ja päevavalguslamp. Igale sellisele seadistusele on ette antud mingi kindel väärtus kelvinites, kuid see väärtus on kokkuleppeline ja näiteks hõõglambi (*tungsten*) värvustemperatuur võib olla vahemikus 2500–3500 kelvinit (ja ka see võib eri allikates erine-

da). Valgustasakaalu muutmine on vajalik teatud olukordades, näiteks selleks, et vältida toas hõõglambi valguses pildistades foto üldist kollakat tonaalsust.

Säriaeg ja ava ning nende suhe. Protsessi, kus arvutatakse õige valgushulga pääsemine sensorile, nimetatakse särituseks. Aega, mille jooksul pääseb valgus sensorile, nimetatakse säriajaks. Pildistamise ajal määrab säriaeg, kui kauaks jääb katik avatuks. Mida lühem säriaeg, seda vähem on pildil liikumist. Lühikest säriaega kasuta, kui soovid jäädvustada hetke. Pikema säriaja jooksul suudab liikuv objekt läbida pikema tee ja pildile jääb udune kujutis.

Samuti võib pildi kvaliteedile saatuslikuks saada kätevärin. Kui saate toetuda millelegi kindlale, näiteks lauale või seinale, siis tehke seda. Vähese valgusega tehtud fotod tulevad siis teravamad. Samuti tasuks vähestes valgusoludes pildistamisel kaaluda taimeri kasutamist.

Ava on fotograafias parameeter, mis vastab objektiivisisese ava läbimõõdule ja kontrollib, kui palju valgust jõuab sensorini. Mida suurem on ava, seda rohkem lastakse valgust läbi objektiivi, mida väiksem ava, seda vähem.

Tüüpiliselt nõuab kiirem säriaeg suuremat avaarvu, et saavutada piisavalt valgust säritamiseks, ja aeglasem säriaeg nõuab väiksemat ava. Ava suurus on üks tegureid, mis mõjutab ka teravusulatust. Väiksem ava annab suurema teravusulatuse, suurem väiksema, jättes kaugemal asuvad objektid hägusaks ja luues sellega huvitava efekti. Mis küll alati ja kõikjale ei sobi, ent teinekord, näiteks portreede puhul, annab muljet-avaldava tulemuse.

Kompositsioon ja kolmandiku reegel

Hea kompositsioon ei sõltu kaamerast, vaid foto loojast. Eesmärk, mida võiks kompositsiooni juures eelkõige silmas pidada, on pilgu teadlik suunamine foto mingisse ossa.

Tihtipeale on telefoni ekraanil näha vertikaalseid ja horisontaalseid jooni. Milleks need vajalikud võiksid olla? Igasugused reeglid ei pruugi kunstile hästi mõjuda. Oluline on ju olla eriline ja isikupärane ning seda saab teha vaid reegleid rikkudes. Selleks, et saaks reegleid rikkuda, tuleb aga esialgu reegleid tunda.

Mida rohkem on valgust, olgu see loomulik või kunstlik, seda suurem on tõenäosus talletada kvaliteetset pilti.

Pilti on alati hea ja loomulik vaadata, kui kasutame oma kompositsioonis kolmandiku reeglit. Selle puhul jagatakse kaader joonte abil nii vertikaalselt kui horisontaalselt kolmeks. Joonte ristumiskohti nimetatakse omakorda huvipunktideks. Kolmandiku reegli eesmärk on vältida objekti sattumist keskele. See tähendab: paiguta pildistatav objekt huvipunkti lähedale.

Kui pildistatav objekt on sümmeetriline, siis on kasulik kolmandiku reeglit eirata. Sel juhul paiguta objekt kaadri keskele – see on tsentraalne kompositsioon.

Foto olulisele komponendile tähelepanu suunamist võib saavutada ka keskkonnas leiduvaid jooni (*leading lines*) ära kasutades, need võivad olla sirged, diagonaalsed, kaarjad jne.

Mis nurga alt keegi soovib pildistada, on individuaalne ja kindlad reeglid siin puuduvad, kuid tasub meeles pidada, et pilkupüüdvama tulemuse saavutamiseks võib kaamera viia näo kõrguselt maapinnale märksa lähemale, tõsta selle pea kohale või pildistada muu harjumuspärasest erineva nurga alt. Katsetamise küsimus.

Kas suumida või mitte? Maksimaalne suurendus mõjutab pildi kvaliteeti drastiliselt ja mitte paremuse suunas. Nimelt pole telefonikaamerate suum reeglina mitte optiline, vaid digitaalne. See tähendab, et kaamera viskab osa informatsiooni ära ega lisa õieti midagi juurde. Seetõttu tasuks suumi vältida ja selle asemel liikuda pildistatavale lähemale.

Kõht täis lõunanaabrite moodi

Eesti toidupakkide sisuga on iga kaitseliitlane ja kaitseväelane juba ammu tuttav, aga mida söövad meie naabrid ja liitlased? Sellega enamik meist ilmselt väga hästi kursis ei ole, mistõttu heidamegi neile pilgu peale. Esimesena on vaatluse all lätlaste toidupakk.

Tekst: KK!

TEST

Kuivtoidupakid ilmusid Läti sõdurite toidulauale natuke üle kümne aasta tagasi, kui need osteti sisse leedulaste käest. Enne seda valmisid toidupakid väeosade köökides, kus plastkottidesse pakiti leiba, pekki ning muud head ja paremat.

2008. aastast peale komplekteerivad lätlased oma kuivtoidupakke kodumaiselt turult saadaolevast kraamist. Selle aja jooksul on nende sisu tasapisi muudetud ja täiendatud, nii et praegu ei erine see kuigi palju teiste riikide toodangust.

Võrreldes meie kohaliku toidupakiga on lätlaste produkt igati väiksem. Seda nii pakendi suuruselt kui kaalult, mis jääb umbes 750 grammi kanti. Kahtlemata muudab see toidupaki kaasaskandmise mugavamaks, kuid mugavus tuleb millegi arvelt.

Kui eestlaste kahekümne nelja tunni kuivtoidupakk sisaldab umbes 3500 kilokalorit, mis peaks katma mõõduka füüsilise koormuse juures päevase energiavajaduse, siis lõunanaabrite omas on natuke üle 2000 kilokalori, mida on metsas müttavale sõdurile terveks päevaks ilmselgelt natuke vähe.

Lätlaste sõnul on üks kuivtoidupakk ette nähtud üheks söögikorraks. Kuid see tagab 2100–2200 kilokalorit – peaaegu täiskasvanud mehe päevanormi. Maksimaalse füüsilise koormuse korral võib noorele mehele vajalik kalorite hulk ületada 4000 kilokalorit, mis tähendab, et kaks kuivtoidupakki tagavad täielikult energia taastumise.

Lõunanaabritel on toidupakke koostades eesmärgiks kasutada kodumaiseid tooteid. Nende mõistes tähendab see Lätis kasvatatud või seal pakendatud toiduaineid, mis on võimalikult looduslikku päritolu ja sisaldavad minimaalselt säilitusaineid.

Pakkidesse kuuluvate konservide ja rukkileiva retseptid on lõunanaabritel samuti kohalikud. Selle on välja töötanud teadlased Läti põllumajandusülikoolist, mõeldes just Läti sõjaväelastele ning nende maitse-eelistustele.

Koostöö ülikooliga algas niipea, kui Läti hakkas sõjaväele oma toidupakke koostama. Praegu tegelevad teadlased menüü täiendamisega, kavatsedes nendes leiduvate mitmesuguste konservide hulka suurendada üheksalt kahekümne üheni. Lisaks kontrollivad nad, millist pikaajalist mõju võib toidu kvaliteedile avaldada plastpakend, mida on lähitulevikus plaanis kasutama hakata.

Nagu meie toidupakil, nii on ka lätlaste omal nii kohalikus kui ka inglise keeles kirjas, mis selles peitub ja kui palju iga komponent kaalub. Erinevalt meist on lõunanaabrid pakendil välja toonud ka toiduainete energiasisalduse, tõenäoliselt juhuks, kui kellelgi peaks mingil põhjusel tekkima vajadus ilma pakki avamata kaloreid lugeda, samuti soovitused, kuidas neid on kõige mõistlikum tarvitada. Ka on lätlased pakki pistnud puidust lusika ja ühekordse pliidi koos küttetablettidega.

Kuigi sõjaväe toidupaki kalorsuse nõuded ja koostisosad on NATO standardiga ette nähtud, võib riigiti nende sisu lubatud piirides varieeruda. Seda tingivad tavaliselt kohalikud tarbimisharjumused ja rahvusköögi iseärasused.

Võrreldes Eesti ja Läti kuivtoidupakke, peab tõdema, et väga suuri lahknevusi kahe rahvuse maitse-eelistustes ei ole. Kõige suurem erinevus on toidupaki energiasisalduses, kuid kas see teeb ühe riigi toote teise omast paremaks, jääb igaühe enda otsustada.

Allikas:

Eglite, D. 2016. Maltīte no armijas sausās pārtikas pakas. - Tēvijas Sargs, nr 7, lk 22-23.

LISATEAVE

Üks menüü – väliratsioon number 1

Kana riisiga, 250 g (1107 kcal) – tarbitav kohe, kas külmalt või soojendatult
Rukkileib, 100 g (262 kcal) – tarbitav kohe
Riisipuder seentega, 50 g (182 kcal) – dehüdreeritud, tarbitav kuuma veega segatult
Karamellikommid, 39 g (151 kcal) – tarbitav kohe
Maasikamoos, 2 x 20 g (82 kcal) – tarbitav kohe
Rosinad ja kuivatatud jõhvikad, 50 g (149 kcal) – tarbitav kohe
Suhkur, 2 x 20 g (160 kcal) – tarbitav kohe
Lahustuv kohv, 4 x 2 g
Roheline tee, 1,5 g
Närimiskumm, 1 tk
Tikud, 1 pk
Ühekordne puidust lusikas, 1 tk
Ühekordne metallpliit koos küttetablettidega, 1 tk

MARTIN ANDRELLER

Söönuks 8.84 eest

Ühepajatoit ja mustikasupp

Kaitseliitlane peab söönuks saama! Ning seda 8 euro ja 84 sendi eest ööpäevas – nii sätestab Kaitseliidu planeerimisjuhend. On see võimalik? On! Tunnustatud toidublogija Tuuli Mathisen toob meieni lihtsad retseptid, mille järgi valmistatud road pakuvad arvestatavat kulinaarset konkurentsi 24 tunni toidupaki sisule.

HEAD ISU

TUULI MATHISEN

Vana kooli ühepajatoit suitsuribiga

Kõhutäis neljale

Ühepajatoidud on puhas klassika ja samal ajal täiesti aegumatu mõnus talvine mugavustoit, kuhu saab kokku sättida meie talveköögiviljade superstaarid – kapsa, porgandi, kaalika ja kartuli. Tavapärase ühepajatoidu maitsele saab lisanüansi anda suitsuribiga. Nii omandab kogu pajatäis mõnusalt suitsuse ja tummise maitse. Sellele ühepajatoidule võib lisada ka muid köögivilju – nii pastinaak, nuikapsas, petersellijuur kui ka bataat sobivad pisut nostalgilist rooga veidi põnevamaks muutma.

400 g suitsuribi, tükeldatuna
1 sibul, hakituna
pool kapsapead, tükeldatuna
4 porgandit, tükeldatuna
1 suurem kaalikas, tükeldatuna
4–5 kartulit, tükeldatuna
ca 5 dl puljongit
soola ja pipart
50 g võid
õli
rohelist sibulat

Kalla poti põhja veidi õli ning prae sibulat keskmisel kuumusel mõned minutid. Lisa tükeldatud porgand ja kuumuta õli sees läbi. Kalla juurde puljong ja tõsta potti ka kapsas. Kata pott kaanega ja hauta ca 10 minutit. Lisa tükeldatud porgand ja kaalikas ning hauta kaane all 10–15 minutit. Kui kasutad suvist kapsast, siis seda pole vaja eelnevalt keeta, vaid lisa kapsas koos porgandi ja kaalikaga. Viimasena lisa tükeldatud kartulid ning hauta veel 15–20 minutit, kuni kartul on pehme. Sega sisse või, maitsesta soola ja pipraga ning serveerides lisa hakitud rohelist sibulat.

Rüübe neljale

Talvel käreda pakase käes pikemalt viibides ei ole midagi mõnusamat kui kruusitäis auravat kuuma jooki. Mustikasupp tabab kaks kärbest ühe hoobiga. Esiteks soojendab termosest kruusi kallatud mustikasupp väga hästi, teiseks on see ka parajalt toitvaks kõhutäieks ning aitab koriseva kõhu nurinat taas veidi edasi lükata. Kui valmistad aga mustikasuppi koduses soojuses, siis võid selle, just vastupidi, maha jahutada ning süüa taldrikust, lisandiks kohupiimakreem või külluslik vanillitäpiline vahukooremüts.

300 g mustikaid (võid kasutada sügavkülmutatud mustikaid)
6–7 dl vett
5 sl suhkrut (kui kasutad külmutatud mustikaid, lisa suhkrut rohkem)
2 sl kartulitärklist
ca 1 dl külma vett
veidi sidrunimahla

Kalla potti mustikad, vesi ja suhkur. Lase keema tõusta ja keeda mõned minutid. Sega omavahel tärklis ja külm vesi. Kalla tärklisevesi pidevalt segades mustikasupi sisse ning kuumuta mustikasupp keemiseni. Soovi korral lisa maitseks ka sidrunimahla. Tõsta pott tulelt ja raputa peale veidi suhkrut, et supile kile peale ei tõmbaks. Tarvita kuumalt või jahuta maha ja serveeri näiteks kohupiimakreemi või vahukoorega.

Esiteks soojendab termosest kruusi kallatud mustikasupp väga hästi, teiseks on see ka parajalt toitvaks kõhutäieks ning aitab koriseva kõhu nurinat taas veidi edasi lükata.

HEAD ISU

TUULI MATHISEN

Mitte mingi pehme biskviit

Tortidega on nagu lauludega – neid võib luua millest iganes. Aktsioonis „Eesti 100 torti parimatelt koogimeistritelt“ osalev Katrin Allas näiteks valmistas oma koduses köögis Kaitseliidu-teemalise tordi. Ja andis selle siis heast peast ja südamest kodulinna Tartu malevale.

Tekst: ASSO PUIDET, KK! tegevtoimetaja

HEAD ISU

2015. aastal Eesti parimaks kondiitriks kuulutatud Allas tunnistas, et pidas esiti plaani luua hoopis kahekorruseline, Muhu tikandiga tort. Selle idee jõudis aga keegi juba ära napsata ja teostada, enne kui Allas käed jahuseks tegi. Aga Kaitseliidu-teemaline tort, vot selle peale polnud ülejäänud 99 Eesti sajanda sünnipäeva puhul korraldatud aktsioonis osalevat tordimeistrit tulnud. Kuid ettevõtmise eestvedajad tulid ja tegid just Allasele ettepaneku see vastusrikas ülesanne enda peale võtta ja realiseerida.

Pikemalt vastu puiklemata haaras Allas pakkumisest kinni. On ta ju ennegi militaarteemalisi torte küpsetanud. Nii on alles 2014. aastal kondiitriõpinguid alustanud ja nüüdseks juba oma ettevõtte loonud Allase käte all valminud näiteks magus miin, suus sulavad granaadid, martsipanist vormimüts, glasuuritud piiritulbad ja muud sellesarnast maitsvat ja mehist kraami. Ei saa ka Kaitseliidu-teemaline tort olla läägemagus – selle sisu peab olema tummiselt jõuline, nagu on Kaitseliitki.

Nii otsustas Allas tordi põhja valmistada kaerast. „Et ei ole mingi tavaline, pehme biskviit,“ märkis ta muiates. Ja kreem, see sai kokku segatud sulatatud juustust. Jällegi – julge lähenemine traditsiooniliselt magusale kokandussfäärile. Ning et kogu maitsespektrile veel värskust ja magushaput särtsakust anda, sai sellele lisatud astelpajumoosi. Nii Allase kui ülejäänud 99 küpsetise täpsed retseptid leiavad huvilised veebruaris trükist ilmuvas raamatus, kus kõik 100 torti on presenteeritud.

Mõistagi on tordi, eriti sellise avalikkusele tutvustatava tordi puhul välimus sama oluline kui sisu. Veidi interneti abil sõdurite elu-olu kohta taustateadmisi kogunud, otsustas kogenud militaarküpsetaja Allas laagriromantilise lahenduse kasuks. Kesk heinamaad, kivises sängis vuliseb piparkoogiglasuurist oja, mille kaldale püstitatud martsipanist telgi suust vaatab välja samast materjalist vormitud kaitseliitlase kiivris pea. Samas pragiseb hubaselt lõke. Just nõnda on magusas kunstiteoses ühendatud Kaitseliidu jõuline, rahulik ning samas seikluslik olemus.

KARRI KAAS

Astelpajutort sulatatud juustuga

Katrin Allas

Retsept raamatust „Eesti 100 torti. Meie tordimeistrite parimad tordid, koogid ja muud maiused". Retseptiraamatu koostasid 100 Eesti tordimeistrit koostöös Rahva Raamatu kirjastusega kingituseks Eestile. Retseptiraamatuga kaasneb ka suursugune heategevusaktsioon – Eesti Vabariigi 100. sünnipäevakuul, veebruaris 2018, kingivad 100 tordimeistrit enam kui 100 maiuspala abivajajatele, tunnustamist väärt isikutele ja -ettevõtetele.

Alljärgneva retsepti järgi valmistatud tort läks tänutundega Kaitseliidule – Eesti riigikaitsesse panustamise eest. Meil on suur rõõm elada ja küpsetada vabas Eestis!

Põhi:
1 pk muffinipulbrit täisterajahuga
220 ml vett
80 ml õli
20 g kakaooatükke

Biskviidi immutamiseks:
100 ml vett
10 g suhkrut
5 ml sidrunimahla

Astelpajuželee:
30 g želatiini
220 ml 100% õunamahla
15 g suhkrut
45 g astelpajupüreed

Kreemitäidis:
50 g želatiini
400 ml vahukoort
80 g suhkrut
400 g toasooja sulatatud juustu
200 ml vett

Võikreem:
140 g toasooja võid
100 g tuhksuhkrut
30 g kondenspiima
kaunistamiseks martsipani ja martsipanimotiive

KAANEFOTO JANNE SALUMÄE (ROLL AGENTUUR)/ TORDI AUTOR SHVEA JÄRVET

PÕHJA VALMISTAMISEKS sega koostisained kokku, vala tainas 34 cm läbimõõduga vormi ja küpseta 180kraadises ahjus umbes 20 minutit, jahuta.

ASTELPAJUŽELEE JAOKS paisuta želatiin külmas vees. Vala õunamahl läbi sõela kaussi, lisa suhkur ja astelpajupüree. Sulata želatiin ja sega mahlasegusse. Vala segu toidukilega vooderdatud vormi, mis on veidi väiksem kui tordipõhi, ja pane sügavkülma tarduma.

Sega kokku immutusvedelik. Vooderda tordirõngas tordikilega ja aseta küpsetuspaberiga kaetud plaadile. Lõika tordipõhi pooleks ja aseta pealmine kiht tagurpidi rõngasse. Immuta.

KREEMITÄIDISE JAOKS pane želatiin külma vee sisse 10 minutiks paisuma. Vahusta koor suhkruga poolpehmeks, lisa pehme sulatatud juust ja vahusta pooltugevaks vahuks. Sulata želatiin 200 ml kuumas õunamahlas, lisa vahule ja sega ühtlaseks. Vala pool kreemist vormi biskviidile, tõsta sellele tardunud astelpajuželee ja vala peale ülejäänud kreem. Kata tagurpidi tordipõhjaga, immuta ja pane sügavkülma.

VÕIKREEMI TEGEMISEKS vahusta või kohevaks vahuks. Lisa tuhksuhkur ja kondenspiim ning vahusta veel. Võta tort sügavkülmast, eemalda vormist ning kata pealt ja külgedelt võikreemiga. Rulli martsipan lahti ja aseta tordile, silu paika. Kaunista varem voolitud martsipanimotiividega.

KARRI KAAS

Vedelikutarbimisest ja toitumisest külmades tingimustes

Utria dessandi 2018 näitel

SÕJASHORT

Jätkusuutlikkus ehk üksuse võime säilitada oma eesmärkide saavutamiseks vajaliku aja vältel vajalikku lahinguvõimet, levinuma sünonüümiga lahinguvõime säilitamine, väljendub paljudes tegurites. Üheks neist on üksikvõitleja oskuste rakendamine talvesõja tingimustes.

Tekst:
nooremleitnant VALDO HÄLVIN,
Utria dessant 2018 võitjameeskonna liige

Järgnevalt keskendun vedeliku ja toidu tarbimisele, tuues näiteid oma meeskonna kogemustest luure-patrullvõistlusel Utria dessant 2018. **Külmades tingimustes on vedeliku ja toidu ebapiisava tarbimise tagajärjed palju hullemad kui soojades tingimustes.**

Vesi

Vee hulk kehas väheneb inimese vanusega, kuid selle osakaal võitlusealise mehe keha massis jääb umbes 60% juurde. Vesi osaleb kehas paljudes protsessides, alates toitainete rakkudesse transportimisest kuni temperatuuri reguleerimiseni. Vedeliku puudusel saadab keha ajju signaali, mis käsib hakata janu kustutama. On tõestatud, et külmades tingimustes esineb selle signaali liikumises puudujääke. Sõduritel ilmnevad tihti kergemad vedelikupuuduse sümptomid, kuigi kannatanute sõnul neil janutunne puudub. **Külmas tuleb teha pause vedelikutarbimiseks ning sundida ennast ja kaaslasi jooma.** Ööpäevane vedelikuvajadus sõltub füüsilisest aktiivsusest, vanusest, tervislikust seisundist, treenitusest jne. Üldlevinud valem ütleb, et inimese keha vajab füüsilist koormust arvestamata normaalseks toimimiseks 30 ml vett kilogrammi kohta ööpäevas, seega 80kilóse inimese veevajadus on 2,4 liitrit. Ööpäevas kaotame sama palju, näiteks üksnes hingamisega u 500 ml, rahulikus olekus higistame u 300 ml, lisaks jääkained, rasvumine, uriin jne. Siin tulebki mängu vedeliku tasakaalu mõiste, mis tähendab, et kaotatud veehulk tuleb tarbimisega korvata. Raske seljakotiga suusatades võib veekadu ulatuda 10 liitrini päevas. Kui keha kaotab 4% vett (80 kg kaaluva isiku puhul 2 l), väheneb füüsiline sooritus kuni 40%, seega on veekaotusel otsene mõju meie lahinguvõimele. 100 ml vee imendumiseks organismi kulub umbes 10 minutit ning suur süsivesikute hulk joogis pikendab seda aega veelgi. **Mõistlik on juua sageli väikestes kogustes, mitte pärast paaritunnist pingutust korraga palju.**

Rahvasuu ei valeta, väites, et kuum jook annab kehale sooja. Soojus kandub kuumemalt kehalt külmemale ka vedelikes, seega soojast joogist kasu saamiseks peab vedeliku temperatuur olema keha omast kõrgem. Puhas vesi ei sisalda kaloreid ja me ei tarbi seda energia saamiseks. Külma vett juues kulub hulk energiat vee soojendamiseks kehatemperatuurini, seega talvel külmumise piiril olevat vett juues vajame me lisatoitu ainuüksi vee soojendamiseks. Jättes kõrvale igasugu peened detailid ja kasutades ümardamist, toon näite: oletame, et joome vett temperatuuril 4 °C. Kehatemperatuurini (37,5 °C) jõudmiseks on vaja vett soojendada 33,5 °C võrra. 1 grammi vee soojendamiseks 1 kraadi võrra kulub üks kalor. Kui oleme joonud 250 g 4kraadist vett, kulub selle soojendamiseks seega 8375 kalorit, ümardatuna 8,4 kcal. Seda ei ole küll palju, kuid liitrite peale ikka koguneb. Lume või jää söömisega vee saamise eesmärgil on kurvem lugu, sest sulatamine võtab mitu korda rohkem energiat. Näiteks ühe grammi 0 °C jää sulatamiseks 0 °C veeks kulub 80 kalorit, seega kulutab sama koguse jää sulatamine koos vee jõudmisega kehatemperatuurini umbes 29,4 kcal. Lisaks suurendab lume ja jää söömine alajahtumise ohtu. **Kui lund on vaja kasutada vee tarbimiseks, tuleks see võimalusel enne sulatada.**

Utria dessandil on ainsa kõrvalise abina lubatud võistlejatele soe vesi, mida tugiisikud võivad kontrollpunktides anda. Siit joonistub välja tugiisiku olulisus sellel raskel talvisel võistlusel. Tihtipeale on võistkonna ja tugiisiku kokkupuuteaeg punktis üsna lühike, seega kasutavad paljud võistlejad kaheliikmelist abimeeskonda. Vesi võib peakorraldaja sõnul sisaldada ka teed, kohvi või puljongit, seega on võimalus soojal kujul energiat ammutada suur. Vees lahustuvat materjali on mitmesugust, näiteks mõne puljongi kontsentratsioon vees on 100 g liitri kohta. Tee jällegi võib olla suurema kofeiini- ja tauriinisisaldusega kui energiajook. Puhast sooja vett saab kasutada rajal kergel kujul kaasas olnud kuivtoidu valmistamiseks – nii et tuleb olla loov. Füüsiline koormus retkel on suur ja energiavajadus

PIXABAY.COM

tohutu, seega tasub kasutada igat legaalset õlekõrt.

Toit

Toitumine hõlmab toidu hankimist, tarbimist ja toitainete omastamist. Meie termodünaamiliselt ebapüsiv keha lakkab töötamast, kui katkeb energia juurdevool toitainetena. Kehas toitainete kasutamise üheks väljundiks on toodetud energia, mis kulub näiteks liikumiseks ja soojatootmiseks. Energia saamise eesmärgil ainevahetuseks kasutatavad toitained jagunevad laias laastus kaheks:

- makrotoitained (valgud, süsivesikud, lipiidid ehk rasvad ja vesi);
- mikrotoitained (vitamiinid, mineraalained, mikroelemendid).

Üldiselt on parim märguanne söömiseks näljatunne, kuid külmades oludes on meie keskmise sagedusega biorütm (seedekulgla rütm) häiritud ja normaalne toitekäitumine ei toimi. Lihtsamalt seletades on keha enda soojashoidmisega nii ametis, et reageerimine esmastele bioloogilistele vajadustele, nagu nälg ja janu, muutub teisejärguliseks. Lisame veel füüsilise koormuse koos väsimusega, mis tekitavad kehale stressi, ning meie veresoonte ja seedetrakti retseptoritelt ei jõua informatsioon enam toitekeskusesse.

Ööpäevane energiavajadus koosneb kahest osast. Esimene osa ehk põhiainevahetus kulub keha töökorras hoidmisele organite tööks ja püsiva temperatuuri hoidmiseks. Teise osa ehk tegevusteks kuluva ainevahetuse moodustab lisaenergia, mida kulutatakse tööks. Põhiainevahetus on isikuti väga erinev, 80 kg kaaluval tavalisel 30aastasel mehel on see umbes 2000 kcal. Lisades kerge päevase liikumise, saame kuluks kuni 2500 kcal ööpäevas. Tavalisel talvisel väljaõppepäeval kulutab sõdur ööpäevas 4500–6000 kcal. Sellest tulenevalt kasutatakse talvel ka suurema kalorisisaldusega (5000 kcal) toidupakke. 8tunnise suusarännaku ja väliööbimisega ööpäevas kulub sõduril 7000–9000 kcal. 40tunnise Utria dessandi läbimiseks kulub meil keskeltläbi kuni 17 000 kcal. Sellest umbes 8% ammutame sisse vahetult enne rajaleminekut. 41% on meil füüsiliselt rajal kaasas. Kuni 20% saame tugiisikutelt sooja vedelikuna ja ülejäänud 31% võrra toetume vanale rasvale, viies energiatasakaalu miinusesse.

Mono- ja disahhariidid e lihtsüsivesikud e suhkrud

Glükoos e viinamarjasuhkur	mesi, puuviljad, marjad, mahlad
Fruktoos e puuviljasuhkur	puuviljad, marjad, mahlad, mesi
Laktoos e piimasuhkur	piim ja piimatooted
Maltoos e linnasesuhkur	teraviljatooted
Sahharoos e lauasuhkur	suhkruroog, suhkrupeet, lauasuhkur, suhkrut sisaldavad tooted, puuviljad, marjad
Oligosahhariidid	
Maltodekstriin	saadakse tärklisest, kasutatakse peamiselt toidulisandina. Leidub ka õlles ja leivas
Rafinoos	kaunviljad
Polüsahhariidid	
Tärklis	kartulid, teraviljatooted, riis, pasta
Kiudained (tselluloos, pektiin)	teraviljad, puuviljad

Allikas: http://toitumine.ee/energia-ja-toitainete-vajadused/pohitoitained/susivesikud-sh-kiudained

Küllastunud rasvhapped
Või, juust, liha, lihatooted (viinerid, sardellid, hamburgerid), piim ja jogurt (kõrge rasvasisaldusega), kondiitritooted, kõvad margariinid, pekk, palmi- ja kookospähkliõli
Monoküllastumata rasvhapped
Oliivid, rapsiseemned, pähklid (mandlid, pistaatsia-, sarapuu- ja pekaanipähklid), maapähklid ja neist valmistatud õlid, avokaado
Oomega-3 polüküllastumata rasvhapped
Lõhe, heeringas, forell; rapsiseemned, sojaoad, linaseemned ja neist valmistatud õlid
Oomega-6 polüküllastumata rasvhapped
Päevalilleseemned, nisuidud, seesamiseemned, pähklid, sojaoad, mais ja neist valmistatud õlid
Transrasvhapped
Mõned küpsetamis- ja praadimisrasvad, mida kasutatakse pagaritoodetes: küpsistes, tortides, pirukates

Allikas: http://toitumine.ee/energia-ja-toitainete-vajadused/pohitoitained/rasvad-sh-rasvhapped-ja-kolesterool

Järgnevalt vaatame lähemalt makrotoitaineid:

Süsivesikud on peamised energiaallikad ja moodustavad päevasest vajadusest 60%. 1 gramm süsivesikuid annab 4,1 kcal. Süsivesikuid kasutab keha energia tootmiseks, energeetilise varu (glükogeeni) tootmiseks, ehituslikes ja kaitsefunktsioonides. Suure füüsilise pingutuse korral on süsivesikud peamiseks energiataastajaks.

Rasvad on toitainetest kõige energiarikkamad ja moodustavad päevasest vajadusest 25%. Võimelised asendama süsivesikuid. 1 gramm rasvu annab 9,3 kcal. Rasvu kasutab keha energiarikka varuainena, termoisolatsiooniks, struktuurses rollis ja mehaaniliseks kaitseks. Organism on võimeline kasutama ainult teatud koguse rasvu. Järjepidevat keskmise või madala koormusega tööd tehes on rasvad peamiseks energiaallikaks.

Valgud on peamiseks uute kudede ehitusmaterjaliks ja moodustavad päevasest vajadusest 15%. 1 gramm valku annab 4,1 kcal.

Energiatasakaaluga on samamoodi nagu vedelikutasakaaluga, ent vee asemel räägime toidu ehk energia tarbimisest. Kui kulutame rohkem kui tarbime, hakkab keha kasutama

ladestunud energiavarusid, tarbides vajadusest rohkem – ladestama. Süsivesikute baasil on inimese kehas kuni 3000 kcal energiavarusid, samal ajal rasvade baasil kuni 75 000 kcal. Pärast Utria dessanti võib kulutatud varude taastamisele kuluda kuni nädal. Inimese keha suudab kohaneda toitainetega, st me saame harjutada ennast põletama süsivesikuid või rasvu. Alla 65% maksimaalse kehalise koormuse (maksimaalne hapnikutarbimine, VO_2 *max*) korral valib organism süsivesikute ja rasvade vahel, eelistades harjumuspärast. Üle eelnimetatud protsendi pingutades ei suuda keha piisavalt kiiresti rasvadest energiat toota ning süsivesikute kasutamine suureneb. Utria dessandile minnes on enne võistlust kasulik harjutada ennast rasvadieedile, sest siis keskendub keha rasvade põletamisele energiaks. Võistlusel on iga kaasa tassitud gramm arvel ning eeltoodust järeldame, et 1 kg kaasaskantavat rasva annab 9300 kcal, samal ajal kui 1 kg süsivesikuid annab 4100 kcal. Üldjuhul jääb koormus Utria dessandil alla 65%, erandiks on füüsilist pingutust nõudvate ülesannete täitmine, ajagraafikusse kiirustamine või vastutegevusega tegelemine. Seega – rasvadieet on igal juhul mõistlik valik.

Võistlus

Meie võistkond kasutab Utria dessandil alati kahte tugiisikut. Paaris jõuab nelja võistlejat kiiremini teenindada. Tegevus kokkupuutel näeb välja selline, et võistlejad saavad sooja vedeliku nina ette ja tugiisikud hoolitsevad ülejäänud termoste-pudelite eest. Eelnevalt on priimustel soojendatud vesi termostesse valmis pandud ning võistleja saab valida magusa või soolase rüüpe vahel. Alati saab järgmisesse punkti vajalikku segu tellida. Tiheda graafikuga ööl saab üks toetajaliige vajadusel puhata ja üldse on seltsis mugavam töid jaotada.

Rajal kanname kaasas peamiselt maitsestamata või lahjalt maitsestatud vett. Igal võistlejal on termos, mis võimaldab vähemalt ühe pausi ajal külma toidu kõrvale sooja maitsta. Rasvase toidu eelis süsivesikurikka ees on madalam külmumistemperatuur. Šokolaad muutub miinuskraadidel kiiresti hambale ebameeldivalt kõvaks, rasvarikast vorsti närida on pisut meeldivam.

LISATEAVE

Utrial võidutsesid scoudid

11.–13. jaanuarini toimus Ida-Virumaal rahvusvaheline sõjalis-sportlik jõukatsumine Utria dessant 2018, mille võitis Scoutspataljoni I võistkond koosseisus Valdo Hälvin, Priit Lillemets, Virko Luide ja Janari Jaansoo.

Teisele kohale tuli Kaitseliidu Pärnumaa maleva II võistkond, kolmanda koha võitles välja Kaitseliidu Tallinna maleva Kalevi malevkond. Parim välisvõistkond, Poola tuli 13. kohale, Kaitseliidu Tallinna maleva meredivisjoni naisvõistkond 15. kohale.

Võistkonnad olid Kaitseliidust ja kaitseväest, lisaks Soomest, Lätist, Poolast ja Ühendkuningriigist. 24 rajale läinud võistkonnast katkestas viis.

KRISTJAN PRII

SÕJASPORT

Üldiselt on parim märguanne söömiseks näljatunne, kuid külmades oludes on meie keskmise sagedusega biorütm häiritud ja normaalne toitekäitumine ei toimi.

Soe vesi termoses aitab jällegi manustada külmunud süsivesikuid.

Eraldi söögipeatusi me ei tee, vaid toitume sageli väikestes kogustes. Vedelikuga samamoodi. Vedelikutasakaalu miinusesse minekust annab märku urineerimine harvemini kui 2,5tunnise vahega ja uriini tume värvus, mis lumel on eriti hästi näha. Võistlusel ei saa lubada füüsilise sooritusvõime langust vedelikukaotuse tõttu. Paariks suuremaks toidukorraks on rajale jaotatud kaks Tactical Foodpack'i, milleks saab sooja vee tugiisikutelt.

Enne võistlust läheme paari päevaga üle rasvadieedile, viies nii organismi eelistatult rasvu põletama. Vahetult enne rajaleminekut nuumame kere viimase mugava piirini kaloreid täis – kergem kõhus kui õlgadel. Lisaks energia ja vedeliku tasakaalu plussiviimisele teeme ka nädalase magneesiumikuuri, mis on olulisem soojadel võistlustel. 2018. aasta Utria dessandi rajale võttis leitnant Priit Lillemets näiteks kaasa 7113 kilokalori jagu toitu – jah, me loemegi kaloreid. Samuti loeme järelejäänud ja kasutatud kalorite hulka, see päästab järgmise aasta dilemmast, mida ja kui palju võtta.

Pärast võistlust kirjutame alati tagasiside, kus on kommenteeritud kõike, alates toidust ja riietusest kuni selleni, kuidas mõnda ülesannet oleks saanud paremini teha. Tänu nendele märkmetele on võistluse läbimine muutunud oluliselt mugavamaks.

Lumest peavari aitab talvel ellu jääda

Kui talv on külm ja juhtub ka lund olema, on õige aeg minna otsima talviseid seiklusi – olgu siis õppustel või niisama matkates.

Tekst: veebel KRISTJAN PRII, üleelamisinstruktor

Illustratsioonid: MEHIS BORN/JÜRGEN BORN

Selles artiklis vaatame viit erinevat alternatiivset talvel õues ööbimise võimalust, mida saab muuhulgas kasutada hädaolukorras. Alati tuleb varjet püstitades meeles pidada ohutusnõudeid, näiteks rajada ventilatsiooniava, sest lumi on õhutihe ja vingumürgituse oht väga reaalne. Ei maksa ka unustada, et õpikunäiteid ei ole alati võimalik järele teha. Sellepärast tasub olla loominguline ning peavarju rajades kasutada kujutlusvõimet.

Iglu

Iglut kasutavad peamiselt Gröönimaa, Alaska ja Kanada inuitid ja eskimod. Korraliku iglu tegemiseks on vaja tuulega kokkupressitud lund. Idee seisneb selles, et vaalaluust tehtud noaga lõigatakse lumest välja tükid, mida saab kasutada ehitusplokkidena. Kuna lumi on väga hea isolatsioonimaterjal, võib isegi -45kraadise välistemperatuuri korral jääda õhusoojus iglu sees vahemikku -7 kuni +16 kraadi. Temperatuur iglus tõuseb juba inimese kehasoojusest, kuid saab kasutada ka muid küttekehi. Näiteks põletada hülge-, vaala- või kalarasva.

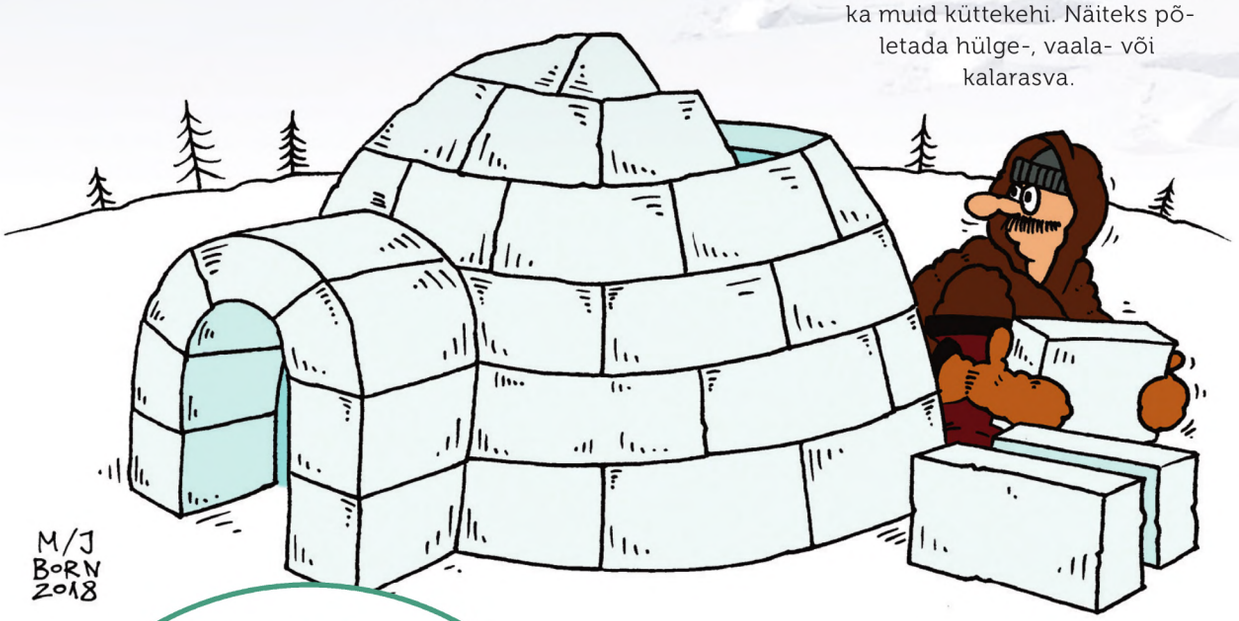

Lumekoobas

Lumekoobas on põhimõttelt nagu lumeonn, aga looduslik. Lume kuhjamise asemel kasutatakse näiteks küngaste või muude kõrgemate kohtade juurde hange tuisanud lund. Kuna lumekoopa seinad on paksemad, on seal sees ka soojem. Lume sügavuse mõõtmiseks on mõistlik kasutada suusakeppe, mitte ronida tulevase koopa katusele. Lumekoopa suurim erinevus lumeonnist on see, et kui lumeonnis magatakse enamasti kõvakstrambitud pinnasel, siis koopasse tuleks magamiseks teha lavats, mis võiks olla põrandast pool meetrit kõrgemal. Niimoodi tekkiva külmatasku tõttu on magamisalusel kõvasti soojem.

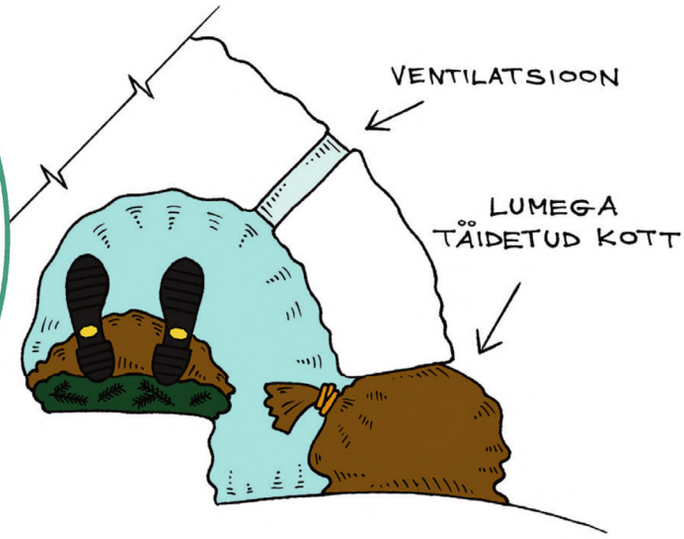

PIXABAY

Lumeonn

Iglule kujult lähim on lumeonn. See sobib kohas, kus on vähe lund. Alguses trambitakse jalgade või räätsadega onni põhi korralikult kokku. Trambitud põhjale kogutakse suur lumekuhi. Vahel kasutatakse ka meetodit, kus enne lume kuhjamist asetatakse põhjale kas lumega täidetud prügikotid või seljakotid. See teeb hiljem uuristamise lihtsamaks. Lumekuhja sisse lükatakse võrdsete vahedega 30–40 cm pikkused oksad. Nende järgi saab pärast mõõta lae paksust, et see tuleks ühtlane. Nii väheneb ka varisemisoht ja lumest tehtud soojusisolatsioon on igalt poolt võrdne. Sellisel kuhjal lastakse mõni tund seista.

Uuristamise ajal tuleb rajada ka ventilatsiooniava. Onni lagi tuleb ilusti ära siluda, et kondensatsioonivesi ei hakkaks lihtsalt tilkuma, vaid jookseks mööda lage alla. Onni suu tuleb ööseks sulgeda. Selleks kõlbavad nii lumeplokid kui seljakotid. Võib ka telkmantlist või mõnest muust sobilikust tekstiilist kardina teha.

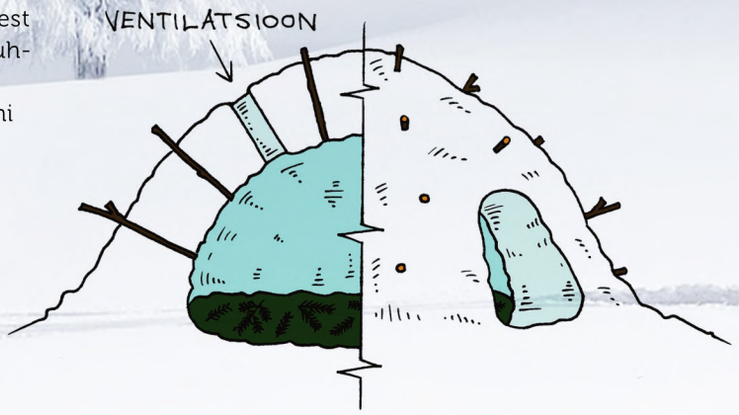

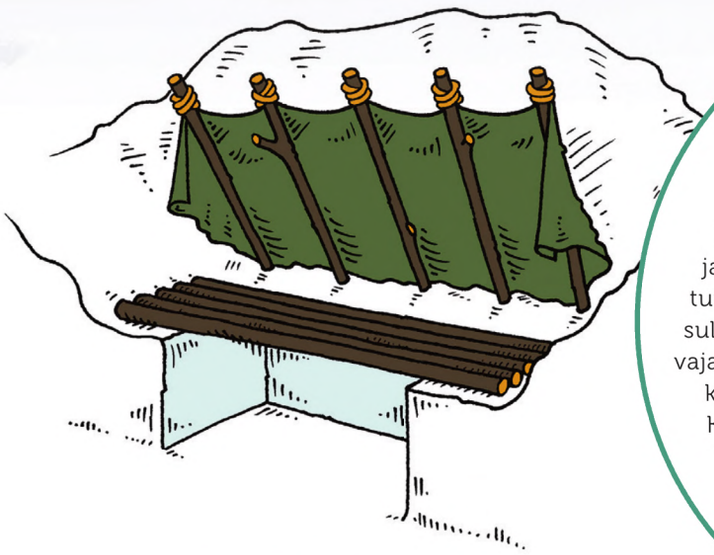

Lumelaavu

Kui lumekiht on piisavalt paks, saab teha laavu tüüpi varje. Külje alla lähevad pikad roikad, siis on hea pehme magada ja varje ette tehtud lõkkest pääseb soe ligi ka altpoolt. Lavatsi nurgapostid on mõistlik teha lumest ja varjata kuuseokstega, et ootamatu temperatuuritõus, näiteks soe hommikupäike, neid ära ei sulataks. Kuna kogu laavu asub lumeaugus, ei ole vaja teha eraldi lõkkepeeglit, kuid võimalusel tuleks kõikide seinte ette panna väike kiht kuuseoksi. Katuse saab püstitada lihtsalt lummetorgatud roigastest, mille võib katta nii telkmantli kui ka kuuseokstega. Kuna varje alale pääsemiseks on tõenäoliselt vaja rajada trepp, siis tasuks see ööseks kuidagi sulgeda.

Lumekaevik

See on kõige kiiremini valmistatav varje. Lume sisse kaevatakse auk, mis on umbes 50–70 cm sügav ning umbes 20 cm pikem ja laiem selles varju otsiva inimese pikkusest ja laiusest. Kaeviku põhja pannakse võimalusel kuuseoksi, peale okstest või suusakeppidest ja suuskadest roovitis, mis kaetakse kas lumeplokkidega või telkmantliga, et tekiks varje tuule ja külma eest. Kaeviku sissekäik võimalusel suletakse, mõnes versioonis soovitatakse selle ette teha ka lõke.

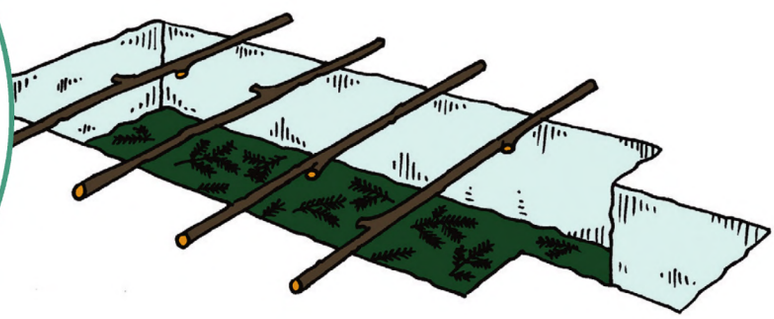

Külmeta terviseks!

Olgu kohe öeldud, et külm kui selline ise haigusi ei põhjusta – ei ole olemas külmabakterit või -viirust. Küll aga soodustavad niisked, märjad ja külmad ilmad loomuliku kaitsevõime langust, mille tulemusena ollakse vastuvõtlikumad ümbritsevatele viirustele.

Tekst: KAIDO TAMM, kiirabiõde

Teine põhjus, miks külmaperioodil sagedamini haigestutakse, tuleneb sellest, et talvisel ajal viibitakse rohkem kinnistes siseruumides ja hulgakesi koos. See omakorda toob kaasa viiruste suurema kontsentratsiooni ruumis.

Aga miks on nii, et kui ruumis on kaheksa inimest ja viirused, siis osa inimesi jääb haigeks ja osa mitte? Asi on selles, et nakkuslikesse viirushaigustesse jäämine oleneb eelkõige organismi vastupanuvõimest ehk immuunsuse tugevusest, meie läheduses olevate viiruste hulgast ja nendega kokkupuutumise sagedusest.

See aga tähendab, et viirushaiguste poolest ohtlikul ajal on oluline, et organismi immuunsüsteem toimiks tõrgeteta. Just immuunsüsteemi füsioloogiliseks ülesandeks on nakkusi ära hoida ja kui see ei ole õnnestunud, siis kõrvaldada või teha kahjutuks nakkuse esilekutsuja ja kindlustada haigusest paranemine.

Üheks võimaluseks loomulikku immuunsust stimuleerida on karastada end talvel lumes või vees, kuid aitab ka jaheda või külma duši all käimine. Karastunud inimese organismis ei tekita külm keskkond viiruste rünnakule vastuvõtlikku pinnast. Karastamine ergutab organite tööd, parandab keha termoregulatsiooni ning abistab keha mürkide väljutamisel. Ühtlasi elavdab vereringet ja parandab veresoonte elastsust. Ehk, nagu kirjutas Martin Eek portaalis Bioneer, naha veresoontes ehk kapillaarides paiknevate närvilõpmete korduv mõjutamine vahelduva temperatuuriga tõstab veresoonte toonust, „õpetades“ neile kiiret ahenemist ja laienemist. Kapillaaride läbimõõdu muutmisega suuremaks või väiksemaks on võimalik naha kaudu kehast väljuvat soojushulka 70–90 protsendi ulatuses suurendada või vähendada.

Karastumine peab toimuma järk-järgult külmaga harjutades ja kohanedes, mis vähendab reaktsiooni külmale kui stressorile.

Piltlikult öeldes oskab meie keha vajadusel endale hetkega kampsuni selga kududa. Ent seda on vaja harjutada. Ehk siis ennast karastada. Ja teha seda iga päev. Ainult regulaarse tegevusega sunnitakse organismi „meeles pidama“ õiget reaktsiooni külmale ja kuumale ning temperatuurimuutustega kohanema.

Organism harjub külmaga kiiremini ja paremini, kui karastada end iga päev 5 minutit, mitte aga üle päeva 10 minutit. Paari-kolme nädala pikkune paus karastamises aga nõrgestab juba omandatud kaitsereaktsioone või kaotab need sootuks.

Karastumine peab toimuma järk-järgult külmaga harjutades ja kohanedes, mis vähendab reaktsiooni külmale kui stressorile.

Stressireaktsiooni korral tekib kehas erutusseisund ja organismi ressursse mobiliseeritakse kiiresti, tekitades lihaskrampe ja hapnikupuudust. Samuti hakkab neerupealiste koor tootma kahesuguseid hormoone – adrenaliini ja kortikosteroide –, millest viimased, esinedes suures koguses, kahjustavad veresooni ja immuunsüsteemi ning nende kahe hormooni koosmõjul tekib tromboosioht.

Järk-järgult külmaga harjutamine aga optimeerib keha stressireakt-

LISATEAVE

Lihtsamad karastusvõtted

Naha hõõrumine rätikuga
Nahka saab ergutada kareda käterätikuga hõõrudes. Võta liiter külma vett, lisa sellele supilusikatäis äädikat (30%) ja jämedat soola. Niisuta käterätiku ots lahusega ja hõõru keha üle. Pärast protseduuri pese end sooja veega üle ja hõõru teise rätikuga kuivaks.

Kontrastne dušš
Kuuma veega võiks end duši all kasta umbes pool minutit, külma veega 10 sekundit ja nii kokku kolm tsüklit. Protseduur lõpetatakse külma veevooluga näkku. Iga päev vähenda veetemperatuuri 1–2 kraadi võrra, kuni kontrast ulatub soojast päris külma kraaniveeni.

Paljajalu õues
Enne lumele tormamist võiks jalad külma veega üle valada (paari esimese nädala jooksul). Esimesel korral võiks lumele astuda ainult korraks, seejärel kohe jalanõud jalga panna ja tuppa minna. Järk-järgult võib lumiseid jalutuskäike pikendada 2–5 minutini. Pärast protseduuri pese jalad jaheda veega.

Andmed: Bioneer.ee

siooni ja pikapeale tekib kohanemine. Külma põhjustatud erutuseimpulss suurendab ka ajust eristuva hormooni serotoniini hulka, suurendades heaolutunnet ja tekitades heas mõttes sõltuvust. Naudingu saamiseks on vaja aina suuremat doosi ehk uusi pööraseid väljakutseid. Näiteks jääaugus suplemist. Mis tegelikult ei olegi nii pöörane.

Talisuplusega soovitatakse alustada sügisel, kui ilmad tasapisi külmenevad. Talisupluse harrastamine tähendab alla kümne kraadises vees kümblemist vähemalt kaks korda nädalas ja iga kord soovitatavalt vähemalt poole minuti vältel.

Vette tasub minna soojendatud lihastega, tähtis on veri enne korralikult ringlema saada. Aitab võimlemine, käteringid või saun. Vette tuleks minna rahulikus tempos, unustamata hingamist! Talisuplust on soovitatav harrastada koos seltskonnaga, sest kunagi ei tea, kuidas keha reageerib. Kui üle pingutada, ei pruugi külmakangete jäsemetega ise jääaugust välja saada. Pärast taliujumist tuleb katta keha soojalt, et mitte külmetuda. Ujumise ajal võiks peas olla müts, samuti on hea termosega kaasa võtta sooja teed. Sest nagu öeldakse – karastamisest ei tohi saada karistamist.

Allikas:
https://www.bioneer.ee/karastamise-abc

ASSO PUIDET

Lotta: Naiskodukaitse vanem õde

Kui Soomes 1917. aastal Kaitseliitu (Suojeluskunta) looma hakati, soovisid paljud naisedki oma panuse anda. Kindral Carl Gustav Mannerheimi hinnangul ei olnud relvastatud võitlus naistele sobilik. Küll aga näiteks haigete ja haavatute eest hoolitsemine, riidevarustuse muretsemine ja toitlustamine.

Tekst: KADI KASS, Naiskodukaitse ajalookomisjoni liige

Nii nagu Eestiski, tuli soomlastel tegeliku riikliku iseseisvuse saavutamiseks maha pidada Vabadussõda. Erinevalt Eestist, kus vastaseks oli peamiselt Vene Punaarmee ning rinne oli üsna ühtne, jagunesid soomlased ise punaste ning valgete leeri, sealsel sõjal oli ka tugev kodusõja iseloom ning see oli seetõttu üks vastuolulisemaid sündmusi Soome ajaloos.

Lottad tegutsesid valgete ehk Soome Senati vägede leeris ning sellel oli oma mõju Lottade tõrjumisele Nõukogude ajal, aga sellest allpool. Ka Eestis panustasid naised Vabadussõja käigus eeskätt toitlustusse ja varustusse, aga ka meditsiiniteenistusse.

Raamatust võetud

1919. aastal kasutati Soome naisvabatahtlikega seoses esimest korda nime Lotta Svärd. See nimi tuleneb J. L. Runebergi poeemist „Lipnik Ståhli lood“, kus oma abikaasa sõjas kaotanud Lotta jätkas tööd armee heaks.

Kui algul tegutsesid Soome naised kõrvuti meestega, siis sõja järel taheti emantsipatsiooni tuules (Soome naised olid saanud hääleõiguse juba 1906. aastal!) võtta kontroll oma tegevuste üle enda kätte.

Nii registreeriti 9. septembril 1920 iseseisev ametlik organisatsioon – Lotta Svärd. Esimene ametlik koosolek peeti märtsis 1921 ning seda peetakse tegevuse ametlikuks algusajaks.

Lottad seisid moraalsete tõekspidamiste eest Soome kaitseliidus, tagasid meeste toitlustus- ja meditsiiniteenistuse, muretsesid riidevarustust ning viisid läbi korjandusi kaitseliidu toetuseks.

UUSI SUOMI

Tõelised väärtused ja oskused peavad ajaproovile vastu. Nagu Lottad 1939. aastal, nõnda Naiskodukaitse 2017. aastal

Naiskodukaitse organisatsiooni asutamiseks 1927. aasta juulis Tartus toimunud koosolekule oli kutsutud ka Soome Lotta Svärdi ühingu selleaegne esinaine pr. Aarenberg-Penti, kes tutvustas koosolijatele Lotta Svärdi ühingu tegevust.

Koosoleku tulemusena otsustati organiseerida Kaitseliidu juurde ülemaaline naisorganisatsioon, mis struktuurilt peaks sarnanema Kaitseliidule: keskjuhatuse alluvuses tegutsevad territoriaalsed ringkonnad ja neile alluvad kohalikud jaoskonnad. Organisatsiooni ülesanded kujunesid Lotta Svärdi ühingu omade sarnaseks. Mõlemal pool Soome lahte pandi naisorganisatsioonides rõhku eeskätt praktilisele tegevusele.

Naiskodukaitse põhikiri nägi organisatsiooni peamise eesmärgina isamaalisuse ja rahvustunde kasvatamist, erinevalt Lotta Svärdi põhikirjast selles usku eraldi ei mainitud. Ka Naiskodukaitse ülesandeks oli abistada Kaitseliitu toitlustuses, meditsiiniteenistuses ja varustuses.

Naised tegid hindamatut tööd, toetades riigikaitset majanduslikult. Soomes pidasid lotad alaliselt kioskeid ja kohvikuid ning korraldasid tuluõhtuid. Ka naiskodukaitsjad korraldasid loteriisid, korjandusi ja piduõhtuid.

Tulevikule mõeldes käisid õed Soome lahe kallastel ühte sammu. Soomes alustati 1931. aastal tööd noortega, neid nimetati *pikkulotad* (väikesed lotad). Eestis sai Kodutütarde organisatsioon Naiskodukaitse eestvõttel alguse 1932.

Sattusid põlu alla

Lähitulevik osutus paraku tumedaks mõlemale organisatsioonile. Kohe pärast Eesti okupeerimist, 27. juunil 1940 lõpetati siinmail Kaitseliidu tegevus ning koos sellega ka Naiskodukaitse, kuhu kuulus sel ajal ligi 16 000 liiget.

Soomel õnnestus vältida Nõukogude okupatsiooni, osutades Nõukogude Liidule vastupanu Talvesõjas, kus ka lotad tegutsesid aktiivselt nii tagalas kui ka rindepiirkonnas. Sõjaolukord kasvatas liikmeskonda tublisti – kui 1938. aastal kuulus organisatsiooni ligi 100 000 naist, siis 1944 oli liikmeid umbes 240 000. Lotatöö oli vabatahtlik relvastamata töö – toitlustamine, formeerimine, haavatute ravimine, sidetöö, tsiviilelanike evakueerimine, aga ka õhuseire. Jätkusõja ajal lisandusid koristustööd Talvesõjas kaotatud Karjala aladel.

Soome ei kaotanud Teises maailmasõjas küll oma iseseisvust, aga riigil tuli siiski arvestada Nõukogude Liiduga. Nii nõudis Jätkusõja lõpetanud vaherahu 21. artikkel, et soomlased peavad likvideerima kõik fašistlikud ja nõukogudevastased organisatsioonid. Nagu artikli algul viidatud, olid nii Nõukogude Liidu kui ka Soome äärmusvasakpoolsete kujutluses Lotta Svärd ja kaitseliit just sellised organisatsioonid ning Soome valitsusel tuli sellele tõlgendusele alistuda.

Lotta Svärd likvideeriti 23. novembril 1944. Halli vormikleidi ning lotade tunnusmärgi, roosidega kaunistatud haakristi (muistse õnnesümboli) kasutamine keelati. Pärast likvideerimist kadus Lotta Svärd Soome ametlikust ajaloost ja nende tegevust püüti näidata tühise või ebamoraalsena.

1991. aastal said pärast Jätkusõda põlu alla sattunud lotad taas ametliku riikliku tunnustuse. Organisatsioon ei ole küll taasloodud, aga Lotta Svärdist huvitatud on arendanud pärimustegevust, uuritakse lotade ajalugu ja eksponeeritakse seda kahes muuseumis – Tuusulas ja Seinäjokis.

Samuti on 1991. aastal taasloodud Naiskodukaitse Soome õdedega ühendust hoidnud. Hoiab siiani.

ASSO PUIDET

Disko, praktika ja politseikoer Willy

Vändra gümnaasiumi kogunes jaanuaris 155 noort kümnest rühmast üle terve Pärnumaa, et osaleda maakonna kodutütarde ja noorkotkaste traditsioonilises ühislaagris.

Tekst: TÕNY JURISAAR, vabatahtlik noortejuht

Tänavuse ühislaagri tegi eriliseks see, et laagrit juhtisid ja korraldasid värskelt noortejuhi kursuse lõpetanud vabatahtlikud juhid. Neile oli see praktikalaagriks, kus nad kursusel õpitut rakendada said.

Noortejuhi kursus on hea koht, kus õppida mitmesuguseid õpetamise viise, koonduste ja laagrite planeerimist. Samuti tekib seal ettekujutus paberitööst, sest iga ürituse korraldamiseks on vaja osata täita teatud pabereid.

Lisaks allakirjutanule olid ühislaagris uute noortejuhtidena ametis Hendrik Ehastu, Kaire Maddison ja Joosep Roots, keda abistasid ja toetasid kogenud noortejuhid. Samuti panid laagri õnnestumisele õla alla Naiskodukaitse, Kaitseliit ning kohalik heli- ja valgus*show*'sid korraldav ettevõte Multi Events OÜ. Nende poolt oli erinevateks ettevõtmisteks vajalik heli- ja valgustehnika ja muusika.

Kahepäevase laagri tegevused olid suuresti üles ehitatud meeskonnatööle. Noored said näiteks mängida kiirjalgpalli ja laevade pommitamist raadioside teel, püstitada jao telki, joosta kotis ning lasta laser-

TONY JÜRISAAR

lasketiirus. Loomulikult ei puudunud *playback*, öölaulupidu ja disko.

Veel tulid lastele külla politseikoer Willy ja tema juht Ene Miil, kes näitasid piltlikult, mis juhtub siis, kui pahandust teinuna politsei eest ära jooksed. Saanud juhilt käskluse, tabas koer päti jooksult, hüpates ta silmapilkselt maha. Ene rääkis ka üldisemalt koerte kasutamisest ja treenimisest, samuti demonstreeriti koera kuulekust.

Noorkotkaste Pärnumaa maleva pealik Alar Tamm hindas ettevõtmise kordaläinuks: „Laager sujus hästi ja lastelt tuli üllatavalt positiivne tagasiside. Tulevased noortejuhid said hästi hakkama!“ võttis Tamm laagri kokku.

Noored ise kiitsid eriti õhtust diskot ja öölaulupidu, sest neid laagrites väga tihti ei korraldata. Lemmikutena toodi esile ka laevade pommitamist raadioside teel ning politseikoer Willyga kohtumist. Eesti 100. sünnipäeva auks sai laagri lõpus tehtud ka pilt.

Kodutütred hingavad uues rütmis

Seljataha jäänud kalendriaastal tähistasid Kodutütred oma 85. aastapäeva ning liiguvad nüüd uute proovikivide poole. Aasta 2018 tuleb mitmeski mõttes väga eriline. Ees ootavad pöördelised ettevõtmised.

Tekst: ANU ALLEKAND, Kaitseliidu noorsootöö arendusjuht

Suured sünnipäevapeod, nii vabariigi kui Kaitseliidu aastapäev, toovad erilist elevust ja loovad uut noortetegevuseks sobilikku keskkonda. Eesti Vabariigi 100. verstaposti mahamärkimiseks korraldavad Kodutütred ühisel jõul Noorte Kotkastega taastamisjärgse ajaloo suurima noortelaagri.

Laagrisse oodatakse tuhandet noort, kellest kolmandik on organisatsiooni tänaseid liikmeid. Pärast organisatsioonide taasloomist pole nii ambitsioonikalt suuremahulist suveprojekti korraldatud. Laagri programm peab saama sisukas nii kodutütrele-noorkotkale kui ka meiega liitunud, ükskõik millisest Eesti nurgast pärit noorele.

Suurim laager üleüldse

Kodutütred kasutavad ära ka välissuhteid, oodatud on kõik meie Läti ja Leedu sõbrad, võimalusel tulevad osalema ka Poola, Rootsi ja Ühendkuningriigi noored. See on Eestis unikaalne ettevõtmine, sest laagris kehtivad kodutütarde ja noorkotkaste seadused ja kombed. Seal saab omavahel rääkida sõbralikult ja emakeelt esile tõstes, samal ajal muukeelsete noortega ühist keelt leides, kasvõi kehakeele abil.

Emotsionaalse ja seega ka mitteformaalse õppe sektoris on see kindlasti üks noorte suveaja tipphetki. Vähemalt püüdlevad selle eesmärgi poole kõik Kodutütarde organisatsiooni liikmed.

Suvelaagri idee on niivõrd noortesõbralik ja eestimeelne, et soovime siduda laagri katuskampaaniaga „Aga mina“, et esile tõsta igaühe panust ja soovi elu paremaks muuta. Konkreetset sloganit me veel sõnastame ja kooskõlastame, kuid kindlasti on osalus laagrielus parim asi pärast kooli.

Suurlaager on suur, kuid see pole kõik. Aastane tegevusväli on palju ulatuslikum. Sel aastal annavad kodutütred oma panuse Eesti Vabariigi sünnipäevakuu tähistamisse ning käivad võrdselt noorkotkastega Toompeal asuva kindluse edelatornis, et heisata hommikuti Eesti lipp.

See on sümboolne ja austav tegevus, kuhu tahaks panustada iga kodutütar, paljude tublide tüdrukute hulgast tuleb valida neid kõige eeskujulikumaid ning isegi kahju on, et veebruar on kalendripäevade poolest väga lühike kuu.

Matkama, kõik matkama

Uue hingamise rütmis on võimalik sügavaid hingetõmbeid teha veel enda valitud looduskeskkonnas matkamisega. Uue projekti tööpealkiri on „virtuaalmatkamine“, mis tähistab mõtet, et kevadest sügiseni saavad noored iseseisvalt, juhendaja teadmisel ja osalusel, võtta osa matkadest üle Eesti.

Matkad võivad olla mitut liiki, vabalt valitud marsruutidel. Oluline on, et matkamine toimub eesmärgistatult ning et mõne mobiilirakenduse abil võetakse marsruut ka „üles“. Andmed kogutakse peastaapi ja summeeritakse ning pärast jagatakse tublimatele isikutele ning organisatsiooni allüksuste esindajatele ka auhindu.

Sellest tuleb üks vahva ettevõtmine: oli ju matkamine organisatsiooni loomisaegadel hinnatud tegevus ja

ANU ALLEKANDI KOGU

Silmade särameetri on Kodutütardes leidnud iga tegutsev vabatahtlik juht. Tundub, et nad ei karda seda ka kasutada, sest nende aktiivsustundide arvestus võiks pahviks lüüa nii mõnegi firmaomaniku.

matk üks põhilisi ettevõtmisi. Siis ei olnud küll mobiilirakendusi ning läbitud vahemaid kinnitati, küsides postkontorist templijäljendeid.

Uue asjana on Kodutütardel eelmisest aastast kaasa võtta noorte isamaalise hariduse programm, mille abil on võimalik senisest enam luua ja kasutada isamaalise noortetöö võimalusi.

Programmi raames kujundame ka kommunikatsioonistrateegia, mis on aluseks paremale teavitustööle. Sel aastal tehtud uuring näitas selget vajadust jagada oma tegevustest rohkem infot avalikkusele, eriti lapsevanematele ja noortele endile, et soovijad leiaksid tee Kodutütardesse.

Iga noore võimalus

Praegu teeme toredaid üritusi – võiks öelda, et need võivad olla elumuutvad sündmused –, aga need jäävad meie kitsasse ringi. Kui keskenduda noortetööle, siis on tähelepanu osalejate heaolul ja kasul ning hilisemal rekreatsioonil. Nii võib juhtuda, et meekonnatunne ja teotahe säilivad ja suurenevad küll oma grupis sees, kuid võimalik laiem kasu jääb püüdmatuks. Meil on Eestis kindlasti inimesi, kes sobivad noortejuhiks, kel võib olla paar tundi vaba aega nädalas ning kes tahaksid veenduda, et pealekasvav uus põlv on andekusest tulvil.

Silmade särameetri on Kodutütardes leidnud iga tegutsev vabatahtlik juht. Tundub, et nad ei karda seda ka kasutada, sest nende aktiivsustundide arvestus võiks pahviks lüüa nii mõnegi firmaomaniku.

Sellel aastal on Kaitseliidu ees õppus Siil. Siilile on oodatud kõik Kaitseliidu tegevliikmed, niisiis on ka Kodutütarde tegevliikmed õigustatud küsima oma kohalikust Kaitseliidu allüksusest panustamisvõimalust. Kõigil on võimalik olla aktiivne ning osaleda kas situatsiooniõppes koolitajana, koolitatavana või muul moel – ole vaid leidlik ja leia oma nišš! Ütleb ju organisatsiooni visioongi: tegutseme selle nimel, et iga noor tervitaks võimalust panustada riigikaitsesse.

Iga noor peaks saama võimaluse enda toimetulekuvõime tõstmiseks, ta võiks mõelda, mida tähendab tema jaoks Eesti põhiseaduses kirjeldatud põhiväärtuste olemus ning tegutseda end hoidvalt ja teisi abistavalt selle nimel, et Eesti elu edeneks. Kodutütred teevad selleks kõik endast oleneva.

Sõjalennunduse ajalugu norrakate vaatevinklist

Norra kuninglikud õhujõud said eraldi väeliigiks 10. novembril 1944, kuigi lennuvägi tegutses nii maa- kui mereväe koosseisus juba tunduvalt varem. Head ülevaadet sellest ajast kuni tänapäevani pakuvad Norra Lennundusmuuseum Bodos ning Norra kaitseväe lennukikollektsioon Gardermoenis.

Tekst: KARRI KAAS

Esmapilgul võib küll pisut arusaamatuks jääda, miks norrakad oma (sõja)lennunduse ajaloo sedasi kahe koha vahel ära on jaganud, kuid asjasse pisut süüvides saab kõik palju selgemaks. Põhjustena võib välja tuua järjepidevust, võimalusi ning loomulikult ka asukohta.

Sõjalennukite kollektsioon Gardermoenis

Norra kaitseväe lennukikollektsioon Gardermoenis paistab eelkõige silma oma hea asukoha tõttu. See paikneb natuke Oslost põhja pool pealinna muu maailmaga ühendava rahvusvahelise lennuvälja külje all.

Tõuke kuningriigi sõjalennunduse ajaloo sihipärasele talletamisele andis Norra Lennunduse Ajaloo Ühingu asutamine 1967. aastal. Suu-

REIN SÄINAS

rema osa järgnevast kümnendist tegeleti säilitamist väärivate objektide kogumisega Teise maailmasõja aegsesse Saksa *Luftwaffe* ('lennuvägi') angaari, mis avati laiemale avalikkusele möödunud sajandi kaheksakümnendate keskel.

Norra Lennundusmuuseumi loomine Bodos 1992. aastal tekitas kuningriigi alamate seas elava debati Gardermoenis olevate lennukite saatuse üle. Pärast mõningast vaidlemist jõudsid vastasleerid kompromissile ning kollektsioonile eraldati vahendid uue, esinduslikuma hoone ehitamiseks.

Tänapäeval kuulub lennukikollektsioon Gardermoenis Norra õhujõudude muuseumi/kaitseväe muuseumi koosseisu, toimides sedasi ka omamoodi reklaamina lennundusmuuseumile Bodos.

Norra lennunduse ajalugu Bodos

1994. aastal avati Põhja-Norras Bodo linnas Norra Lennundusmuuseum eesmärgiga koondada ühte kohta kokku terve kuningriigi lennunduse ajalugu. Kümnel tuhandel ruutmeetril asuva kompleksi väljapanek valmis lennundusmuuseumil koostöös Norra õhujõudude muusemi ning Avinori muuseumiga.

Ametlikult on muuseum jagatud kaheks osaks. Tsiviillennunduse sektsioonis saab huviline tutvuda valdkonnaga selle kõikidest külgedest, alates esimeste pioneeride julgustükkidest kahekümnenda sajandi alguses ning lõpetades praegusaja üliturvaliste transpordilahendustega.

Suurt tähelepanu pööratakse ka lennunduse mõjule ühiskonna arengule tervikuna ning püütakse selgitada, kuidas tehnoloogia areng selles sektoris on inimeste käitumismustreid muutnud. Samuti pakutakse head ülevaadet sellest, mis toimub tavaliselt kaadri taga, kui reisija liigub punktist A punkti B.

Sõjalennunduse väljapanek keskendub samuti tervikpildi loomisele, aga seda juba rangelt militaarsest aspektist lähtudes. Oli ju Norra kaua üks vähestest NATO riikidest, millel oli maismaapiir Nõukogude Liiduga, mistõttu paiknes kuningriigi territooriumil ohtralt igasugust liitlaste sõjatehnikat, mitmesugused lennuja õhutõrjevahendid, radarid ning raketisüsteemid nende hulgas.

Kuigi Norra õhujõudude loomine jääb samuti eelnimetatud perioodi, pole ära unustatud ka varasemaid etappe kuningriigi sõjalennunduse ajaloos. Sestap ei pea pettuma needki, kellele moodsad lennukid pinget ei paku.

Huvitavad vaatamisväärsused

Üheks huvitavamaks vaatamisväärsuseks Gardermoenis on sakslaste Junkersi toodetud transpordilennuk Ju-52/3M g4e, mis II maailmasõja alguses võttis osa Norra invasioonist.

1939./40. aasta talvel Saksa vägede varustamise käigus maandus õhusõiduk Narviki lähedal ühele järvele rajatud ajutisele lennuväljale. Seal langes lennuk Norra ja Briti õhujõudude rünnaku alla ning sai raskelt kannatada. Kuna lennumasinat polnud võimalik remontida, jäeti see sinnapaika ja vajus järgmisel kevadel jää sulades veekogu põhja.

Üheks huvitavamaks vaatamisväärsuseks Gardermoenis on sakslaste Junkersi toodetud transpordilennuk Ju-52/3M g4e, mis II maailmasõja alguses võttis osa Norra invasioonist.

1983. aastal lennuk päästeti, taastati ning paigutati muuseumisse.

Omamoodi põnev eksponaat on ka Suurbritannias de Havilland'i tehases valminud Vampire F.3s, mida norrakad hankisid endale paarkümmend tükki vahetult pärast sõda. Gardermoeni kollektsiooni kuuluv lennuk on eriline sellepärast, et see on esimene reaktiiv, mis Kuninglikes Õhujõududes teenistusse astus.

Bodo muuseumi eksponaatidest kuulub põnevamate hulka kindlasti Kjeller F.F.p Kaje I, mis oli viimane Norra armee lennukitehasest väljunud puidust ja lõuendist valmistatud õhusõiduk. Lennuki mootor ning tiibade disainilahendus pärinesid küll Saksamaalt, kuid kere oli norrakate endi välja mõeldud. Seda mudelit ehitati üheksateist tükki ja lennuväe kasutuses olid need ajavahemikul 1922–1935.

Loetelu võiks jätkata veel ja veel, kuid kõige parema pildi sõjalennunduse ajaloost norrakate vaatevinklist saab ise kohale minnes. Kui teema vähegi huvitab.

Allikad:

de Havilland Vampire. Wikipedia. [https://en.wikipedia.org/wiki/De_Havilland_Vampire] 20.01.2018

Luftfartsmuseum [www.luftfartsmuseum.no] 20.01.2018

Norwegian Armed Forces Aircraft Collection. Traces of War [https://www.tracesofwar.com/sights/10510/Norwegian-Armed-Forces-Aircraft-Collection.htm] 20.01.2018

Norwegian Armed Forces Aircraft Collection. Wikipedia. [https://en.wikipedia.org/wiki/Norwegian_Armed_Forces_Aircraft_Collection] 20.01.2018

Royal Norwegian Air Force. Wikipedia [https://en.wikipedia.org/wiki/Royal_Norwegian_Air_Force] 20.01.2018

GUNNAR VASEMÄGI

FILMIARVUSTUS

Sõjakas sõjamasin

Kevin Reynolds on filmimaailmas tuntud kui režissöör, kellele meeldib oma linateostes tihtilugu jooksutada Kevin Costnerit („Robin Hood“, „Veemaailm“ jne) ja montaaži ajal võimalikult palju vigu sisse jätta. Ka „The Beast of War“ pole selles suhtes mingi erand, sest filmis on „vigu nigu sigu”.

Tekst: GUNNAR VASEMÄGI, vabatahtlik autor

Kotkasilmsed filmihuvilised on „The Beast of War'is“ leiduvad eksimused kokku koondanud ja ilmarahvale imetlemiseks interneti sisse üles pannud. Neid on ikka üksjagu. Ise leidsin vaadates vaid mõne üksiku, kuid nii lahe see film nüüd ka ei ole, et viitsiks uuesti üle vaadata ja kaader kaadri haaval pingsalt põrnitseda.

Pealkiri on filmil pisut eksitav, mingeid elukaid, jõehobuseid, olivantse ega midagi muud ekraanil ei presenteerita. Nende asemel rallib ringi tank. Servapidi, rahvaluuleliselt on tegu ikkagi elukaga, räägitakse ju, et hiinlased ei söö kaht tüüpi elukaid: lendavatest lennukit ja roomavatest tanki. Rauast elukas niisiis. Reynolds on saanud hakkama tõsise imeteoga, ta on suutnud filmis tanki sisse mahutada viis meest. Teadjamad räägivad, et kui sihukesse tanki sisestada neli meeskonnaliiget, on masinas ruum üleni hõivatud. Mingeid lisainimesi tanki sisse suruda olevat üpris lootusetu üritus. Muidugi jääb Reynoldsi saavutus maha poolakate omast. Vähemasti seriaali kohta välja antud raamatus suutis „Neli tankisti ja koer” stsenarist pan Przymanowski toppida tanki kuus inimest.

Ei olnud Nõukogudemaal loetud tankid ega tankistid

Filmis möllab siis ringi tank, mis on tänu komandöri lõpmatule tarkusele pööranud mingist olulisest teeotsast valesti ja läinud Afganistani avaruste sisse kaduma. Nagu mainitud, on osavad filmimehed pressinud tanki suisa viis nägu, kes siis jõudumööda kohalike elanike pihta tulistavad ja muid sigadusi teevad. Ahjaa, tegevus toimub Nõukogude Liidu ja Afganistani vahelise sõja ajal ning tankis rallivad ringi vaprad Nõukogude sõjamehed. Vastaspoolel kohalikud mudžahiidid.

Mainitud sõdalased saavad kohe alul hakkama parajalt suure sigadu-

sega: lammutavad maatasa mingi külakese, tapavad usinalt kohalikke jne. Kohalikud lähevad juhtunu peale muidugi närvi, soojenduseks loobitakse tanki kividega, kui need ei mõika, võetakse kasutusele ägedamad vahendid. Mingil hetkel jagavad kohalikud ära, et tankimeeskond ei taipa maad ega mütsi, kus nad on ja kuhu sõidavad. Algab muidugi tagaajamine. Vürtsiks afgaanide omavaheline jagelemine.

Üksjagu põnev muidugi, kuidas saab üks kolonnis koos sõitvatest masinatest ära kaduda, aga näe, saab. Kadumaläinud meeskonna komandöril paistab olevat täiesti ükspuha, mis suunas kimada, ka ülejäänud kolonni ei paista kaotsiläinute saatus väga loksutavat. Ei olnud Nõukogudemaal loetud tankid ega tankistid.

Lugu iseenesest pole mitte halb, ent teostus on, nagu tema on. Arvestades ligadi-logadi montaaži, mis paistab olevat Reynoldsi firmamärk, jääb mulje, nagu oleks filmi tehtud mingite muude asjade kõrvalt ja nendeks muudeks asjadeks paistavad olema kodused toimetused, mis on kõvasti tähtsamad kui filmimine. Nagu oleks tegu olnud tüütu kohustusega, mis tuleb, ükspuha kuidas, kaelast ära saada. Küll selle filmi kuidagi valmis viskab!

„Oota, ma praen need kartulid ära, siis sööme ja siis vaatame, mis edasi saab…"

„Tead, filmime niikaua seda teist asja, vaat tagaplaanil on vaja nagunii üks maja üle värvida, katsu kuskilt värvi hankida. Kollast. No kui sa ei leia, too punast. Ja eks me filmime siis homme. Või järgmisel nädalal."

„Montaaž? No ma plaanisin täna loomaaeda minna, eks homme monteerib…"

Säärased laused tulid vaadates pähe.

Propagandamaiguline üllitis

Nagu juba mainitud sai, kõige viletsam teos see pole. Klišeesid vohab ekraanil muidugi mehiselt ning ega sellist momenti ikka väga ette ei tule, kus ei oskaks natukenegi ja üldjoontes ette aimata, mis järgmiseks juhtub. Natuke igav ja natuke ei ole ka.

LISATEAVE

„The Beast of War"
Režissöör: Kevin Reynolds
Osades: Jason Patric, George Dzundza, Stephen Baldwin
1 tund ja 51 minutit

Punktid filmile kümne palli skaalas
Idee: 8 – täitsa huvitav mõte panna peategelaseks tank
Teostus: 4 – oli ikka täitsa nadi
Näitlejatööd kokku: 6 – ei näinud säravaid rolle
Lavastajale: 5 – halb nagu alati, vahest teeb ta seda meelega

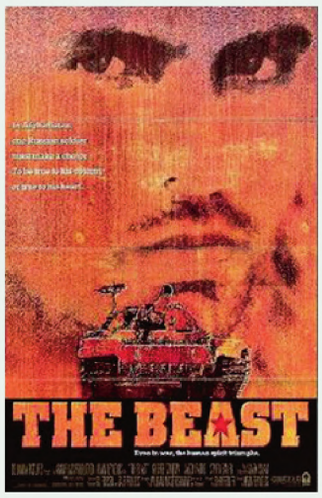

COLUMBIA PICTURES

Tehtud on film nii-ütelda värskete sündmuste valguses, 1988 käis sõda paraja hooga. Jah, vaikselt hakati juba hoogu maha võtma, aga mitte väga tõsiselt. Seega igasugust tõsielulist või ka väljamõeldud materjali oli sel momendil ohtralt võtta. Ei, mul pole õrna aimugi, kas mõni Nõukogude sõjameeste grupeering samalaadseid tõpratempe tegi või ei. Päris kindlasti on tegemist propagandamaigulise üllitisega, kuivõrd 1988 olid mudžahiidid ameeriklaste jaoks niipalju salongikõlbulikud, et neid kannatas relvadega abistada ja filmis positiivsema poole peale nihutada.

Põhimõtteliselt kannatab vaadata küll. Väga haigutama ei aja. Kui tehniline praak silma ei riiva või suuta sellest kuidagiviisi mööda vaadata, on veel parem. Film kannatab küll režissööri käekirja all, aga niisugust tunnet ka peale ei tule, et aeg oleks puhtalt maha visatud. Tund ja viiskümmend üks minutit tuleb vastu pidada.

Näitlejate poole pealt on Reynolds jätnud kasutamata oma erilise lemmiku Kevin Costneri. Tema asemel on kitsukesse tanki surutud George Dzundza, Jason Patric, Steven Bauer, Stephen Baldwin, Don Harvey jne. Eelnimetatuist mängib Jason Patric tankimehaanik Koverchenkot, kes on komandör Daskali (George Dzundza) seisukohast igavene tüütus. Piniseb vastu komandöri otsustele; küll ei meeldi talle tõik, et üks joodikust meeskonnaliige on endale vaikselt sisse kummutanud tanki pidurivedeliku (huvitav, kui palju üks tank pidurivedelikku sisaldab, mitu korda pidutseda saab …) – kogu aeg üks igavene häda. Sihuke tahab olla veel filmi positiivne kangelane, ptüi!

Tankiste mängivad veel Baldwin ja Harvey ning siis too müstiline, väga hästi igale poole mahtuv viies tegelane. Sama, keda kehastab Erick Avari. Mitte just ülearu kuulus ja tuntud seltskond. Päris tundmatud muidugi ka mitte. Baldwin on kohe kindlasti tuntud selle poolest, et ta on Baldwin. Ka Jason Patric vihub senini kibedasti tööd teha ja astub üles uutes filmides.

Patricu etteastel Koverchenkona pole häda midagi, huvitav oli jälgida. Eks peategelane peabki vähe tõsisemalt pingutama, kahjuks jäi kogu ülejäänud pundi sooritus lahjaks. No ei olnud ikka päris see. Afgaanidest olid tehtud ikka päris korralikud tobukesed, hale hakkas kohe. Filmi loogika järgi oleksid nemad ju pidanud olema „head", kuivõrd Nõukogudemaa sõdurid olid ilmselgelt „pahad". Nojah, head küll, aga kohati parajad pudrupead. Selle kohta ei oska mina sõna võtta, kas nad ongi sellised või on filmi tegijatel mingi omalaadne huumorihoog peal käinud.

Hoolimata mu parajast irisemisest filmi kallal on Reynolds oma pundiga ikkagi korra ka mingil festivalil parima filmi auhinna kätte saanud. Seda siis aastal 1989.

Pool tõde on parem kui terve tõde!?

Kui teil on eales tekkinud küsimus, mis vahe oli Nõukogude Liidu luureteenistustel KGB ja GRU, siis võite sellele leida vastuse Viktor Suvorovi teosest „Spionaaži alused: kuidas töötas XX sajandi kõige võimsam ja kõige varjatum luureorganisatsioon".

Tekst: KARRI KAAS

RAAMATUARVUSTUS

Tegelikult pole selles isegi mingit kahtlust, sest raamatu 430 leheküljel tehakse üsna puust ja punaselt selgeks, mis vahe oli NSV Liidu Riikliku Julgeoleku Komiteel (vene k Комитет государственной безопасности ehk KGB) ja Relvajõudude Kindralstaabi Luure Peavalitsusel (vene k Главное разведывательное управление Генерального штаба ehk GRU). Seda eelkõige autori isikliku kogemuse kaudu.

Viktor Suvorov, kodanikunimega Vladimir Bogdanovich Rezun, liitus Nõukogude armeega juba üheteistkümneaastaselt, kui asus õppima Voroneži Suvorovi sõjakooli. Millalgi teenistuse ajal sattus ta sõjaväeluure huviorbiiti ning suunati õppima Sõjalis-Diplomaatilisse Akadeemiasse. Selle lõpetamise järel jätkas ta punaimpeeriumi teenimist GRU residentuuris Šveitsis Genfis, kust ta väidetavalt moraalsetel kaalutlustel 1978. aastal Läände hüppas.

Sellest ajast peale on ta kirjutanud ja avaldanud ridamisi raamatuid, mille eesmärgiks lisaks raha teenimisele on olnud Nõukogude Liidu salasepitsuste ja -sepitsejate rambivalgusesse tirimine.

Endise luurajana, kes tänu oma tööle pääses tõenäoliselt ligi võrdlemisi tundlikule materjalile, on tema positsioon selle ülesande täitmiseks suurepärane. See muidugi ei tähenda, et kõik, mis Suvorov paberile on pannud, vastab alati täielikult tõele. Sama kehtib ka kõne all oleva teose kohta.

Autorile on omane jutustada lugu kõiketeadja positsioonilt. Mõnus ja muhe lugemine, mida Suvorov ei kipu kohe kuidagi faktidega kinnitama. Vähemalt mitte nende teabekilldudega, mida oleks võimalik lihtsa vaevaga kontrollida.

Ühest küljest on see muidugi mõistetav, sest kui salateenistuse kohta oleks palju infot, siis ilmselt poleks tegemist enam salateenistusega. Teises jällegi mitte, sest mis annab lugejale garantii, et autor kõike lihtsalt välja ei mõelnud? Tema enda teenistus agendina? Võimalik, kuid kahtlusi see tõik täiel määral hajutada ei suuda.

Lisaks on Suvorovi teave lootusetult vananenud ega anna sugugi aimu, nagu raamatu pealkiri imposantselt väidab, sellest, kuidas töötas XX sajandi kõige võimsam ja kõige varjatum luureorganisatsioon, sest ta pole mängus olnud juba ligi nelikümmend aastat. Kõik, mida autor kirjutab, pärineb ajast, mil ta väikese hammasrattana süsteemi ringi ajada aitas. Ülejäänu peab lugeja ise nähtavasti välja mõtlema.

Aga olgu tõetruudusega ja ajakohasusega, kuidas on, sest ega raamatu lugemine kellelgi mööda külge maha jookse. Üht-teist leiab sealt ikka, mida kõrva taha panna. Näiteks Suvorovi õpetussõnad või nõuanded algajale spioonile, mida võib kasutada muuhulgas isegi käitumisjuhistena igapäevaelus:

- Naerata – naerata alati ja kõikjal. Naerata inimestele. Naerata nendele, kes sind armastavad. Naerata neile, kes sind vihkavad;
- Austa inimesi – ütle lahke sõna väsinud müüjale, küsi temalt, kuidas läheb, soovi talle edu. Kujunda harjumus rääkida inimestega, kes sinu teele satuvad: konduktoriga bussis, kerjusega tänaval ... Ütle igaühele neist kolm fraasi – päris lihtsat, kuid lahket;
- Vaata silma – vaata silma tänavat pühkivale kojamehele, sind trahvivale politseinikule, sulle hirmsat diagnoosi kuulutavale arstile ning kõigile, kõigile, kõigile;
- Hoia aega kokku – aeg on kõigest kallim;
- Ära vaidle – see on asjatu ajaraisk. Üheski vaidluses pole võimalik võita. Tõde ei sünni vaidluses. Sünnib võõrdumus ja viha;
- Kutsu üles head tegema – innusta inimest heal eesmärgil tegutsema. Halba ta tegema ei hakka, kuid hea ürituse nimel annab elu;
- Ole õnnelik.

LISATEAVE

Spionaaži alused: kuidas töötas XX sajandi kõige võimsam ja kõige varjatum luureorganisatsioon
Viktor Suvorov
430 lehekülge
Tänapäev 2016

AASTATELLIMUS ALLA KOLME EURO

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI

VAATAL LISAINFOT: WWW.FACEBOOK.COM/KAITSEKODU

VEE- JA TUULEKINDEL RIIETUS / SELJAKOTID / TELGID
MAGAMISKOTID / MAGAMISALUSED / SOE ALUSPESU

Gladius Tallinn-Tartu mnt 73 (bussijaama ristmik)
Avatud esmaspäevast reedeni: 10:00-18:00

Telefon: 525 6147
E-pood: www.gladius.ee

GLADIUS
WWW.GLADIUS.EE